

**OCENA STANU
SANITARNO – EPIDEMIOLOGICZNEGO
MIASTA ZABRZE
W 2018 ROKU**

Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Gliwicach

Luty 2019

niepodlega

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

100 LAT SŁUŻB SANITARNYCH W POLSCE

Spis treści

1	Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych	2
2	Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w 2016 roku	32
3	Ocena w zakresie szczepień ochronnych	57
4	Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia	66
5	Ocena stanu sanitarno – higienicznego w zakładach pracy	72
6	Ocena stanu sanitarnego w zakresie higieny komunalnej	77
7	Ocena stanu sanitarnego w zakładach nauczania i wychowania	109
8	Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny	124

Ocena stanu sanitarno – higienicznego obiektów żywnościowo – żywnościowych na terenie miasta Zabrze 2018 r.

Państwowa Inspekcja Sanitarna jako wyspecjalizowana instytucja wykonuje zadania z zakresu zdrowia publicznego, poprzez sprawowanie kontroli i nadzoru nad warunkami higieny w różnych dziedzinach życia. W 2018 r. Sekcja HŻŻiPU Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Gliwicach realizowała zadania w ramach nadzoru bieżącego mając na względzie bezpieczeństwo żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa żywnościowego.

Głównym celem polityki Unii Europejskiej w dziedzinie bezpieczeństwa żywności jest zapewnienie jak najlepszej ochrony zdrowia ludzkiego i interesów konsumentów oraz jednocześnie zagwarantowanie niezakłóconego działania jednolitego rynku. Bezpieczeństwo artykułów spożywczych i produktów żywnościowych sprzedawanych w Unii Europejskiej może być zagwarantowane poprzez spełnienie szeregu wymogów, które nakładane są na przedsiębiorców poprzez akty prawne, nad egzekwowaniem których czuwają pracownicy Inspekcji Sanitarnej. Polityka bezpieczeństwa żywności opiera się na zintegrowanym podejściu „**od producenta do konsumenta**”, która obejmuje bezpieczeństwo żywności, zdrowie i dobrostan zwierząt oraz zdrowie roślin jak również gwarantuje możliwość śledzenia pochodzenia żywności od momentu jej wyprodukowania, aż do chwili gdy pojawi się na stole konsumenta. Zakłada przestrzeganie norm zarówno w odniesieniu do żywności wyprodukowanej w Unii Europejskiej, jak i do żywności importowanej. Podstawowymi aktami prawnymi określającymi wymogi zdrowotne żywności oraz wymagania dotyczące przestrzegania zasad higieny są: ustawa z 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, która reguluje zagadnienia urzędowej kontroli żywności, a także rozporządzenie (WE) nr 852/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29.04.2004 r. w sprawie higieny środków spożywczych.

Zagrożenia dla żywności występują już na poziomie **produkcji podstawowej** produktów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego, w tym celu podstawowym działaniem służb kontrolnych jest intensyfikacja ich wspólnych działań kontrolnych i szkoleniowych mających na względzie właściwą ochronę zdrowia publicznego. Istotną rolę również odgrywa świadomość przedsiębiorców ponieważ, muszą przestrzegać właściwe wspólnotowe i krajowe przepisy prawne odnoszące się do kontroli zagrożeń w produkcji podstawowej i powiązanych działań.

W związku z powyższym w celu ułatwienia kontaktów z podmiotami opracowano informację skierowaną do producentów sektora spożywczego - w zakresie produkcji podstawowej

produktów pochodzenia roślinnego oraz dostaw bezpośrednich środków spożywczych, którą umieszczono na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno –Epidemiologicznej w Gliwicach. W ww. informacji pouczono ww. podmioty działające na rynku spożywczym o konieczności złożenia **wniosku o wpis do rejestru zakładów** podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Na terenie działania tutejszej Stacji znajdują się gospodarstwa rolne zajmujące się produkcją pierwotną pochodzenia roślinnego i sprzedażą bezpośrednią. W 2018 r. w rejestrze zakładów podlegających urzędowej kontroli ujętych było **67** gospodarstw rolnych.

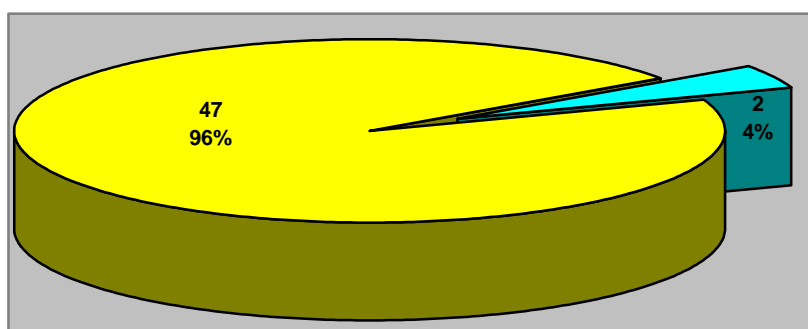
W „Planie działania na 2018r.” dotyczącym produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego realizowanego w ramach porozumienia w sprawie współdziałania Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa działania kontrolne w zakresie bezpieczeństwa produkcji pierwotnej żywności pochodzenia roślinnego.

Ponadto w ramach zapewnienia bezpieczeństwa żywności na poziomie wspólnotowym funkcjonuje **System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i Paszach (RASFF)**, który został opracowany i wdrożony aby zapobiegać przedostawaniu się niebezpiecznej żywności do konsumenta. Produkcja i obrót środków spożywczych składa się często z wielu procesów odbywających się w różnych miejscach na świecie, w których udział bierze duża liczba podmiotów począwszy **od produkcji pierwotnej (rolnej)**, a skończywszy na różnych kanałach dystrybucji, do których dostęp ma konsument ostateczny. System RASFF działa w sposób skoordynowany i zintegrowany, gdyż swoim działaniem obejmuje drogę „**od pola do stołu**”. Ponadto zapewnia wczesne przewidywanie zagrożeń i niezwłoczne podejmowanie odpowiednich działań zaradczych. W ramach systemu RASFF w 2018 r. ogółem otrzymano **49** powiadomień, w tym 41 alarmowych i **8** informacyjnych dotyczyły one w **47** przypadkach niebezpiecznych produktów żywnościowych oraz **2** materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością. Spośród otrzymanych powiadomień **20** dotyczyło produktów pochodzenia krajowego, **9** z Unii Europejskiej i **11** z „krajów trzecich”. W związku z otrzymaniem ww. powiadomień systemu RASFF w 2018 r. przeprowadzono łącznie **66** kontroli interwencyjnych oraz **63** działań kontrolnych innego typu. Ponadto obecność w obrocie niebezpiecznych produktów wymienionych w powiadomieniach RASFF sprawdzana była również podczas pełnienia bieżącego nadzoru podczas przeprowadzanych kontroli w 2018 r. nie otrzymano powiadomień w ramach systemu RAPEX dotyczących kosmetyków uznanych za stwarzające zagrożenie dla zdrowia ludzi.

Tabela nr 1 Ilość powiadomień systemu RASFF z podziałem na kategorie artykułów.

	Suma powiadomień	Żywność	Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością
Ilość powiadomień RASFF	49	47	2

Ilość powiadomień systemu RASFF - Żywność / Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością

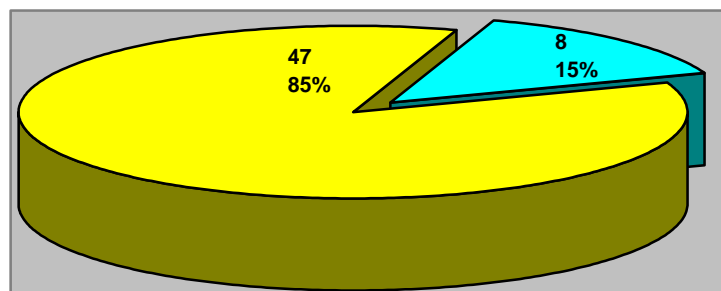
■ Żywność ■ Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością

W roku 2018 z 47 powiadomień RASFF dotyczących żywności, 8 dotyczyło suplementów diety i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego. Najczęściej powiadomienia alarmowe i informacyjne dotyczyły wykrycia obecności nieautoryzowanych substancji czynnych w suplementach diety będących w obrocie między innymi w obiektach zlokalizowanych na obszarze działania PSSE Gliwice. Kontrole sanitarne interwencyjne przeprowadzano zgodnie z załączanymi do powiadomień listami dystrybucji oraz w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego.

Tabela nr 2 Ilość powiadomień systemu RASFF z podziałem na kategorie artykułów.

	Żywność	Suplementy diety i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego
Ilość powiadomień RASFF	47	8

Ilość powiadomień systemu RASFF - Żywność /Suplementy diety i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego

■ Żywność ■ Suplementy diety i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego

Sekcja HŻŻiPU w 2018 roku w ramach urzędowej kontroli żywności sprawowała nadzór nad **5266** obiektami żywieniowo-żywnościowymi, ponadto nad obiektami prowadzącymi produkcję i obrót wyrobami kosmetycznymi z czego w tym **1648** usytuowanymi na terenie miasta Zabrze.

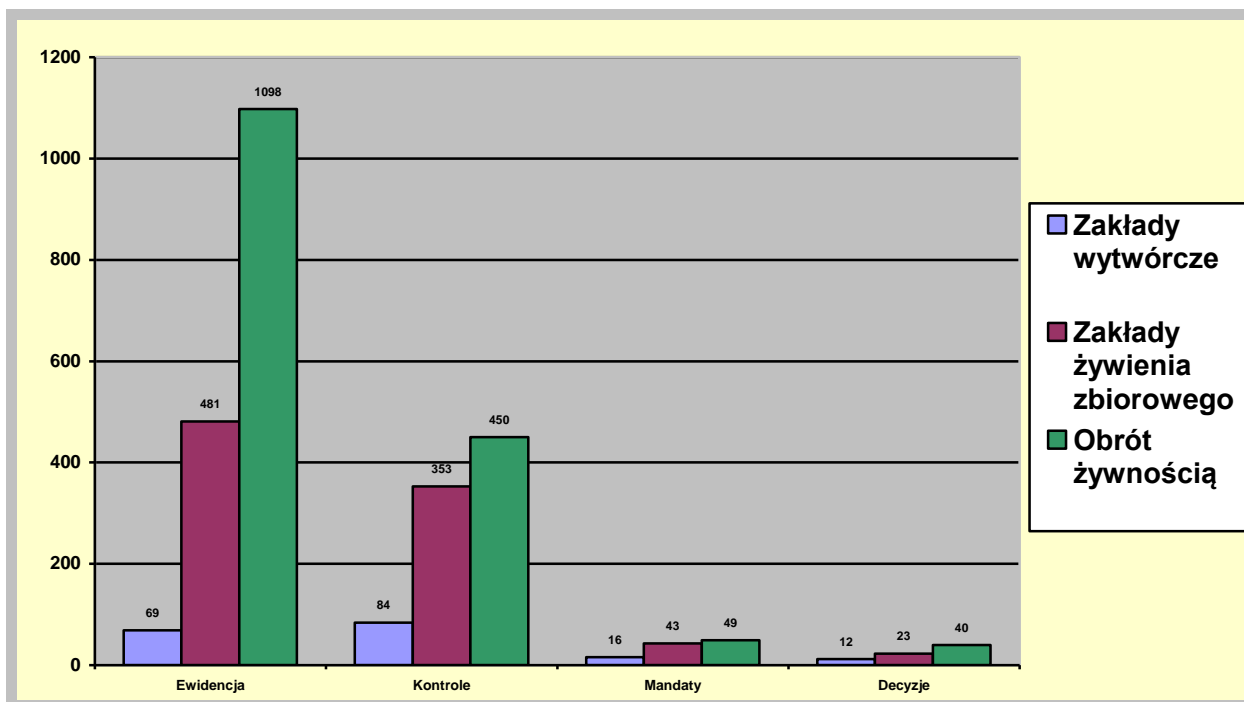
Tabela nr 3 Wyniki działalności Sekcji HŻŻ i PU na terenie miasta Zabrze w 2018 r.

Lp.	Grupa obiektów	Ilość zakładów wg/ewidencji	Ilość kontroli	Decyzje terminowe	Mandaty	
					Ilość	Suma
1	Zakłady wytwórcze (w tym kosmetyków)	69	84	12	16	2850
2	Zakłady żywienia zbiorowego	481	353	23	43	8800
3	Miejsca obrotu żywnością materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością oraz kosmetykami (sklepy, kioski, hurtownie, środki transportu)	1098	450	40	49	9200
RAZEM		1648	887	75	108	20850

W ocenianym okresie Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach na terenie miasta Zabrze wydał **79** decyzji administracyjnych w tym **75** nakazujących usunięcie stwierdzonych uchybień technicznych, **4** o nieprzydatności środków spożywczych dla żywienia ludzi oraz **19** przedłużających wykonanie nakazów. Natomiast osoby odpowiedzialne za nieprawidłowy stan sanitarny ukarano **108** mandatami na łączną kwotę **20850 zł**.

Natomiast w zakładach nowo otwartych lub po zmianie właściciela zgłaszającym się podmiotom wydano **162** decyzje zatwierdzające zakład do prowadzenia działalności.

Wyniki działalności Sekcji HŻŻiPU na terenie miasta Zabrze w 2018 r.

W zakładach do najczęściej występujących nieprawidłowości w zakresie stanu techniczno – sanitarnego należy:

- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń zakładu: podłóg, ścian, sufitów, drzwi,
- zniszczony sprzęt, urządzenia i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością.

Do głównych uchybień i nieprawidłowości w zakresie higieny produkcji i dystrybucji w tej grupie obiektów należy:

- nie zachowanie czystości w pomieszczeniach zakładu,
- nieprawidłowe warunki magazynowania, pakowania, transportu.

Do głównych uchybień w zakresie zarządzania zakładem, kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania bezpieczeństwem żywności należą:

- nieprawidłowe procedury i ich realizacja w zakresie GHP i GMP HACCP,
- brak prowadzonych badań właścicielskich.

W ramach urzędowej kontroli żywności zgodnie z planem poboru próbek na 2018 r. ww. okresie pobrano **374** próbki środków spożywczych w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, pozostałości pestycydów, metali skażeń promieniotwórczych itd. oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Zakłady Wytwórcze

Na terenie działania PSSE w Zabrzu znajdują się głównie małe i średnie zakłady wytwórcze przeważnie zlokalizowane w budynkach mieszkalnych, w zwartej zabudowie miasta lub w domach jednorodzinnych, co w większości przypadków pozbawia je możliwości rozbudowy i modernizacji. Nadal funkcję podstawową pełnią małe zakłady produkcyjne zatrudniające od 1-10 osób.

W ww. zakładach opracowane i stosowane są procedury oraz instrukcje dotyczące zasad GHP i GMP, jednakże nie zawsze prowadzone są systematyczne zapisy potwierdzające ich realizację.

W omawianym okresie na terenie miasta Zabrze zlokalizowanych było **69** zakładów wytwórczych w których, przeprowadzono **84** kontrole sanitarne nałożono **16** mandatów karnych na kwotę **2850 zł.** oraz wydano **24** decyzje administracyjne represyjne nakazujące usunięcie stwierdzone nieprawidłowości.

Stan techniczny zakładów produkcyjnych ulega pogorszeniu w związku z niskimi nakładami na bieżące remonty. Wynika to z przyczyn ekonomicznych między innymi z małej podaży na określone produkty żywności i konkurencją dużych dyskontów.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny W Gliwicach nadzoruje dwa duże zakłady produkcyjne **Browar VAN-PUR S.A.** i **Zakład Produkcji Spożywczej „Bellako”** usytuowane na terenie miasta Zabrze.

Browar VAN PUR S.A. prowadzi działalność w zakresie produkcji i sprzedaży piwa butelkowego, puszkowego i w pojemnikach ze stali nierdzewnej. Proces produkcji prowadzony jest w zamkniętych zbiornikach – tankofermentorach, część asortymentu wytwarzana metodą klasyczną, w której proces fermentacji odbywa się w otwartych zbiornikach, a leżakowanie w zamkniętych tankach leżakowych. Rozlew odbywa się na trzech liniach rozlewniczych: butelek, puszek i kegow. W zakładzie jest wdrożony i utrzymany system HACCP. Zakład produkcyjny ponadto posiada stację propagacji drożdży, gdzie namnaża się drożdże wykorzystywane w toku procesu fermentacji. Laboratorium zakładowe przeprowadza analizy fizyko-chemiczne oraz

mikrobiologiczne nadzorując prawidłowość prowadzenia procesów technologicznych na każdym etapie produkcji oraz bezpieczeństwo i jakość wyrobów gotowych, a także surowców używanych do produkcji. Zakład znajduje się również pod nadzorem Inspekcji Weterynaryjnej ze względu na przekazywanie produktów odpadowych (gęstwa drożdżowa, wysłodziny, obłuszczyzny) na cele paszowe. Podczas przeprowadzonej w 2018 r. kontroli sanitarnej stwierdzono uchybienia w zakresie stanu sanitarno-technicznego Strona zobowiązała się do usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości przedstawiając harmonogram prac remontowych na 2019 r. Ponadto w 2018 r. trzykrotnie dokonano poboru prób materiałów opakowaniowych (puszki stalowe i aluminiowe), badanie w kierunku migracji bisfenolu A.

Głównym i wiodącym zakładem działającym na rynku spożywczym od 30 lat produkującym koncentraty spożywcze usytuowany na terenie miasta Zabrze dzielnica Biskupice jest Zakład Produkcji Spożywczej „**Bellako**”. Produkuje szeroki asortyment naturalnych przypraw, aromatów oraz kompozycji aromatyczno – smakowych przygotowywanych pod indywidualne zamówienie klientów z różnych gałęzi branży spożywczej które, stosują najwięksi krajowi producenci oraz pochodzący z krajów Unii Europejskiej. Wdrożony i utrzymywany, podlegający stałej weryfikacji system HACCP oraz zintegrowany system zarządzania jakością ISO 9001:2000 umożliwiają doskonalenie jakości i podnoszenie stopnia bezpieczeństwa produktów firmy. Podczas przeprowadzonej kontroli sanitarnej stwierdzono nieprawidłowości dotyczące stanu technicznego w wyniku czego została wydana decyzja represyjna. W związku z realizacją „Planu pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowych kontroli i monitoringu dla PIS na 2018 r.”, w kierunku GMO w zakładzie pobrano do badań laboratoryjnych 1 próbkę mąki sojowej wyprodukowanej w Serbii Wyniki badań przedmiotowej próbki nie wykazały obecności sekwencji: p35S, TNOS, pFMV, bar, pat, nptII, P-nos-nptII, ctp2CP4epsps.

Na terenie miasta Zabrze prowadzi działalność firma „**Bochen**” Sp. z o.o. powstała w połowie lat dziewięćdziesiątych, której głównym zakresem działania jest produkcja szerokiego asortymentu pieczywa oraz wyrobów cukierniczych. Produkcja oparta na naturalnych kwasach oraz z dodatkiem polepszaczy. Dystrybucja pieczywa oraz wyrobów ciastkarskich odbywa się w sklepach firmowych Piekarni „Bochen” Sp. z o.o. oraz w innych sieciach handlowych. W 2018r. w zakładach produkcyjnych przeprowadzono 12 kontroli sanitarnych, w tym 7 w piekarni, 3 w ciastkarni, 1 w zakładzie produkcji kanapek oraz 1 w zakładzie produkcji bułki tartej; nałożono 4 mandaty karne na łączną kwotę 900 zł; dokonano 2 razy poboru prób sanitarnych w piekarni oraz w ciastkarni pobrano próby ciast do badań w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

Pierwszą i jedną z największych firm zajmująca się produkcją żywności na terenie inwestycyjnym między Mikulczycami a Rokietnicą w obrębie istniejącej strefy ekonomicznej

w Zabrzu jest zakład produkcji wyrobów piekarniczo-cukierniczych, lodów, kanapek i żurku „Kłos”. Zakład posiada nowoczesne linie produkcyjne oraz infrastrukturę zapewniającą odpowiednie warunki magazynowania i dystrybucji. W roku 2018 wdrożono realizację rozbudowy zakładu o produkcję garmazeryjną. Produkcja pieczywa, ciast, żurku, lodów sorbetów od lat oparta jest na starych recepturach. Dzienna produkcja w systemie 24 godziny na dobę pieczywa i wyrobów półśladkowych to około 10 ton wyrobu gotowego, kanapek 5000, produkcja ciast w tym nietrwałych mikrobiologicznie 2 tony. W zakładzie wdrożono system HACCP, w ramach opracowanych procedur i instrukcji prowadzony jest monitoring produktów w zakresie mikrobiologicznym przez firmę zewnętrzną. Utworzony został dział laboratoryjny, gdzie opracowywane są nowe technologie i receptury. Do przewozu wyrobów własnej produkcji zakład wyposażony jest w 20 środków transportu. Ponadto firma posiada własną sieć sprzedaży obejmująca 63 sklepy w tym 14 z produkcją pieczywa.

W 2018 r. w **Wytwórni wyrobów cukierniczych Pracownia Cukiernicza „LIKMAR”**, przeprowadzono kontrolę kompleksową zgodnie z harmonogramem w wyniku której stwierdzono nieprawidłowości. Ustalono ze stroną termin usunięcia nieprawidłowości, strona wykonała zalecenia pokontrolne.

Zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego i otwartego

Na terenie Zabrza zlokalizowanych jest **481** zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego i zamkniętego.

W 2018 r. w zakładach żywienia zbiorowego przeprowadzono **353** kontrole sanitarne w trakcie, których nałożono **43** mandaty karne na kwotę **8800 zł** oraz wydano **24** decyzje administracyjne represyjne nakazujące wykonanie stwierdzonych nieprawidłowości podczas kontroli.

Na terenie miasta Zabrze, zlokalizowanych jest między innymi **8** dużych i średnich zakładów prowadzących tzw. „działalność cateringową” w zakresie produkcji dań od surowca do gotowego wyrobu, usług w zakresie przygotowywania posiłków na zamówienie dla stałych odbiorców i indywidualnych zleceń konsumentów. Posiłki transportowane są przeważnie do wydawalni szkolnych, przedszkolnych, żłobków oraz innych zakładów pracy. W zależności od odbiorców oraz warunków technicznych panujących w wydawalniach posiłki wydawane są naczyniach wielokrotnego lub jednorazowego użytku. Zakłady te inwestują w nowoczesny sprzęt i aparaturę potrzebną do obsługi cateringu oraz transport.

Jednym z większych zakładów prowadzących działalność cateringową jest Caritas Diecezji Gliwickiej, który prowadzi 2 zakłady cateringowe: Kuchnia Dom Dziennego Pobytu „Rodzina”, prowadzący produkcję posiłków na potrzeby zakładów żyjących dzieci między innymi żłobków

wydawanych jest dziennie **20** posiłków. Ponadto „Kuchnia Rodzina”, dostarcza posiłki do kilku wydawalni (codziennie jest wydawanych około **800** porcji) w ramach umowy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Zabrze.

W placówkach oświatowych posiłki sprawdzono pod kątem wytycznych Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 Zgodnie z załącznikiem nr 2 w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach . Posiłki powinny zapewniać przebywającym w nim dzieciom wyżywienie zgodne z wymaganiami dla danej grupy wiekowej wynikającymi z aktualnych norm żywienia dla populacji polskiej opracowanych przez Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie.

W 2018 roku dokonano oceny ilościowej i jakościowej **17** jadłospisów pobranych w placówkach oświatowych co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela nr 4 Analiza ilościowa jadłospisów w 2018 r.

Grupa placówek oświatowych	Ilość analizowanych jadłospisów
Stołówki szkolne	1
w tym wydawalnie szkolne	0
Stołówki przedszkolne	16
w tym wydawalnie przedszkolne	2
RAZEM	17

Do oceny żywienia w placówkach oświatowych wykorzystano 3 listy pytań wspomagających ocenę żywienia w jednostkach systemu oświaty pod kątem rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. tj.

1. Lista wspomagająca ocenę żywienia w szkole (obiad szkolny),
2. Lista wspomagająca ocenę żywienia w przedszkolu,
3. Lista wspomagająca ocenę żywienia całodziennego.

W ocenie ilościowej jadłospisów w przedszkolach i szkołach stwierdzono co następuje:

- dobowe zapotrzebowanie na energię dla grupy dzieci analizowanych jadłospisów było wystarczające, pokrywało normy żywienia człowieka,
- posiłki były prawidłowo zbilansowane,
- procentowy udział podstawowych składników pokarmowych był prawidłowo rozłożony,

- posiłki były zróżnicowane pod względem doboru produktów z poszczególnych grup.

Najczęstszym błędem w ocenianych jadłospisach przedszkolnych było brak dwóch porcji mleka lub produktów mlecznych na dzień, co powodowało niedostateczną ilość wapnia we wszystkich posiłkach. Jedna szklanka mleka zawiera około 290 mg wapnia, natomiast zapotrzebowanie dzienne u dziecka w wieku przedszkolnym i szkolnym wynosi od 800-1200 mg wapnia na dzień. Jadłospis w przedszkolu powinien zapewnić 75% zapotrzebowania na wapń.

W jednym jadłospisie przedszkolnym zauważono błędy dotyczące podawania nienaturalnych składników. Dzieciom na podwieczerek podano kanapkę mleczną. Produkt ten zawierał niedozwolone składniki takie jak: olej palmowy, substancje spulchniające (difosforan disodowy, wodorowęglan sodu, węglan amonu), emulgator (mono- i diglicerydy kwasów tłuszczowych), aromaty, sól. Kwestionowany produkt wycofano z jadłospisu.

Kolejnym błędem w ocenianych jadłospisach dekadowych był brak wystarczającej ilości warzyw i owoców. W niektórych placówkach nie realizowano wymogów rozporządzenia dotyczących podawania warzyw i/lub owoców w każdym posiłku. Porcje warzyw niejednokrotnie stanowiły dodatek 10 gramowy.

Reasumując z roku na rok obserwuje się stopniową poprawę jakości posiłków w placówkach oświatowych. Wynika to z większej świadomości osób realizujących żywienie w przedmiotowych obiektach. Nieprawidłowości w placówkach oświatowych częściej dotyczyły wydawalni posiłków aniżeli stołówek szkolnych i przedszkolnych i stanowiły pojedyncze błędy wykazywane w jednym dniu ocenianego jadłospisu. Na przestrzeni ocenianej dekady nie stanowiły znaczącej nieprawidłowości dla oceny całego jadłospisu.

W 2018 roku dokonano oceny 5 jadłospisów pobranych w szpitalach podczas bieżącej kontroli. Ocena jakościowa posiłków opierała się na sprawdzeniu zgodności wykorzystywanych produktów z zaleceniami żywieniowymi dotyczącymi systemu dietetycznego oraz ogólnymi zasadami planowania jadłospisów. Do analizy poddano **diety podstawowe**. Analizowane jadłospisy poddano ocenie ilościowej na podstawie tabel wartości odżywczej produktów i potraw Instytutu Żywności i Żywienia. Dobowe zapotrzebowanie na energię dla analizowanych grup pokrywało normy żywienia człowieka. Jadłospisy zawierały prawidłowy rozkład posiłków w ciągu dnia. Zastrzeżenia głównie dotyczyły niewystarczającej ilości warzyw i owoców oraz produktów mlecznych. W szpitalach z kuchnią własną rzadziej występowały błędy żywieniowe. Problem stanowiły szpitale, w których dostawcami posiłków były firmy cateringowe.

W związku z przeprowadzonymi ocenami jadłospisów dekadowych z poszczególnych diet do ww. 5 placówek szpitalnych oraz do firm dostarczających posiłki przekazano informacje z zaleceniami związanymi z żywieniem pacjentów.

W przekazanych informacjach zawarto uwagi dotyczące:

- urozmaicenia posiłków z punktu widzenia doboru produktów z uwzględnieniem ich sezonowości,
- uwzględnienia dodatku warzyw i owoców do każdego posiłku,
- uwzględnienia produktów mlecznych, szczególnie fermentowanych,
- rodzaju i ilości używanego tłuszczu – masło i smalec zastępować olejami roślinnymi i miękkimi margarynami; wszystkie posiłki powinny być przyrządzane z małą ilością tłuszczu; tłuszcze w postaci niezmienionej termicznie należy dodawać do gotowych już potraw,
- większej ilości spożycia ryb (w tym głównie morskich),
- zmniejszenie ilości soli (sodu) z uwagi na jej zawartość w innych produktach,
- wyeliminowania produktów niewskazanych,

Ponadto w pismach pouczono, że osoby odpowiedzialne za żywienie zobligowane są do edukowania, doskonalenia i stosowania posiadanej wiedzy. Prawidłowe żywienie jest jednym z najważniejszych czynników środowiskowych, wpływających na rozwój i utrzymanie przez niego dobrego stanu zdrowia, a także istotne w procesie leczenia i rekonwalescencji. Polega ono na całkowitym pokryciu zapotrzebowania organizmu na energię i wszystkie niezbędne składniki pokarmowe. Nieprawidłowe żywienie w czasie leczenia prowadzi do niedożywienia organizmu w składniki odżywcze i wydłuża proces leczenia.

W związku z powyższym w ramach prowadzonych działań w zakresie kontroli wewnętrznej i wytycznych dotyczących norm żywienia i zaleceń żywieniowych dla poddanych analizie diet zalecono utrzymać jakość posiłków, a wykazane błędy wyeliminować.

W 2018 roku dokonano oceny 1 jadłospisu w bloku żywienia usytuowanym w domu opieki społecznej w Zabrze prowadzącym żywienie we własnym zakresie. Ocena jakościowa posiłków opierała się na sprawdzeniu zgodności wykorzystywanych produktów z zaleceniami żywieniowymi dotyczącymi systemu dietetycznego oraz ogólnymi zasadami planowania jadłospisów. Dobowe zapotrzebowanie na energię dla grup w badanej diecie podstawowej było wystarczające i spełniało normy żywienia człowieka. Nieprawidłowości nie wykazano.

Ponadto dokonano oceny jadłospisu dekadowego pobranego podczas kontroli sanitarnej w domu dziecka usytuowanego w Zabrze. Przeprowadzono ocenę ilościową i jakościową posiłków. Stwierdzono, że:

- dobowe zapotrzebowanie na energię dla grupy dzieci i młodzieży analizowanego jadłospisu było wystarczające, pokrywało normy żywienia człowieka,
- posiłki były zróżnicowane pod względem doboru produktów z poszczególnych grup,

- w jadłospisie występowała porcja ryby co najmniej raz w tygodniu.

W piśmie skierowanym do dyrektora placówki zawarto zalecenia dotyczące ograniczenia potraw smażonych do dwóch w tygodniu.

Posiłki dla dzieci należy przygotowywać w oparciu o normy żywienia z 2018 roku, a podstawą układania jadłospisów powinna być Piramida Żywienia dzieci i młodzieży.

Miejsca obrotu żywnością

Na terenie Zabrze zlokalizowane są **1098** zakładów obrotu żywnością w których, przeprowadzono **450** kontroli, nałożono **49** mandatów karnych na kwotę **9200zł** oraz wydano **43** decyzje administracyjne represyjne nakazujące usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli.

Na terenie miasta **Zabrze** zlokalizowane są **2** centra handlowe: centrum handlowe **Platan** oraz **M1**, w których znajdują się dwa wielko powierzchniowe **hipermarkety**, **AUCHAN**, oraz **magazyn hurtowy MAKRO**.

W centrum handlowym **Platan** zlokalizowany jest hipermarket Auchan z własną piekarnią, zakładem małej gastronomii oraz zakładem produkcji bułki tartej. Na terenie zaplecza hipermarketu Auchan funkcjonuje wydawalnia posiłków pełniąca rolę stołówki pracowniczej, do której obiady dostarcza zewnętrzna firma cateringowa.

W 2018 r. zakończono prace związane z przebudową Centrum Handlowego Platan. W oddanej do użytku części galerii znalazły się liczne sklepy, obszerna strefa restauracyjna, kino, fitness oraz sala zabaw dla dzieci. W nowo otwartej strefie znalazły się przeniesione z wyburzonej części kompleksu handlowego w wyniku prowadzonej przebudowy, Apteka Super-Pharm oraz sklep Pepco. W nowej części restauracyjnej działają 2 restauracje, w tym 1 z dodatkowym bufetem serwującym dania typu fast - food tj. kebab, 1 zakład małej gastronomii przeniesiony z innej części pasażu handlowego. Część gastronomiczno- rozrywkową dopełnia kino mieszczące kawiarnię oraz bufet serwujący przekąski typu popcorn i zimne napoje. W 2018 r. powstało 8 nowych zakładów w tym: 2 restauracje, 3 zakłady małej gastronomii, 3 zakłady obrotu, w tym 1 sprzedaży wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością; zlikwidowało się 7 zakładów, spośród których 2 przeniesiono do innej siedziby w nowej części kompleksu.

Na pasażu handlowym działają 2 restauracje, 8 zakładów małej gastronomii (bary, kawiarnie), 11 zakładów prowadzących obrót żywnością (sklepy i stoiska).

W hipermarkecie Auchan przeprowadzono 4 kontrole sanitarne, w tym 3 kontrole tematyczne w związku z poborem prób żywności i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W zakładzie małej gastronomii pizzerii „Dominium” znajdującym się na pasażu handlowym w Centrum Handlowym Platan podczas przeprowadzonej kontroli nie stwierdzono naruszenia warunków sanitarno - higienicznych

Ponadto w restauracji azjatyckiej w wyniku przeprowadzonej kontroli interwencyjnej stwierdzono liczne rażące uchybienia sanitarne za, które Stronę ukarano mandatem karnym w wysokości 200 zł. W zakładzie prowadzone było postępowanie administracyjne decyzja terminowa, w związku z likwidacją zakładu decyzja została umorzona

W centrum handlowym M1 znajduje się hipermarket AUCHAN prowadzący oprócz sprzedaży również działalność w zakresie produkcji pieczywa z półproduktu mrożonego, bułki tartej oraz punkt małej gastronomii. Na zapleczu hipermarketu funkcjonuje zakład gastronomiczny pełniący rolę stołówki pracowniczej. W 2018 hipermarkecie Auchan przeprowadzono 4 kontrole w tym kontrolę interwencyjną. Skargę złożono na sprzedaż środków spożywczych o niewłaściwych cechach organoleptycznych (serca indycze), oraz środków spożywczych przeterminowanych przeprowadzona kontrola nie potwierdziła zarzutów. Ponadto przeprowadzono również kontrolę interwencyjną w ramach systemu RASFF dotyczyła kwestionowanej wody źródlanej niegazowanej Świętokrzyska 0,5l, produkt kwestionowany wycofano z obrotu. W kwietniu 2018 roku Powiatowy Lekarz Weterynarii w Gliwicach przesłał postanowienie w formie decyzji o wykreśleniu z rejestru działu rozbiórki, mielenia oraz paczkowania mięsa oraz wędlin usytuowanego na terenie Hipermarketu Auchan.

Na pasażach w Centrum Handlowym M1 mieszczą się: sklepy, punkty małej gastronomii, restauracje, kioski, zakłady prowadzące sprzedaż materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, restauracje, oraz automat do produkcji lodów włoskich. W 2018 r. powstało 6 nowych obiektów z różnym zakresem działalności między innymi stoisko sprzedaży chleba wiejskiego, produkcja lodów tajskich, oraz zakłady prowadzące sprzedaż materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, przyczepa gastronomiczna oferująca sprzedaż lodów gałkowych, oraz zakład małej gastronomii, którego produkcja oparta jest na dostawach półproduktów i wyrobów gotowych z zakładu macierzystego.

Centrum Handlowe M1 poszerzyło ofertę o Market Budowlany OBI, który w swym zakresie sprzedaży posiada środki spożywcze pakowane mikrobiologicznie trwale, napoje oraz materiały i wyroby do kontaktu z żywnością.

Na terenie Centrum Handlowego M1 działają dwie restauracje, w których 2018 r. odbyły się 2 kontrole sanitarne interwencyjne. W jednej restauracji została przeprowadzona kontrola interwencyjna dotycząca niewłaściwej jakości zdrowotnej oferowanej potrawy: pieczeni z indyka. W wyniku przeprowadzonej kontroli w restauracji stwierdzono naruszenia stanu sanitarno –

higienicznego za, które na osobę odpowiedzialną nałożono mandat karny na kwotę 200 zł oraz wydano decyzję administracyjną na poprawę stanu technicznego.

Również w 2018 roku przeprowadzono 1 kontrolę sanitarną interwencyjną w zakładzie małej gastronomii dotyczącą niewłaściwej jakości oferowanych do konsumpcji potraw. W wyniku kontroli stwierdzono braki we wdrożonych procedurach z zakresu systemu HACCP głównie dotyczące rozmrażania produktów głęboko mrożonych. Kontrola sprawdzająca potwierdziła uzupełnienie dokumentacji z zakresu systemu HACCP, a stan sanitarno higieniczny w dniu kontroli był prawidłowy. Ogółem na terenie ww. centrum handlowego w obiektach żywnościowo – żywnościowych przeprowadzono 17 kontroli w tym 3 interwencyjne w wyniku czego nałożono 1 mandat karny na kwotę 200 zł. oraz na poprawę stanu technicznego wydano 1 decyzję represyjną.

W hipermarketach **Auchan** zlokalizowanych w Zabrzu pobrano do badań laboratoryjnych **32** próbki środków spożywczych oraz **3** próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Pobrane próbki zbadano w następujących kierunkach: **15** próbek w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, **11** próbek w kierunku metali szkodliwych dla zdrowia, **6** próbek w kierunku zanieczyszczeń biologicznych i fizycznych.

Na terenie miasta Zabrze usytuowana jest jedna z samoobsługowych hurtowni **MAKRO**, która oferuje swoim klientom do sprzedaży środki spożywcze, przedmioty użytku, sprzęt AGD. W 2018 r. w hurtowni przeprowadzono **8** kontroli, w tym kompleksową.

W zakładzie prowadzone są procedury oparte na zasadach systemu HACCP oraz ISO 22000. W bieżącym roku nastąpiła kolejna reorganizacja struktury zatrudnienia, co skutkowało drastycznym zmniejszeniem liczby zatrudnionych pracowników stanowiących obsługę hali oraz ograniczono ilość oferowanego do sprzedaży asortymentu. Zmieniona została struktura organizacyjna firmy, zamówienia towaru prowadzone są centralnie. Na wniosek strony wydano Zaświadczenie niezbędne do Urzędu Marszałkowskiego w Warszawie, iż zakład spełnia wymogi określone przepisami prawa paszowego i żywnościowego. Ponadto w 2018 r. pobrano 9 próbek środków spożywczych. Pobrane próbki zbadano w następujących kierunkach:

- metale szkodliwe dla zdrowia – 8 próbek,
- mikotoksyny – 5 próbek,
- zanieczyszczenia mikrobiologiczne – 20 próbek,
- ocena organoleptyczna – 4 próbki,
- pH, kwasowość – 4 próbki,
- WWA – 4 próbki,
- zawartość wapnia i magnezu – 2 próbki,
- migracja globalna – 1 próbka.

Nie zakwestionowano żadnej spośród ww. próbek.

W znaczącym stopniu istotnym elementem zaopatrzenia klientów stanowią sklepy sieciowe typu: **TESCO, LIDL, CARREFOUR, SIMPLY, BIEDRONKA, POLOMARKET, NETTO, Stokrotka, Eko, Fresh Market, Żabka, Małpka.**

W 2018 r. w sieci sklepów „**Żabka Polska**” oraz „**Freshmarket**” odnotowano kolejną zwiększoną ilość przeprowadzanych ponadplanowych kontroli tj. **87** w związku z częstą zmianą ajenta w tych samych obiektach nawet do 2, 3 razy w roku oraz poszerzenie działalności o działalność gastronomiczną w przypadku 11 zakładów. Przeprowadzono również 14 kontroli w związku ze zgłaszanymi petycjami na pogarszający się stan sanitarny w zakładach. W przypadku obiektów „**Freshmarket**” oraz „**Żabka**” stwierdzono szereg uchybień sanitarnych oraz oferowanie do sprzedaży środków spożywczych niewłaściwej jakości zdrowotnej, za powyższe uchybienia nałożono 15 mandatów karnych na kwotę 2650 zł.

W dzielnicach miasta tj. Zaborze, Rokitnica, Zabrze Centrum zlokalizowane są **4** place targowe, na których usytuowanych jest **57** kiosków spożywczych, w tym **13** kiosków sprzedaży mięsa i jego przetworów - wszystkie podłączone są do sieci wodociągowej i energetycznej. Zakłady obrotu podlegają bieżącemu nadzorowi w ramach urzędowej kontroli żywności. W 2018 roku przeprowadzono **27** kontroli sanitarnych, w wyniku których nałożono **7** mandaty karne na kwotę **1500 zł.**

W ramach bieżącego nadzoru przeprowadzono na placach targowych kontrole wynikające z harmonogramu na 2018r. w wyniku których nie stwierdzono nieprawidłowości. Na terenie targowiska Pod Ratuszem został otwarty zakład małej gastronomii pod nazwą „Przystanek na Śniadanie”, którego właścicielem jest Stowarzyszenie Samopomocy Osób Niepełnosprawnych „Zabrzanka”, którego głównym celem jest aktywizacja osób niepełnosprawnych.

W miesiącach styczeń, maj oraz grudzień przeprowadzane zostały kontrole sanitarne na dwóch placach targowych w mieście Zabrze, Plac Targowy ul. Jagiełły oraz plac Targowy ul. Budowlana. Kontrole przeprowadzane przy współudziale przedstawicieli Inspektoratu Weterynarii w Gliwicach w związku z występowaniem w Polsce Afrykańskiego Pomoru Świń oraz sposobu zagospodarowania odpadów kategorii III. W okresie trwania akcji przeprowadzono ogółem 13 kontroli sanitarnych w tym 5 kontroli sprawdzających, nałożono 6 mandaty karne na kwotę 1200 złotych. W dwóch przypadkach wydano decyzje terminowe z rygorem natychmiastowej wykonalności w zakresie zapewnienia prawidłowych warunków przechowywania i ekspozycji

oferowanych do sprzedaży środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie – łatwo psujących się. Ponadto w trakcie ww. kontroli stwierdzano: wprowadzanie do obrotu mięsa mielonego bez prawidłowego oznakowania oraz identyfikacji produktu, rozmrażanie mięsa głęboko mrożonego i wprowadzanie go do ponownego obrotu, brak pełnego oznakowania wyrobu gotowego oraz brak prawidłowego stanu sanitarnego. Przeprowadzone kontrole sprawdzające potwierdziły wykonanie zaleceń pokontrolnych.

Nadzór nad obrotem grzybami

W Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Gliwicach w Sekcji HŻŻiPU **dwóch pracowników** posiada uprawnienia klasyfikatorów grzybów świeżych. Na stronie internetowej Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gliwicach udostępniono ulotkę pt. „**Podstawowe Zasady Bezpiecznego Grzybobrania**” opracowaną przez Głównego Inspektora Sanitarnego. Ponadto przekazywano dysponentom targowisk i osobom zainteresowanym ulotkę wydaną przez Główny Inspektorat Sanitarny „Zatrucia grzybami – objawy, pierwsza pomoc, leczenie”.

W okresie letnio – jesiennym w siedzibie tutejszej Stacji prowadzone były konsultacje dla zainteresowanych osób na temat grzybów. Udzielono **12** konsultacji prywatnym osobom w sprawie klasyfikacji gatunkowej przyniesionych do oceny grzybów. Natomiast dla osób zbierających indywidualnie grzyby rosnące w warunkach naturalnych przeznaczone do celów handlowych nie wydawane były **atesty** na grzyby świeże potwierdzające ich zgodność gatunkową.

W 2018 r. pobrano do badań laboratoryjnych 4 próbki grzybów, w tym 1 próbkę grzybów świeżych, 1 próbkę przetworów grzybowych oraz 2 próbki grzybów suszonych. Przedmiotowe próbki pobrano i zbadano w kierunku metali szkodliwych dla zdrowia. Z otrzymanych sprawozdań z badań laboratoryjnych wynikało, że nie kwestionowano żadnej próbki w badanym zakresie.

Akcje

W 2018 r. podejmowano wiele dodatkowych działań wynikających między innymi z sytuacji bieżącej tj.:

- wzmocnionych i wnikliwych kontroli głównie na targowiskach, w zakładach żywienia zbiorowego celem wykrycia nielegalnej sprzedaży produktów pochodzenia wieprzowego oraz dziczyzny w związku wystąpieniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF),
- nadzoru nad przestrzeganiem wymagań w zakresie informowania konsumentów na temat składu żywności niepakowanej, w tym informowania o obecności alergenów,
- kontroli w sklepach typu „Biedronka” dotyczących pogarszającego się stanu sanitarnego,

- kontroli w zakładach obrotu żywnością w zakresie prawidłowego stosowania podkładek absorpcyjnych przy pakowaniu mięsa,
- nadzoru w zakresie skupu, magazynowania i przetwórstwa jabłek i owoców miękkich - pozostałości pestycydów,
- kontroli w zakresie śledzenia drogi pochodzenia ziemniaków dostarczanych do zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego oraz cateringowych,
- wzmożonych kontroli zakładów żywienia zbiorowego otwartego w okresie od 15.06.2018r do 15.09.2018 r.

Akcja „ASF”

W związku z występowaniem w Polsce przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF) Główny Inspektor Sanitarny polecił prowadzenie wzmożonego nadzoru nad sprzedażą mięsa oraz odpadami gastronomicznymi w zakładach żywienia zbiorowego, a także przekazywania informacji o przeprowadzonych kontrolach. W 2018 r. kontynuowano akcję tzw. „ASF”, szczególnie przeprowadzano wzmożone i wnikliwe kontrole :

- targowisk, w celu wykrycia nielegalnej sprzedaży mięsa wieprzowego i produktów pochodzenia wieprzowego a także dziczyzny (mięsa z dzika i produktów z niej otrzymywanych,
- zakładów żywienia zbiorowego - w celu weryfikacji źródeł pozyskiwania mięsa wieprzowego, dziczyzny produktów z nich otrzymanych, sposób zagospodarowania odpadów z uwzględnieniem umów przedsiębiorców z firmami odbierającymi odpady oraz realności częstotliwości odbierania odpadów,
- zakładów handlu detalicznego w ramach nadzoru bieżącego, zwracać uwagę na powyżej aspekty.

W związku z powyższym przesyłano do WSSE Katowice raporty co dwa tygodnie, a od grudnia 2018 r. co miesiąc, dotyczących kontroli przeprowadzonych ww. zakresie przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W 2018 r. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna skontrolowała ogółem 105 zakładów żywnościowo - żywnościowych, w 9 sklepach stwierdzono nieprawidłowości::

- w 2 sklepach stwierdzono brak identyfikowalności mięsa mielonego, mięso mielone zmielone na tzw. „zapas”. podczas kontroli mięso mielone zostało zabezpieczone i wycofane ze sprzedaży. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydał 2 decyzje o nieprzydatności środka spożywczego. Przeprowadzone kontrole sprawdzające potwierdziły przekazanie zabezpieczonych środków spożywczych (mięsa mielonego) do utylizacji.

- w 7 sklepach stwierdzono nieprawidłowe przechowywanie wędlin (w temp. otoczenia), brak segregacji w urządzeniach chłodniczych, brak zapisów z monitoringu temperatur CCP oraz brak ciepłej wody przy umywalce do mycia rąk.

Za stwierdzone nieprawidłowości w sklepach zostało nałożonych 9 mandatów karnych na kwotę 1650 zł oraz wydano 2 decyzje administracyjne na uchybienia techniczne i 2 decyzje o nieprzydatności środka spożywczego dla żywienia ludzi.

W kioskach na targowiskach i straganach skontrolowano 18 obiektów, w których przeprowadzono 19 kontroli sanitarnych, nałożono 9 mandatów karnych na kwotę 2700 zł.

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należało: przechowywanie mięsa i wędlin w nieprawidłowej temperaturze (otoczenia), wprowadzanie mięsa mielonego luzem, brak prawidłowego oznakowania wyrobów, niewłaściwy stan sanitarny, brak umowy na odbiór kat. III, brak prawidłowej dokumentacji GHP oraz systemu HACCP.

W ramach współpracy z Inspekcją Weterynaryjną przeprowadzano wspólne kontrole na targowiskach zlokalizowanych na terenie miasta Gliwice, Zabrze, Knurów oraz Pyskowicach. Ogółem przeprowadzono 19 kontroli sanitarnych, w wyniku których nałożono 10 mandatów karnych na kwotę 1800 zł. Kontrole przeprowadzone zostały w miesiącach styczniu, marcu, kwietniu, maju, sierpniu, październiku oraz listopadzie 2018 r.

Natomiast w zakładach żywienia zbiorowego skontrolowano 44 obiekty, w których przeprowadzono 46 kontroli oraz stwierdzono: w 1 przypadku niewłaściwy stan techniczny, w 3 przypadkach nieprawidłowe warunki higieniczno-sanitarne, w 1 przypadku brak segregacji w urządzeniu chłodniczym. W związku powyższym nałożono 4 mandaty karne na kwotę 700 zł. i wydano 1 decyzję administracyjną na uchybienia techniczne

Ogółem w omawianym okresie skontrolowano 105 zakładów żywnościowo-żywnościowych (tj. 18 kiosków na targowiskach, 44 zakładów żywienia zbiorowego oraz 3 hurtownie, 1 zakład garmażeryjny, 39 sklepów), w których przeprowadzono 110 kontroli, nałożono 22 mandatów karnych na kwotę 5050 zł., wydano 4 decyzje administracyjne represyjne na poprawę stanu technicznego oraz 2 decyzje o nieprzydatności środka spożywczego dla żywienia ludzi.

Ponadto nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie identyfikowalności dziczyzny oraz produktów, wyrobów z nich pozyskanych.

Akcja „podkładki absorpcyjne”

W związku z poleceniem Głównego Inspektora Sanitarnego na zwrócenie szczególnej uwagi podczas kontroli w I kwartale 2018 r. w obiektach obrotu żywnością na prawidłowość doboru wkładek absorpcyjnych i ustalenie, czy wyciek ze świeżej żywności ma miejsce., skontrolowano

5 sklepów. W 1 przypadku stwierdzono znaczny wyciek płynnego osocza ze schabu bez kości, zapakowanego w plastikowe pojemniki z wkładkami absorpcyjnymi. Znaczny wyciek płynnego osocza, może świadczyć o nieprawidłowym ich doborze. Zgodnie z przedłożoną dokumentacją tj. fakturami zakupu mięso dostarczone było przez Zakłady Mięsne. Podczas kontroli zobowiązano właściciela stoiska mięsno-wędliniarskiego do poinformowania dostawcy produktów mięsnych, że podkładki nie spełniają wymagań określonych dla aktywnych materiałów i wyrobów oraz ich skuteczność nie została prawidłowo obliczona. Powyższą sprawę przekazano do właściwego terenowo Powiatowego Lekarza Weterynarii sprawiającego nadzór nad zakładem produkcyjnym.

Akcja „Ziemniaki”

W związku z pismem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Katowicach podjęto działania kontrolne w zakresie weryfikacji producentów i dystrybutorów ziemniaków, w tym pochodzenia i znakowania ziemniaków dostarczanych do zakładów żywienia zbiorowego.

Wzmoczone działania kontrolne ww. zakresie nawiązywały do ustaleń audytowych z 2017 r. Misji ekspertów Komisji Europejskiej, mających na celu pełną weryfikację podmiotów prowadzących handel, dystrybucję i import ziemniaków mogących być ogniskiem Bakteriozy pierścieniowej ziemniaka – *Clavibacter michiganensis* ssp. *Sepedonicus*. Zgodnie z regulacjami unijnymi i krajowymi ziemniaki będące w obrocie na terytorium Unii Europejskiej, w tym Polski muszą spełniać wymagania zdrowotne określone w przepisach fitosanitarnych oraz posiadać niezbędne znakowanie. Ponadto każdy podmiot gospodarczy prowadzący uprawę, dystrybucję lub import ziemniaków musi dopełnić obowiązku wpisu do rejestru prowadzonego przez WIORiN.

W 2018 r. ramach bieżącego nadzoru skontrolowano ww. zakresie 30 podmiotów sektora żywienia zbiorowego, w tym żywienia zbiorowego zamkniętego jak stołówki szkolne, przedszkolne, szpitalne oraz firmy cateringowe pod kątem identyfikowalności dostawców ziemniaków, kraju ich pochodzenia i znakowania. Zgodnie z pozyskanymi danymi w ramach powyższych kontroli ustalono 23 krajowych podmiotów gospodarczych tj.: producentów i dystrybutorów ziemniaków. Nie stwierdzono w ramach kontroli dostawców ziemniaków z UE lub importu. Uzyskane dane raportowane były w formie tabel i przekazywane do dalszego wykorzystania służbowego zgodnie z kompetencją.

Akcja „owoce i warzywa”

W związku z pismem Głównego Inspektora Sanitarnego dotyczącym wzmożenia kontroli pod kątem identyfikowalności i znakowania warzyw i owoców przewożonych do Polski z państw trzecich oraz państw członkowskich UE.

W związku z powyższym pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej skontrolowali łącznie 25 zakłady obrotu żywnością, w których prowadzona była sprzedaż owoców i warzyw, w tym 3 hurtownie owocowo-warzywne, 21 sklepów i 1 kiosk na targowisku.

W trakcie ww. kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie identyfikowalności i znakowania warzyw i owoców. W ramach akcji prowadzone były tygodniowe raportowania w formie tabel dotyczące pochodzenia, znakowania warzyw i owoców, w tym ziemniaków znajdujących się w obrocie szczególnie z innych krajów.

Podczas prowadzonej akcji i wzmożonych działań kontrolnych zostały pobrane do badań laboratoryjnych w kierunku oznaczenia azotanów i znakowania 2 próbki warzyw tj: kapustę i rakię siewną pochodzące z Importu oraz w kierunku oznaczenia metali i znakowania 1 próbkę ziemniaków pochodzących z UE. Otrzymane wyniki badań laboratoryjnych nie wykazały niezgodności w przedmiotowych zakresach.

Akcja „ Jabłka i owoce miękkie - pozostałości pestycydów”

W związku z pismem Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie wzmożonych działań kontrolnych dotyczących skupu, magazynowania i przetwórstwa jabłek i owoców miękkich zlokalizowanych na terenie działania tutejszej Stacji. Akcja miała na celu min. zwiększenie świadomości podmiotów o pozostałościach pestycydów i spełnienia wymagań w zakresie NDP w krajowych jabłkach oraz owocach miękkich pochodzących importu i innych krajów Unii Europejskiej.

W okresie 03.09.-26.10.2018 r. przeprowadzono działania kontrolne w podmiotach zlokalizowanych na terenie giełdy towarowej oraz 1 magazynie hurtowym oferującym do sprzedaży jabłka i owoce miękkie. Skontrolowano 5 podmiotów wprowadzających do obrotu głównie jabłka oraz w jednym przypadku borówkę amerykańską. Przedsiębiorcy przedłożyli prawidłową dokumentację dotyczącą identyfikowalności produktów, niemniej właściciele nie posiadali kompletnych procedur przyjęcia surowca uwzględniających między innymi badania pod kątem pestycydów wybranych partii owoców. W związku z powyższym polecono zweryfikować procedury postępowania dotyczące przyjęcia towaru. Ponadto podczas kontroli poinformowano podmioty o dostępnej na stronie internetowej broszurze opracowanej przez MRIRW dotyczącej pozostałości pestycydów i spełnienia wymagań w zakresie NDP.

Ocena przestrzegania wymagań w zakresie informowania konsumentów na temat składu żywności nieopakowanej, w tym informowania o obecności alergenów

W związku z pismem Głównego Inspektora Sanitarnego przesyłano do Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej kwartalne raporty dotyczące działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzonych w odniesieniu do nadzoru nad przestrzeganiem wymagań w zakresie informowania konsumentów na temat składu żywności nieopakowanej, w tym informowania o obecności alergenów.

W 2018 r. skontrolowano **543 obiektów żywnościowo-żywnościowych**, w których oferowana jest żywność nieopakowana. Ogółem przeprowadzono w tych zakładach 544 kontrole. Skontrolowano 15 sklepów wielko powierzchniowych, 177 sklepów, 35 piekarni, prowadzących sprzedaż pieczywa na miejscu, 35 ciastkarni, 182 zakłady żywienia zbiorowego otwartego, 99 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego. W piekarniach, ciastkarniach i w super marketach nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przekazywania konsumentowi informacji na temat wykazu składników żywności nieopakowanej oraz zawartości alergenów.

W wyniku przeprowadzonych w 2018 r. kontroli stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przekazywania powyższej informacji w **20** zakładach: w **4** sklepach oraz w **10** zakładach żywienia zbiorowego otwartego a także w **6** zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego.

Do stwierdzonych nieprawidłowości należało: brak wykazu alergenów i składników w 1 zakładzie, brak wykazu składników w 7 zakładach, nieprawidłowy wykaz alergenów i brak wykazu składników w 1 zakładzie, nieprawidłowy wykaz składników i alergenów w 6 zakładach, a nieprawidłowy wykaz składników w 5 zakładach.

Natomiast tylko w 1 zakładzie tj. sklepie spożywczym prowadzącym sprzedaż pieczywa niepakowanego stwierdzono brak informacji na temat wykazu składników oraz zawartości alergenów oferowanej żywności. Pouczono właściciela sklepu o konieczności uzyskania od producenta pieczywa informacji (katalogu) o składnikach i alergenach zawartych w pieczywie oraz o konieczności umieszczenia tej informacji w miejscu dostępnym dla klientów.

W 20 zakładach, w których stwierdzono nieprawidłowości osoby odpowiedzialne w trakcie przeprowadzonych kontroli zostały pouczone w zakresie prawidłowego przekazywania informacji na temat środków spożywczych sprzedawanych bez opakowania oraz zobligowane do usunięcia uchybień w tym zakresie.

Stwierdzone nieprawidłowości wynikały z uwagi na:

- brak aktualizacji przy zmianie asortymentu, lub pominięcie niektórych środków spożywczych w wykazie,
- pominięcie przy wykazywaniu zawartości alergenów niektórych składników mogących wywoływać objawy alergii lub nietolerancji pokarmowej,
- podanie informacji o alergenach przy braku pozostałych danych np. wykazu składników,
- niepełne lub nieprawidłowe podanie składników w wykazie składników np. brak składu składników złożonych.

Wzmoczone działania kontrolne w 2018 r. okresie potwierdziły wzrost świadomości przedsiębiorców, co przekładało się na zmniejszenie ilości stwierdzanych nieprawidłowości w ww. obszarze. W omawianym okresie nie odnotowano skarg wniesionych przez klientów w zakresie znakowania środków spożywczych niepakowanych.

Akcja Biedronki

W związku z pismem Śląskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w sprawie stwierdzonych nieprawidłowości występujących w placówkach należących do sieci Biedronka należących do firmy Jeronimo Martins Polska S.A. polecono przeprowadzić postępowanie wyjaśniające. W Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Gliwicach pod nadzorem w znajduje się 41 sklepów sieci Biedronka, z czego 20 sklepów na obszarze miasta Gliwice, 14 w Zabrze i 7 powiecie gliwickim. W okresie od 01.01.2018 do dnia 31.12.2018 r. ogółem skontrolowano 40 sklepów sieci Biedronka, w których przeprowadzono 69 kontroli sanitarnych, w tym 29 interwencyjne oraz 22 sprawdzające 10 kompleksowych 7 tematycznych. W omawianym okresie, w wyniku przeprowadzonych kontroli za stwierdzone uchybienia sanitarno – porządkowe ogółem nałożono 23 mandaty karne na kwotę 3250 zł oraz wydano 15 decyzji represyjnych na poprawę stanu technicznego. W wyniku przeprowadzonych kontroli sprawdzających stwierdzono niewielką poprawę stanu sanitarnego. Ponadto zarządzenia wydanych decyzji represyjnych na poprawę stanu technicznego w 5 przypadkach zostały wykonane, w 8 przypadkach na wniosek Strony przedłużono ich wykonanie, w 1 przypadku prowadzone jest postępowanie egzekucyjne, a w 2 przypadkach termin wykonania zarządzeń ustalono na 2019 rok.

Do najczęściej stwierdzonych uchybień stanu sanitarnego należały między innymi:

- brak czystości i porządku na sali sprzedaży, pomieszczeniach magazynowych,
- brudne urządzenia chłodnicze i mroźnie,
- stanowiska do krojenia owoców i warzyw nie uporządkowane,
- brudne wózki i koszyki dla klientów,

- otoczenie sklepu od strony dostawy środków spożywczych zaśmiecone

Ponadto stwierdzono nieprawidłowości dotyczące stanu technicznego:

- brudne ściany i sufity,
- zniszczone urządzenia chłodnicze,
- posadzki uszkodzone trudne do utrzymania w czystości.

Ponadto w obiektach obrotu artykułami spożywczymi w systemie bieżącym dokonuje się poboru prób żywności do dnia 31.12.2018 r. z obiektów na terenie pozostającym pod nadzorem PSSE pobrano łącznie 689 próbek z czego w sklepach sieci BIEDRONKA ogółem 93,co stanowi 13,5% wszystkich pobranych próbek.

Akcja „Żywienie zbiorowe otwarte w sezonie letnim”

W związku z sezonem letnim i zagrożeniami zatruc/zakażeń pokarmowych Główny Inspektor Sanitarny polecił przeprowadzić wzmożone kontrole zakładów żywienia zbiorowego otwartego. Podczas kontroli należało zwracać szczególną uwagę na identyfikowalność warzyw i owoców oraz mięsa (w kontekście ASF), a także na temperaturę i warunki sanitarne dostarczania żywności do konsumentów.

W okresie od 15 czerwca do 15 września 2018 r. w ewidencji figurowało 1292 zakładów żywienia zbiorowego otwartego, z czego skontrolowano 129, w tym 67 zakładów małej gastronomii. Natomiast w 12 zakładach małej gastronomii i 13 restauracjach stwierdzono nieprawidłowości. Ogółem przeprowadzono 135 kontroli (w tym 11 interwencyjnych, 20 sprawdzających), nałożono 20 mandatów karnych na kwotę 3400 oraz wydano 7 decyzji administracyjnych represyjnych.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości:

- brak segregacji produktów żywnościowych w tym w urządzeniach chłodniczych,
- brak możliwości ustalenia ciągłości łańcucha chłodniczego,
- nieprawidłowe magazynowanie środków spożywczych,
- środki spożywcze po upływie terminu przydatności do spożycia lub dacie minimalnej trwałości,
- brak zabezpieczenia żywności przed zanieczyszczeniami zewnętrznym, w tym szkodnikami,
- brak bieżącej czystości w zakładzie,
- brak środków do mycia, dezynfekcji i higienicznego suszenia rąk,
- brak prawidłowej odzieży roboczej dla personelu,

- brak bieżących szkoleń w zakresie obowiązujących w zakładzie procedur/instrukcji w zakresie GHP i GMP HACCP,
- nieprawidłowe procedury i ich realizacja (zapisy) w zakresie GHP i GMP HACCP,
- nieprawidłowy stan techniczny pomieszczeń zakładu: podłóg, ścian, sufitów, drzwi,
- zniszczony sprzęt, urządzenia i inne składniki wyposażenia, które stykają się z żywnością.

Import

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gliwicach na mocy ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia w ramach granicznej kontroli sprawuje nadzór nad eksportem i importem środków spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pochodzących z importu z krajów trzecich. W wyznaczonych miejscach, na terenie Urzędu Celnego w Gliwicach oraz w magazynach importerów i eksporterów przeprowadzano przy współudziale funkcjonariuszy Urzędu Celnego, przedstawicieli agencji celnych lub importerów, eksporterów przeprowadzane są kontrole przywożonych z zagranicy produktów spożywczych oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W związku z prowadzeniem granicznego nadzoru nad jakością zdrowotną żywności i przedmiotów przeznaczonych do kontaktu z żywnością wykonano **413** kontroli, w tym **166** kontroli na środkach transportu. Skontrolowano **385** partii środków spożywczych, **28** partii przedmiotów użytku w wyniku czego wydano **413** świadectw jakości zdrowotnej. W ramach granicznych kontroli przywiezionych z zagranicy (importu) dokonano oceniono **281** partii ww. produktów, natomiast w przypadku wywozu za granicę (eksport) unii europejskiej środków spożywczych oceniono **132** partii.

Wstępnej ocenie organoleptycznej poddano **413** partii, laboratoryjnie zbadano 1 próbkę pod względem obecności zanieczyszczeń – **1**,

Tabela nr 5
Ilość przeprowadzonych kontroli towarów importowanych z podziałem na kategorie artykułów.

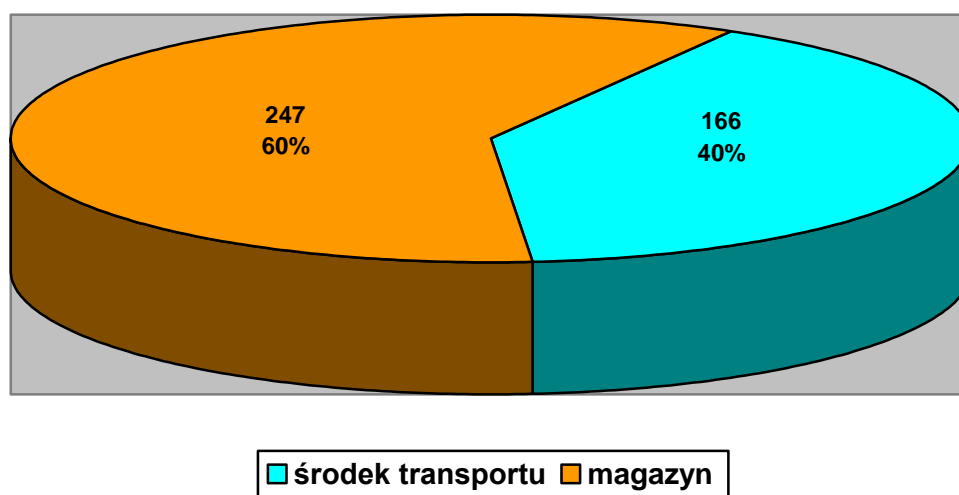
	Suma kontroli	Żywność	Materiały i wyroby do kontaktu z żywnością
Ilość kontroli granicznych	413	385	28

Tabela nr 6

Ilość kontroli importowych z podziałem na miejsce kontroli środek transportu / magazyn.

	Środek transportu (samochód, kontener)	Magazyn w urzędzie celnym lub importera
Ilość kontroli	166	247

**Kontrole z podziałem na miejsce
środek transportu / magazyn**

Od 2018 r. na terenie działania Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gliwicach funkcjonuje również nowy, główny magazyn firmy cukierniczej **MIESZKO S.A.** z Raciborza. W roku 2018 przeprowadzono w tym magazynie aż **105** kontroli granicznych towarów eksportowanych do krajów trzecich w łącznej ilości **1147 ton**. Tym samym ww. magazyn był miejscem gdzie najczęściej dokonywany kontroli granicznej w 2018 r.

Współpraca z innymi służbami kontroli

Współpraca z Inspekcją Weterynaryjną

W okresie od stycznia do października 2018 r. Sekcja HŻŻiPU kontynuowała realizację porozumienia ramowego zawartego w 2008 r. pomiędzy Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Gliwicach i Powiatowym Lekarzem Weterynarii.

W dniu 16 października 2018 r. podpisane zostało nowe porozumienie ramowe pomiędzy Głównym Inspektorem Sanitarnym i Głównym Lekarzem Weterynarii, co wynikało

z potrzeby uaktualnienia postanowień dotychczas obowiązującego w tym zakresie porozumienia. Nowy dokument przewiduje zacieśnienie współpracy organów obu Inspekcji na wszystkich szczeblach ich struktury organizacyjnej. Obejmować będzie przede wszystkim nadzór nad produkowaną i wprowadzaną do obrotu żywnością, również eksportowaną i przywożoną na terytorium Unii Europejskiej. W porozumieniu zawarto także wytyczne dotyczące zwalczania chorób odzwierzęcych, prowadzenia nadzoru nad paszami oraz zagospodarowania ubocznych produktów zwierzęcych.

Na podstawie ww. porozumienia zostały przygotowane przez Głównego Lekarza Weterynarii i Głównego Inspektora Sanitarnego wytyczne w związku z koniecznością wdrożenia jednolitego postępowania organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz organów Inspekcji Weterynaryjnej, w związku ze zmianą organu nadzorującego niektóre zakłady.

W dniu 15 listopada 2018 r. zostało zawarte również porozumienie ramowe na szczeblu powiatowym pomiędzy Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Gliwicach i Powiatowym Lekarzem Weterynarii w Gliwicach. Ww. dokument określa szczegółowe warunki i sposób współdziałania w zakresie:

- sprawowania nadzoru oraz przeprowadzania urzędowych kontroli żywności w zakładach produkujących lub przechowujących produkty pochodzenia zwierzęcego oraz inne środki spożywcze, o których mowa w art. 73 ust. 6 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia;
- sprawowania nadzoru oraz przeprowadzania urzędowych kontroli żywności nad zakładami produkującymi żywność zawierającą jednocześnie produkty pochodzenia roślinnego i przetworzone produkty pochodzenia zwierzęcego, o której mowa w art. 1 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 853/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. ustanawiającego szczególne przepisy dotyczące higieny w odniesieniu do żywności pochodzenia zwierzęcego;
- zwalczania chorób zakaźnych, które mogą być przenoszone ze zwierząt na ludzi lub z ludzi na zwierzęta.

W związku potrzebą przeanalizowania i omówienia zagadnień zawartych w ww. porozumieniem zorganizowane zostało szkolenie zewnętrzne, w którym wzięli udział przedstawiciele Inspekcji Sanitarnej (15 osób) oraz Inspekcji Weterynaryjnej. Szkolenie odbyło się w siedzibie Inspektoratu Weterynarii w Gliwicach.

Zgodnie z obowiązującym porozumieniem w styczniu i lipcu 2018 r. przedstawiciel Sekcji HŻŻiPU przesłał do Inspekcji Weterynaryjnej listę zakładów produkujących i przechowujących środki spożywcze wspólnie nadzorowanych przez obie inspekcje oraz listę zakładów produkujących

lub przechowujących środki spożywcze, które produkują i wprowadzają na rynek pasze dla zwierząt.

Organy szczebla powiatowego obu inspekcji w ramach współdziałania i współpracy, przekazywały sobie również informacje i dokumenty dotyczące naruszeń przepisów: w związku ze zgłoszonymi interwencjami oraz uzyskania wyników badań laboratoryjnych.

W 2018 r. Powiatowy Lekarz Weterynarii w Gliwicach poinformował, że w wyrobach tj.: kiełbasa polska surowa z pieprzem, kiełbasa wieprzowa średnio rozdrobniona, surowa, wędzona stwierdzono obecność pałeczek Salmonella z gr BO w 10 g. Zgodnie z przesłaną listą dystrybucyjną ww. produkty zostały dostarczone do sklepów oraz hurtowni znajdujących się na terenie miasta Gliwice oraz Zabrze. W związku z powyższym przeprowadzono 5 kontroli interwencyjnych w wyniku których nie stwierdzono kwestionowanych wyrobów w obrocie. Zgodnie z przedłożoną dokumentacją przedstawiciel producenta w terminie wcześniejszym odebrał łącznie z 4 znajdujących się na liście zakładów 9,77 kg. kwestionowanych produktów. Ww. wyroby zgodnie z przedłożoną dokumentacją zostały przekazane do utylizacji.

Ponadto w ramach współpracy w związku z występowaniem na terenie Polski Afrykańskiego Pomoru Świń przeprowadzono wspólne kontrole z przedstawicielami Inspekcji Weterynaryjnej głównie na targowiskach zlokalizowanych na terenie miasta Gliwice, Zabrze, Knurowie oraz Pyskowicach. Kontrole przeprowadzone zostały w miesiącach styczniu, marcu, kwietniu, maju, sierpniu, październiku oraz listopadzie 2018 r. Ogółem przeprowadzono 19 kontroli sanitarnych, w wyniku których nałożono 10 mandatów karnych na kwotę 1800 zł. Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości należało: przechowywanie mięsa i wędlin w nieprawidłowej temperaturze (otoczenia), wprowadzanie mięsa mielonego luzem, brak prawidłowego oznakowania wyrobów, niewłaściwy stan sanitarny, brak prawidłowej dokumentacji GHP oraz systemu HACCP.

W ramach współpracy z Inspekcją Weterynaryjną ogółem w 2018 r. skontrolowano 26 zakładów żywienia- żywnościowych (6 sklepów, 2 restauracje oraz 18 kiosków na targowisku), w których przeprowadzono 27 kontroli i nałożono 10 mandatów karnych na kwotę 1800 zł.

Przedstawiciel Inspekcji Weterynaryjnej w dniu 07.12.2018 r. w Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gliwicach przeprowadził szkolenie wewnętrzne dla pracowników Sekcji HŻŻiPU obejmujące tematykę: „Dobrostan karpia - postępowanie z żywymi rybami w punktach sprzedaży detalicznej.

Współpraca z Inspekcją Farmaceutyczną

Porozumienie o współpracy organów Państwowej Inspekcji Farmaceutycznej i Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie śląskim w 2017 r. było ściśle realizowane.

Na bieżąco Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach powiadamiał pisemnie Śląskiego Wojewódzkiego Inspektora Farmaceutycznego o zamiarze przeprowadzania kontroli w aptekach zlokalizowanych na obszarze tutejszej Stacji w zakresie poboru próbek, wynikających z aktualnej sytuacji. W związku z powyższym przekazywano sobie również informacje i dokumenty dotyczące naruszeń przepisów w związku ze zgłoszonymi interwencjami oraz uzyskania wyników badań laboratoryjnych.

Skargi i wnioski

W Sekcji Higieny Żywności i Żywnienia w 2018 r. ogółem zgłoszono **209 petycji**, w związku z powyższym ogółem przeprowadzono 219 kontroli interwencyjnych, w 6 przypadkach spraw nie rozpatrzono z uwagi na brak możliwości tj. obiekt został zlikwidowany lub np. nie stwierdzono prowadzenia działalności we wskazanym miejscu.

W wyniku przeprowadzonych kontroli za potwierdzone nieprawidłowości dotyczące stanu sanitarnego nałożono 85 mandatów karnych na kwotę 16100 zł oraz wydano 8 decyzji administracyjnych.

W 2018 r. na 203 rozpatrzone petycje:

- 100 uznano za uzasadnione,
- 103 za nieuzasadnione.

Petycje zgłaszane w Sekcji HŻŻiPU w 2018 r. dotyczyły głównie:

- wprowadzania do obrotu przeterminowanych środków spożywczych,
- niehigieniczną sprzedaż środków spożywczych,
- niewłaściwy stan higieniczno - sanitarny pomieszczeń zakładu,
- sprzedaży środków spożywczych niewłaściwej jakości w tym mięsa i wędlin o nieprawidłowych cechach organoleptycznych tj. nieświeży zapach oraz nietypowa konsystencja,
- niewłaściwą jakość produktów oraz potraw w zakładach żywienia zbiorowego otwartego np. o niewłaściwych cechach sensorycznych.

W związku ze złożonymi interwencjami w trzech zakładach tj. piekarni, pkt. sprzedaży oraz zakładzie małej gastronomii, podczas kontroli stwierdzono anty-sanitarne warunki przy sprzedaży i produkcji środków spożywczych. W związku z powyższym Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach wydał decyzje administracyjne nakazujące przerwanie działalności zakładu w zakresie produkcji i/lub sprzedaży posiłków do czasu zapewnienia prawidłowych warunków technicznych i higieniczno – sanitarnych. Ponadto osoby odpowiedzialne w zakładach ukarano wysokimi mandatami karnymi.

Ocena i wnioski końcowe

Działalność Sekcji HŻŻiPU Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gliwicach w 2018 r. miała za zadanie sprawowania nadzoru nad bezpieczeństwem żywności i żywienia, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością produkowanych i wprowadzanych do obrotu, poprzez prowadzenie efektywnej działalności kontrolnej w podległych zakładach. Głównym zmierzaniem było wyegzekwowanie przestrzegania obowiązujących przepisów prawa krajowego i europejskiego w zakresie bezpieczeństwa żywności i żywienia oraz kosmetyków.

W wyniku prowadzonego bieżącego nadzoru stwierdzono, że stan sanitarny zakładów uległ pogorszeniu w stosunku do 2017 r.

Potwierdzeniem powyższego faktu jest porównanie wynikowości kontroli w stosunku do roku ubiegłego. W 2017 r. wynikowość wynosiła 26,57% natomiast w ocenianym okresie wynosił 31,18 %. Wynikowość kontroli jest rezultatem zmniejszoną ilością kontroli planowanych na rzecz działań ponadplanowych. Ponadto na zmniejszoną ilość kontroli planowanych ma przedstawiona wyżej trudna sytuacja kadrowa. Procent próbek kwestionowanych z 2,4 % uległ zwiększeniu do 4,9 %. Powyższe wynikało z kwestionowania próbek do badań w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

W 2018r. w związku ze zmianą postępowania administracyjnego w Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Gliwicach w sprawie regulacji sposobu rozpatrywania skarg, wniosków i petycji został określony tryb przyjmowania interwencji od klientów jako petycji. W omawianym okresie ilość wniesionych petycji wynosiła 209 i była znacznie wyższa do ubiegłego roku gdzie wniesiono ich 176. Ponadto 100 spraw uznano za uzasadnione, co również wpłynęło na wynikowość kontroli.

Nadal realnym problemem jest prowadzenie sprzedaży przez Internet, a szczególnie na portalu **allegro** środków spożywczych w tym suplementów diety i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz kosmetyków. Prowadzenie postępowania

wyjaśniającego ww. w sprawach jest znacznie utrudnione i długotrwałe z uwagi na trudność ustalenia osoby odpowiedzialnej i wyegzekwowania stosownej dokumentacji. Powyższe sprawy niejednokrotnie wymagają współdziałania kilku właściwych terenowo Powiatowych Stacji Sanitarно - Epidemiologicznych.

Liberalizacja przepisów prawnych dotyczących rolniczego handlu detalicznego oraz tzw. kuchni domowych i obowiązującego wyłącznie wpisu do rejestru, staje się realnym problemem w zakresie bezpieczeństwa produkowanej żywności. Produkcja w nieustalonym czasie pod indywidualne zamówienia znacznie będzie utrudniała możliwość przeprowadzenia kontroli „ad hoc”.

Analiza chorób zakaźnych dla miasta Zabrze za rok 2018

Państwowa Inspekcja Sanitarna w roku 2018 kontynuowała wielokierunkową działalność w zakresie zapobiegania i zwalczania chorób zakaźnych.

Analizę sytuacji epidemiologicznej w zakresie chorób zakaźnych i pasożytniczych w mieście Zabrze za rok 2018 przeprowadzono w oparciu o roczne sprawozdania o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia Mz-56.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania wybranych chorób zakaźnych na terenie miasta Zabrze zostały przedstawione w formie tabelarycznej [tab. nr 1].

Sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych w mieście Zabrze w 2018r należy uznać za ogólnie dobrą. Nie obserwowano epidemicznego występowania chorób zakaźnych, zaś wzrost liczby zachorowań na niektóre choroby zakaźne, przybierał podobnie jak w latach ubiegłych, charakter sezonowy lub był kontynuacją obserwowanych wcześniej trendów wieloletnich. Poza znacznym wzrostem zachorowaniem na grypę i schorzenia grypopodobne sytuacja epidemiologiczna w mieście Zabrze nie wykazywała znaczących zmian.

Od szeregu lat obserwuje się tendencję spadkową w występowaniu wielu chorób zakaźnych a od kilku lat niektórych chorób nie rejestruje się tj. błonica, porażenie dziecięce. Nie odnotowano również zachorowań na szczególnie groźne choroby zakaźne tj. dżumę, wąglik, wściekliznę oraz wirusowe gorączki krwotoczne.

Stale obserwuje się kontynuację korzystnych tendencji zapadalności na te choroby zakaźne, którym można zapobiegać przez szczepienia, w tym objęte programem szczepień obowiązkowych. Nadzór nad tą grupą chorób jest szczególnie ważny ze względu na to, iż dane o zapadalności na te choroby mają bezpośrednie przełożenie na politykę szczepień. Spowodowało to spadek zachorowań na choroby m.in. świnkę, różyczkę, krztusiec.

Systematyczna analiza zgłoszeń zachorowań na choroby zakaźne umożliwiła wdrożenie działań przeciwepidemicznych i zwiększenie zdrowotnego bezpieczeństwa mieszkańców.

Ogółem w mieście Zabrze odnotowano 39119 zachorowań na choroby zakaźne z czego 95% stanowiły zachorowania na grypę i schorzenia grypopodobne.

Dla porównania w 2017r odnotowano 28993 zachorowań na choroby zakaźne.

W porównaniu z rokiem 2017r nastąpił wzrost liczby zachorowań o ponad 34%, powodem tego stanu był znaczny wzrost zachorowań na grypę i schorzenia grypopodobne.

W 2018 r. przeprowadzono 639 wywiadów epidemiologicznych.

Nadzorem epidemiologicznym objęto 147 osób ze styczności z chorymi na choroby zakaźne.

Spadła nieznacznie liczba osób hospitalizowanych. W 2018r hospitalizowano 347 osób, co stanowiło ok. 0,9% wszystkich chorych, natomiast w 2017r hospitalizowano 350 osób.

Śmiertelność z powodu chorób zakaźnych wzrosła, w 2018r zmarło 7 osób. Główną przyczyną zgonów była gruźlica płuc i jej późne następstwa. Dla porównania w roku ubiegłym zmarły 4 osoby.

Podobnie jak w roku ubiegłym w 2018 roku przede wszystkim dominowały zachorowania na grypę i schorzenia grypopodobne, a także choroby wieku dziecięcego, które cechują się cyklicznością wzrostu zachorowań i występowaniem cyklicznych epidemii wyrównawczych.

Grypa i jej powikłania w układzie krążenia i oddychania stanowi poważny problem zdrowia publicznego. Powoduje ona również duże straty ekonomiczne, związane z absencją chorobową. Walka z grypą nie jest łatwa z uwagi na rozsianie źródeł zakażenia, występowanie postaci poronnych choroby oraz wysokiej zjadliwości wirusa. Nadzór epidemiologiczny nad grypą prowadzony jest w ciągu całego roku, ze szczególnym wzmożeniem nadzoru wirusologicznego w okresie zwiększonej liczby zachorowań, który trwa zwykle od września do kwietnia. W 2018r nastąpił wzrost zachorowań na grypę i schorzenia grypopodobne o ok. 40%. Problemem pozostaje niski odsetek rozpoznań grypy potwierdzonej badaniami wirusologicznymi. Rejestruje się zachorowania przebiegające pod postacią zespołów objawów klinicznych tj. zachorowania grypopodobne lub ostre zakażenia górnych dróg oddechowych. Szczepienia przeciw grypie zmniejszają prawdopodobieństwo zachorowania, hospitalizacji i zgonu z powodu tej choroby. Szczepienia przeciwko grypie nie tylko zmniejszają koszty ponoszone na jej leczenie, ale także korzystnie wpływają na zdrowie całej populacji.

Pomimo spadku ilości zachorowań na gruźlicę stanowi ona poważny problem dla zdrowia publicznego, nad którą należy wzmóc nadzór. Czynnikiem ryzyka szerzenia się gruźlicy oraz pojawiania się groźnego dla zdrowia zjawiska lekooporności gruźlicy są przede wszystkim:

- przerywanie leczenia gruźlicy
- prowadzenie leczenia gruźlicy bez mikrobiologicznej weryfikacji lekooporności prątków gruźliczych
- stosowanie leczenia przeciwpłatkowego niezgodnie z zaleceniami.

Pomimo obserwowanej wysokiej zapadalności osób starszych o niskim statusie społecznym i niedostatecznych warunkach bytowych obserwuje się również zachorowania wśród osób młodych pracujących zawodowo. Osoby te często lekceważą swój stan zdrowia, nie korzystają z porad lekarskich i zwolnienia lekarskiego w obawie przed utratą pracy.

Kolejnym problemem zdrowia publicznego są zakażenia krwiopochodne wirusowe, tj. zapalenia wątroby typu B i C. Spośród nich najpoważniejszy problem epidemiologiczny stanowi wirusowe zapalenie wątroby typu C. Z uwagi na brak metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, szerzeniu się zachowań na WZW typu C można zapobiec jedynie w drodze działań nieswoistych polegających na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywanych świadczeń zdrowotnych oraz zabiegów o charakterze niemedyceznym przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek, jak również poprzez działania o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym. Inspekcja Sanitarna podejmuje działania w zakresie uregulowań prawnych jak i w zakresie bieżącego nadzoru sanitarnego, mające na celu poprawę warunków sanitarnych udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w zakresie sterylizacji narzędzi i dezynfekcji pomieszczeń oraz urządzeń.

Sytuacja epidemiologiczna zakażeń WZW typu B jest kształtowana przede wszystkim przez możliwość czynnego uodpornienia, gdzie istotną sprawą jest utrzymanie wysokiego poziomu zaszczepienia przeciwko WZW B.

Problemy związane z zakażeniami wirusami hepatotropowymi wymagają usprawnienia działań profilaktycznych zmierzających do poprawy bezpieczeństwa procedur medycznych związanych z higieną i jakością sterylizacji oraz poprawy wykrywania wcześniej nabytych zakażeń. W ramach działań edukacyjnych PPIS w Gliwicach bierze czynny udział w realizacji projektu „Zapobiegania zakażeniom HCV” dotyczącej dystrybucji materiałów informacyjnych i edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa.

Spośród zatruc i zakażeń pokarmowych dominującymi są zakażenia o etiologii wirusowej przede wszystkim zachorowania wywołane przez rotawirusy oraz biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu. Natomiast w zakresie bakteryjnych zatruc i zakażeń pokarmowych dominowały zakażenia wywołane przez odzwierzęce pałeczki z rodzaju *Salmonella* oraz *Clostridium difficile*.

Istotnym problemem w zakresie zatruc i zakażeń pokarmowych są zachorowania u dzieci do lat dwóch, a więc w przedziale wieku, w którym biegunki mogą mieć groźny przebieg prowadząc do ciężkiego odwodnienia oraz do zaburzeń elektrolitowych.

Zachorowania występowały w środowiskach domowych. Oświata zdrowotna ma znaczący wpływ na kształtowanie zachorowań prozdrowotnych na rzecz zwiększania higieny osobistej, otoczenia oraz higieny przygotowania posiłków.

Na terenie miasta Zabrze stale prowadzony jest aktywny nadzór nad ostrymi porażeniami wiotkimi, które są poddawane diagnostyce wirusologicznej dla celów nadzoru epidemiologicznego oraz w celu wykluczenia wirusa polio. Nadzór polega na telefonicznym, cotygodniowym kontakcie z oddziałami neurologii ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów neurologii dziecięcej a w przypadku podejrzenia zachorowania pobierania i przesyłania do badań laboratoryjnych w NIZP-PZH próbek kału. Od lat nie odnotowano żadnego przypadku zachorowania na OPW.

Na poprawę zgłaszalności chorób zakaźnych niewątpliwie ma wpływ porozumienie ramowe zawarte pomiędzy Śląskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Katowicach i Narodowym Funduszem Zdrowia.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach co kwartał otrzymuje informacje, dotyczące liczby chorób zakaźnych zgłaszanych przez zakłady opieki zdrowotnej do Narodowego Funduszu Zdrowia. Powyższe dane są wnikliwie analizowane i porównywane z liczbą chorób zakaźnych zgłaszanych przez poszczególne zakłady opieki zdrowotnej do Powiatowej Stacji Sanitarnej –Epidemiologicznej w Gliwicach.

W związku z powyższym, do kierowników poszczególnych zakładów opieki zdrowotnej w których stwierdzono niezgodności w liczbie chorób zakaźnych zgłoszonych do Narodowego Funduszu Zdrowia i Powiatowej Stacji Sanitarnej –Epidemiologicznej w Gliwicach, wysłała się pisma wnoszące o sprostowanie powstałych nieścisłości.

W związku z istnieniem realnego zagrożenia dla zdrowia publicznego związanego ze stosowaniem nowych narkotyków tzw. dopalaczy PPIS w Gliwicach sprawuje bieżący nadzór nad zatruciami środkami zastępczymi. Na podstawie informacji przekazywanych z palcówek służby zdrowia sporządzane są codzienne i tygodniowe raporty o zatruciach, hospitalizacjach oraz zagonach spowodowanych środkami zastępczymi co pozwala na monitorowanie i możliwość szybkiego reagowania na wzrost liczby przypadków zatruc

środkami zastępczymi. Na terenie miasta Zabrze w 2018r zarejestrowano 35 przypadków zatruc dopalaczami, zgonów nie odnotowano.

Podsumowując

Z grupy chorób zakaźnych objętych w Polsce zgłaszaniem należy przede wszystkim zwrócić uwagę na sytuację epidemiologiczną chorób podlegających obowiązkowym szczepieniom ochronnym oraz chorób przenoszonych poprzez naruszenie ciągłości tkanek.

Korzystna sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych nie zwalnia z konieczności systematycznego monitorowania zachorowań i prowadzenia aktywnego nadzoru epidemiologicznego nad tymi chorobami.

Pomyślna sytuacja epidemiologiczna może być utrzymana w przyszłości pod warunkiem:

- kontynuowania szczepień ochronnych
- realizacji programu eradykacji poliomyelitis i eliminacji odry
- zwrócenia uwagi na wczesne wykrywanie chorych i zakażonych, ich zgłaszanie i rejestracje umożliwiające szybkie podjęcie postępowania leczniczego i przeciw epidemicznego – zwłaszcza dotyczy to chorób rzadko występujących lub tych które mogą być zawleczone do Polski
- zwiększenie dostępu do badań diagnostycznych – określenie czynnika etiologicznego choroby ma wpływ nie tylko na postępowanie terapeutyczne, ale także na profilaktykę przeciwepidemiczną.

'[tab. nr 1]' Liczba zachorowań oraz zapadalność na choroby zakaźne podlegających zgłoszeniom w ramach nadzoru epidemiologicznego w 2018r i 2017r w Zabrzu

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań w 2018r	Zapadalność na 1000 00 ludności w 2018r	Liczba zachorowań w 2017r	Zapadalność na 1000 00 ludności w 2017r	Spadek/wzrost zapadalności
---------------------	---------------------------	---	---------------------------	---	----------------------------

Grypa	37334	23529,04	26844	16695,2	+ 6833,84
Wirusowe zakażenia jelitowe	115	72,48	92	57,2	+ 15,28
Róża	68	42,85	54	33,58	+ 9,27
<i>ICh wywołana przez Streptococcus pneumoniae</i>	4	2,52	1	0,62	+ 1,90
Salmonellozy zatrucia pokarmowe i zakażenia pozajelitowe	12	7,56	10	6,22	+ 1,34
<i>ICh wywołana przez Neisseria meningitidis</i>	3	1,89	2	1,24	+ 0,65
Różyczka	1	0,63	0	0	+ 0,63
Świnka	7	4,41	10	6,22	- 1,81
Neuroinfekcje	10	6,30	14	8,7	- 2,40
WZW B	10	6,30	16	9,9	- 3,59
Borelioza	90	56,72	99	61,5	- 4,78
Płonica	143	90,12	154	95,7	- 5,58
WZW A	4	2,52	14	8,7	- 6,2
Gruźlica	52	32,77	65	40,42	- 7,64
Krztusiec	2	1,26	16	9,9	- 8,64
WZW C	19	11,97	37	23,01	- 11,03
Bakteryjne zakażenia jelitowe	62	39,07	101	62,8	- 23,7
Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	167	105,24	210	130,6	- 25,35
Ospa wietrzna	978	616,4	1243	773,1	- 156,7

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie poszczególnych chorób zakaźnych

ZATRUCIA I ZAKAŻENIA POKARMOWE

Zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią ważny wskaźnik stanu higieny żywności, zarówno jeśli chodzi o jej przygotowanie, transport i składowanie, jak i higienę przyrządzania

i spożywania potraw. Mimo obserwowanej w tym zakresie poprawy w ostatnich latach nadal zatrucia i zakażenia pokarmowe stanowią poważny problem zdrowia publicznego.

Biegunki i zatrucia pokarmowe stanowią nadal istotną przyczynę chorobowości u dzieci do lat dwóch. W większości przypadków były one spowodowane zakażeniami wirusowymi zwłaszcza rotawirusami.

Dominują tutaj zatrucia pokarmowe i zakażenia żołądkowo – jelitowe w tym wirusowe, bakteryjne i nie określone oraz biegunki o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu [tab. nr 2]. Główną przyczyną bakteryjnych zatruc pokarmowych w analizowanym czasie były zakażenia wywołane odzwierzęcymi pałeczkami *Salmonella*.

Głównym problemem w zakresie bakteryjnych i wirusowych zatruc i zakażeń pokarmowych jest niedodiagnozowanie. Laboratoryjne badania diagnostyczne są przeprowadzane głównie w sytuacji, gdy osoba chora jest hospitalizowana bądź leczona ambulatoryjnie a objawy pomimo wdrożonego leczenia utrzymują się nadal. Natomiast osoby z nieżytem żołądkowo-jelitowym leczone ambulatoryjnie o łagodnym przebiegu nie są kierowane na badania laboratoryjne kału.

W związku z powyższym ok. 47% wszystkich zatruc i zakażeń pokarmowych stanowią biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu, w których nie przeprowadzono odpowiednich badań diagnostycznych celem ustalenia etiologii zachorowania.

'tab.[nr 2]' [Liczba zakażeń i zatruc pokarmowych]

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań
Salmonellozy – zatrucia pokarmowe	12
Bakteryjne zakażenia jelitowe	62
Wirusowe zakażenia jelitowe	115
Biegunka i zapalenie żołądkowo – jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu	167

Biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu

Biegunki w szczególności występujące u dzieci mogą powodować poważne konsekwencje zdrowotne - odwodnienie organizmu i zaburzenia metaboliczne.

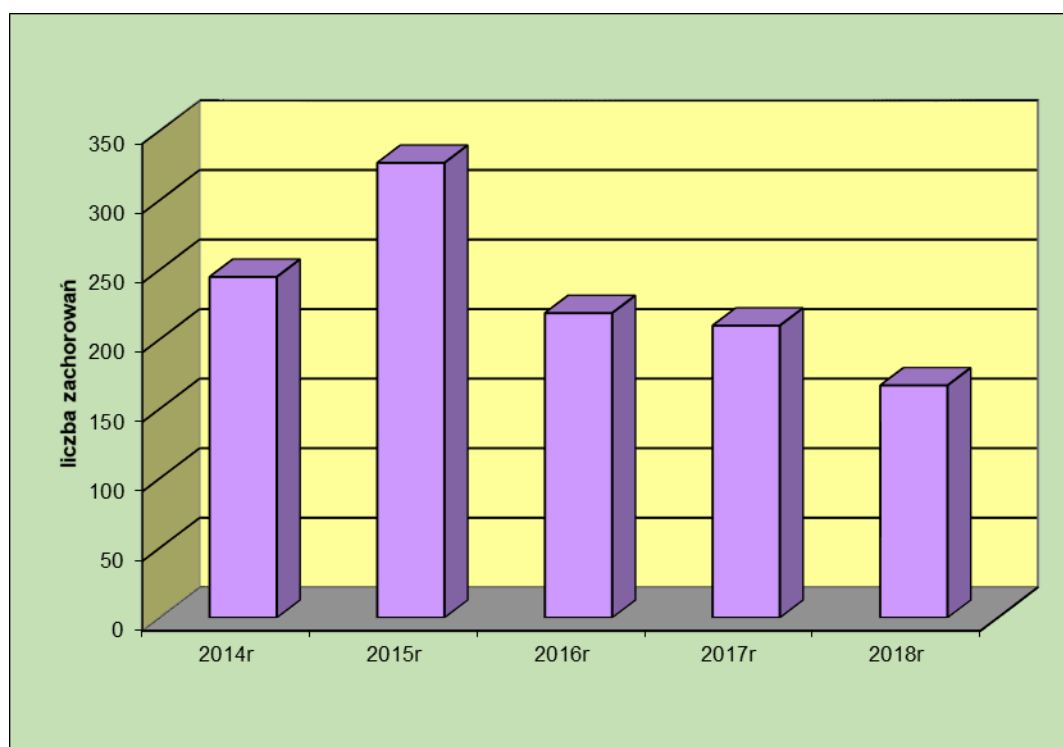
W **2018r** odnotowano **167** zachorowań, w tym 51 dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu hospitalizowano 38 osoby, w tym 22 dzieci do 2 lat.

W **2017r** zarejestrowano **210** przypadków, w tym 65 dzieci do lat dwóch. Spośród ogółu hospitalizowano 57 osoby w tym 28 dzieci do 2 lat.

Na ogół zachorowania mają łagodny przebieg, świadczy o tym mała liczba hospitalizacji, w związku z tym chorzy leczeni są ambulatoryjnie, a badania diagnostyczne nie są wykonywane.

Od 2015 r obserwuje się tendencje spadkową zachorowań [rys. nr 1] co może być wynikiem zwiększenia częstotliwości wykonywania badań diagnostycznych i poszukiwania etiologii zachorowania oraz zwiększenia świadomości społeczeństwa w zakresie.

Biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu nie były potwierdzone badaniami bakteriologicznymi i stanowią one nadal poważną słabość nadzoru epidemiologicznego.

'rys. [nr 1]' [Liczba zachorowań na biegunki i zapalenia żołądkowo-jelitowe o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu w latach 2014-2018]

Wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe

Wirusowe zakażenia jelitowe w okresie niemowlęcym i wczesnodziecięcym objawiające się najczęściej w postaci ostrej biegunki, stanowią poważny problem epidemiologiczny i terapeutyczny. Głównym czynnikiem etiologicznym wirusowych infekcji jelitowych są zakażenia rotawirusowe. Rotawirusy zakażają głównie dzieci przed 5 rokiem życia, nawet

w krajach rozwiniętych, gdzie poziom higieny jest relatywnie wysoki. Infekcje rotawirusowe stanowią nie tylko poważny problem zdrowotny, ale również społeczno-ekonomiczny. Ze względu na wysoką zapadalność koszty leczenia są wysokie, a choroba dziecka to nie tylko koszty medyczne, ale również absencja rodzica w pracy. Do rozwiązania problemu infekcji rotawirusowych mogłoby przyczynić się szersze stosowanie szczepień.

W 2018r przeciwko rotawirusom zaszczepiono 324 dzieci. Liczba zachorowań uległa wzrostowi. W 2018r zarejestrowano 115 przypadków, w tym 73 dzieci do lat dwóch. Hospitalizowano 110 osób, w tym 72 dzieci do lat dwóch.

W 2017r odnotowano 92 zachorowań na wirusowe zakażenie jelitowe, w tym 47 dzieci do lat dwóch. Hospitalizowano 88 osób, w tym 47 dzieci do lat dwóch.

W 2018r zarejestrowano 85 zachorowań wywołanych przez rotawirusy, 11 zachorowań wywołanych przez adenowirusy, 3 przypadki wywołane przez norowirusy, 16 zachorowań sklasyfikowano jako wirusowe zakażenia jelitowe nieokreślone.

Podobnie jak w roku ubiegłym spośród wszystkich zachorowań na wirusowe zakażenia jelitowe zachorowania wywołane przez rotawirusy były główną przyczyną hospitalizacji.

Z ogółu wszystkich osób hospitalizowanych z powodu wirusowego zakażenia jelitowego 77% chorych hospitalizowano z powodu infekcji rotawirusowej.

Na wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy zachorowały dzieci, które nie były szczepione przeciwko rotawirusom. Nie odnotowano zachorowań u osób dorosłych.

W III kwartale 2018r zarejestrowano ognisko epidemiczne wywołane przez norowirusy u pacjentów hospitalizowanych w Oddziale Rehabilitacji Kardiologicznej, I Oddziale Kardiologii i Angiologii, II Oddziale Kardiologii i Angiologii Śląskiego Centrum Chorób Serca w Zabrzu. Na podstawie przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego ustalono, iż ognisko epidemiczne objęło 3 oddziały. Narażonych na zakażenie w ognisku epidemicznym były 102 osoby, objawy chorobowe wystąpiły u 14 pacjentów oraz u 4 osób z personelu medycznego.

Badania bakteriologiczne kału wykonano u 8 pacjentów, z czego u dwóch potwierdzono obecność antygenu norowirusa w kale biegunkowym. U pozostałych chorych wyniki badań były ujemne. Przebieg zakażenia był łagodny. Pacjenci uskarżali się głównie na biegunkę, wymioty oraz gorączkę.

Wszyscy pacjenci byli hospitalizowani w związku z planowanym zabiegiem przeszczepu serca a objawy zakażenia wystąpiły w trakcie hospitalizacji.

W związku z zaistniałą sytuacją dyrekcja szpitala podjęła decyzję o ograniczeniu odwiedzin w oddziale, wydzieleniu pomieszczeń higieniczno-sanitarnych dla pacjentów z objawami chorobowymi oraz wzmocniono reżim sanitarny w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni.

Salmonellozy

Salmonellozy są nadal najczęściej rejestrowaną jednostką chorobową wśród chorób bakteryjnych przebiegających z nieżytem żołądkowo-jelitowym. Najczęstszym źródłem zakażeń pałeczkami *Salmonella* były skażone jaja i produkty je zawierające, mięso drobiowe, wołowe. Głównym powodem występowania chorobotwórczych drobnoustrojów w spożywanej żywności była nieodpowiednia obróbka termiczna, brak dbałości o higienę przygotowania potraw, niewłaściwe warunki przechowywania żywności, w tym nieprzestrzegania warunków chłodzenia.

Sytuacja epidemiologiczna w zakresie zachorowań na salmonellozę sukcesywnie się poprawia. Zapadalność utrzymuje się na zbliżonym poziomie [rys.nr 2].

W **2018r** odnotowano **12** zachorowań, w tym 11 przypadków zatruc pokarmowych oraz 1 zakażenie pozajelitowe. Hospitalizacji wymagało 8 osób.

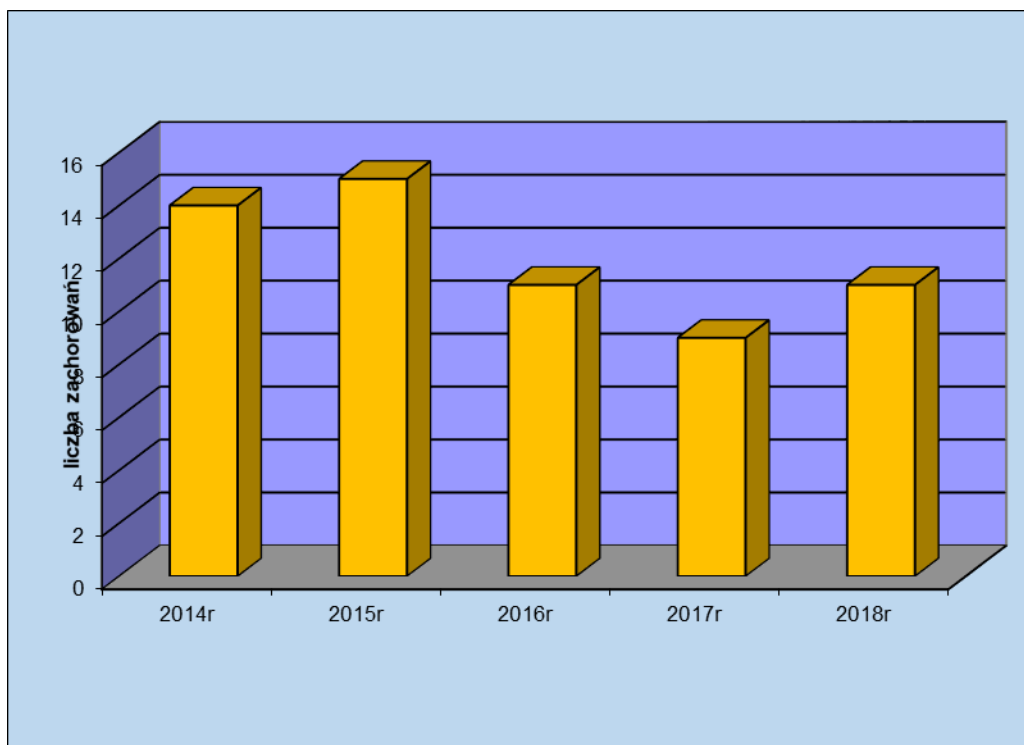
W **2017r** odnotowano **10** zachorowań, w tym 9 przypadków zatruc pokarmowych oraz 1 zakażenie pozajelitowe. Hospitalizacji wymagało 5 osób.

Zapadalność zatruc pokarmowych wywołane pałeczkami *Salmonella* u mężczyzn jest niemal dwukrotnie większa niż u kobiet.

Zachorowało 8 dzieci w przedziale wiekowym 0 - 14 lat oraz 3 osoby dorosłe.

Ponad 73% zachorowań wywołanych było przez pałeczki *Salmonella* z *gr D enteritidis*.

Zachorowania występowały na przestrzeni całego roku.

rys.[nr 2][Liczba zachorowań na zatrucia pokarmowe - salmonellozę w latach 2014-2018]

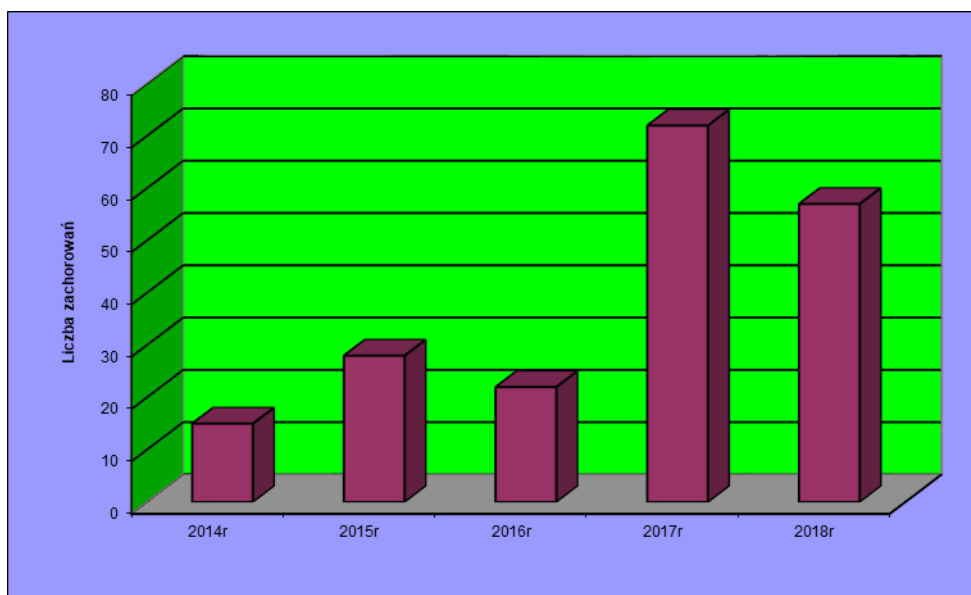
Wszystkie zachorowania wystąpiły w środowiskach rodzinno – domowych. Przypuszczać można, że przyczynami tego stanu są zaniedbania higieny i błędy związane z niewłaściwym przechowywaniem gotowych potraw, błędy technologiczne w przygotowywaniu posiłków i nie poddawaniu żywności odpowiedniej obróbce termicznej, a także nieprzestrzeganie wymogów sanitarno- higienicznych. Nie odnotowano ognisk zbiorowych zatruc pokarmowych.

Odnotowano 1 przypadek salmonellozy pozajelitowej z krwi (posocnicę) wywołanej przez pałeczki z rodzaju *Salmonella*.

Wszystkie osoby zostały objęte nadzorem epidemiologicznym oraz wykonano badania kontrolne kału. Ponadto nadzorem epidemiologicznym objęto 30 osób ze styczności z chorymi oraz przeprowadzono badania kału na nosicielstwo pałeczek *Salmonella*. U 1 osoby wykryto bezobjawowe nosicielstwo pałeczek *Salmonella* w kale.

Bakteryjne zakażenia jelitowe

Zapadalność na bakteryjne zakażenia pokarmowe w porównaniu z rokiem 2017 spadła o ok. 39%. Czynnikiem chorobotwórczym wywołującym najliczniejsze zachorowania było *Clostridium difficile* [rys.nr 3].

'rys.[nr3][Liczba zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile*- w latach 2014-2018]

W **2018r** zarejestrowano **62** przypadków, w tym 57 zakażeń *Clostridium difficile*, 1 zachorowanie wywołane przez *Yersinia enterocolitica*, oraz 2 przypadki bakteryjnych zakażeń jelitowych wywołanych przez *E. coli* oraz 2 zakażenia o nieokreślonej etiologii.

W **2017r** odnotowano **101** przypadków zachorowań na bakteryjne zakażenia jelitowe, w tym **72** zakażeń *Clostridium difficile* oraz **29** zakażeń o nieokreślonej etiologii.

Kolonizacja *Clostridium difficile* jest szczególnie częsta w warunkach szpitalnych.

Zakażenia najczęściej występują u chorych, leczonych przeciwbakteryjnie lub przeciwnowotworowo w ciągu 8 tygodni poprzedzających wystąpienie objawów. Podeszły wiek chorego jest najważniejszym czynnikiem rozwoju objawowego zakażenia, a także ciężkiego i powikłanego przebiegu choroby. Ponadto istotnymi czynnikami są: czas trwania leczenia szpitalnego oraz kontakt z innymi osobami zakażonymi *Clostridium difficile* w przebiegu hospitalizacji. Zachorowania wystąpiły wśród osób dorosłych najczęściej po 60 roku życia.

W 2018 roku wystąpiły trzy ogniska epidemiczne wywołane przez *Clostridium difficile* – antygen GDH oraz toksyny A i B u pacjentów hospitalizowanych w oddziałach pulmonologicznym i torakochirurgicznym na terenie miasta Zabrze.

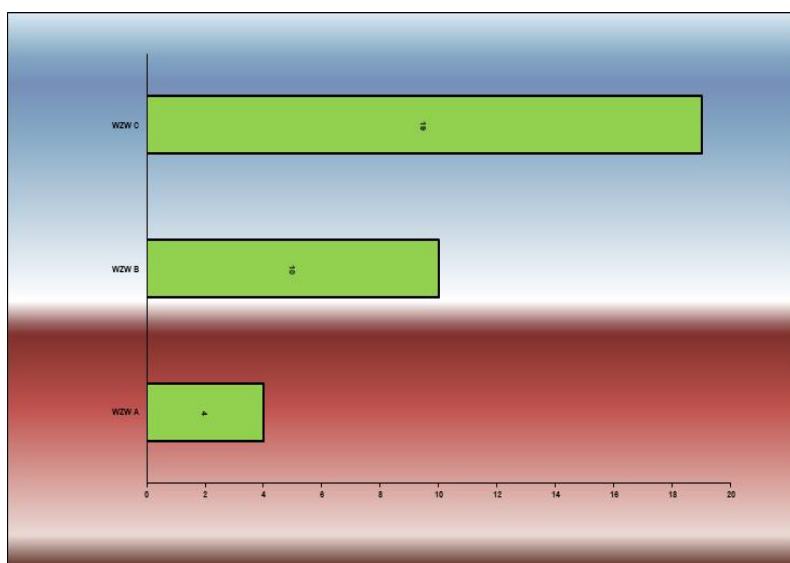
Ogółem narażonych na zakażenie w ogniskach epidemicznych było 46 osób, u 14 osób potwierdzono zakażenie *Clostridium difficile* – antygen GDH oraz toksyny A i B.

We wszystkich przypadkach dyrekcja szpitala podjęła decyzję o zastosowaniu izolacji kontaktowej, wstrzymaniu przyjęć pacjentów, pobraniu materiału do badań od osób z kontaktu oraz wzmożeniu reżimu sanitarnego w zakresie mycia i dezynfekcji rąk oraz powierzchni.

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY

Ważny problem zdrowia publicznego stanowią wirusowe zapalenia wątroby. Ze względu na przewlekły charakter tych zakażeń liczba osób zakażonych wirusami zapalenia wątroby stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia publicznego oraz narastający problem związany z leczeniem ciężkich powikłań. Z ogólnej liczby zarejestrowanych zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby ok. 57% stanowią zakażenia wirusem żółtaczką typu C.

Jednakże spośród wirusowych zapaleń wątroby najpoważniejszy problem epidemiologiczny stanowi WZW typu C [rys.nr 4], przeciw któremu nie ma skutecznej szczepionki.

'rys. [nr 4]' [Liczba zachorowań na WZW w 2018r]

Wirusowe zapalenie wątroby typu C

W roku 2018 odnotowano spadek liczby zachorowań. W **2018r** zarejestrowano **19** przypadków wirusowego zapalenia wątroby typu C. W **2017r** odnotowano **37** zachorowań, [rys. nr 5].

Zakażenia WZW C przebiegały w większości przypadków bezobjawowo (ok. 90%), rzadziej były to przypadki objawowe.

Z tego powodu zakażenia HCV są rozpoznawane najczęściej w trakcie badań przesiewowych, badań ciężarnych lub w przypadku diagnostyki podwyższonych wartości transaminaz.

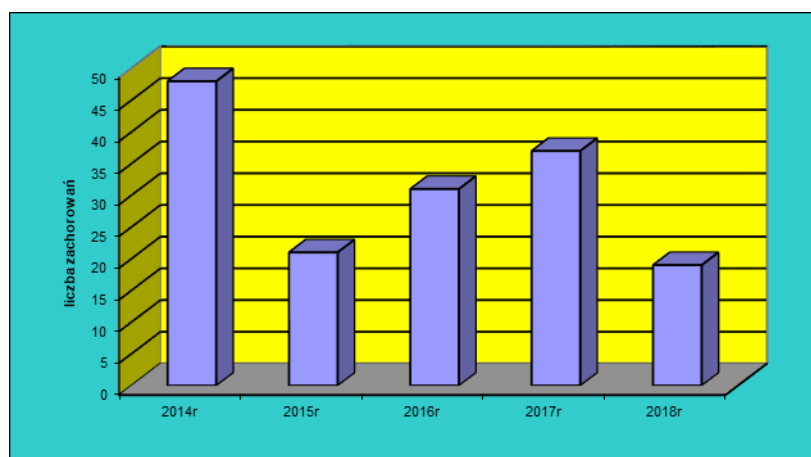
Przebieg WZW typu C jest bardziej skryty niż innych typów WZW. Wszystkie zarejestrowane zachorowania miały charakter przewlekły. Bezobjawowy i przewlekły charakter tej choroby powoduje, że chorzy zbyt późno trafiają pod opiekę medyczną, co może być przyczyną groźnych dla zdrowia powikłań w postaci marskości wątroby i pierwotnego raka wątroby.

Jedynie 2 osoby uskarżały się na dolegliwości w postaci bólu brzucha, objawów dyspeptycznych, złego samopoczucia. Zapadalność jest wyższa u kobiet niż u mężczyzn. Zachorowało 13 kobiet oraz 6 mężczyzn. 2 osoby hospitalizowano w oddziałach hepatologicznych.

Zachorowania wystąpiły tylko u osób dorosłych. Zachorowania wystąpiły u osób w przedziale wiekowym 20-80 lat.

W przeważającej części nie udaje się ustalić czasu i okoliczności zakażenia. Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika iż, dominującą drogą zakażenia były procedury medyczne związane z naruszeniem ciągłości tkanek (90% wszystkich zachorowań). W grupie osób młodych obserwuje się wzrost udziału zachorowań nabytych drogą niemedyczną poprzez wykonywanie tatuaży, kolczykowanie, przyjmowanie dożylnie i donosowo narkotyków oraz w drodze kontaktów seksualnych (21%).

Odnotowano 5 zachorowań u osób pracujących w sektorze ochrony zdrowia.

'rys. [nr 5]' [Liczba zachorowań na WZW typu C w latach 2014–2018]

WZW typu C pozostaje poważnym problemem zdrowia publicznego, dlatego konieczne jest dalsze usprawnianie działań profilaktycznych zmierzających do poprawy bezpieczeństwa procedur medycznych i równoległe do poprawy wykrywania wcześniej nabytych zakażeń.

Istotną rolę nadzoru epidemiologicznego nad zakażeniami HCV jest dostarczanie jak najwięcej informacji pozwalających określić zarówno trendy występowania WZW C jak i zidentyfikować grupy i obszary, w których szczególnie wiele przypadków może pozostawać nierozpoznanych. W 2018r nadzorem epidemiologicznym objęto 22 osoby ze styczności z chorymi.

Wirusowe zapalenie wątroby typu B

W 2018r odnotowano 10 przypadków zachorowań na przewlekłe WZW typu B [rys.nr 6].

Liczba zachorowań na WZW typu B spadła w porównaniu z rokiem ubiegłym. Zachorowań ostrych nie odnotowano.

W 2017r zarejestrowano 16 zachorowań na przewlekłe WZW typu B.

Zapadalność jest nieco wyższa u mężczyzn, zachorowało 6 mężczyzn i 4 kobiety.

Najwyższą zapadalność odnotowano u osób dorosłych w grupie wiekowej 25-59 lat.

Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci, co jest efektem wprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych przeciwko WZW typu B.

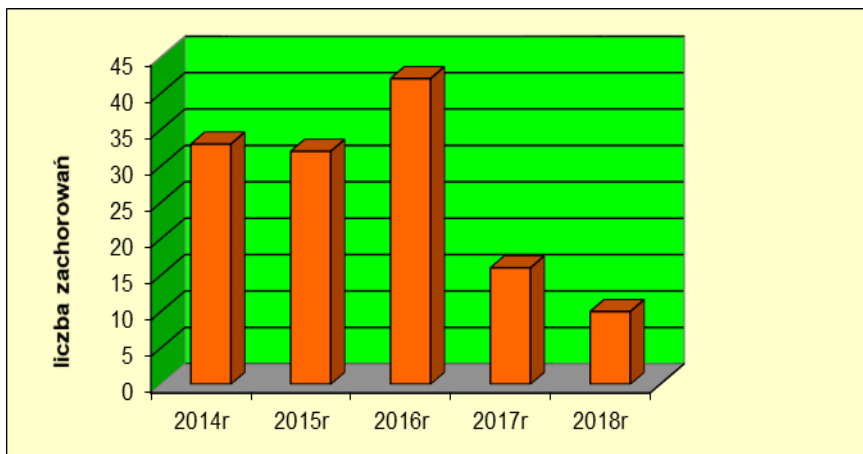
Niemal u wszystkich osób choroba miała przebieg bezobjawowy.

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż ok. 90% chorych poddanych było zabiegom medycznym związanym z naruszeniem ciągłości tkanek wykonywanym w otwartych i zamkniętych zakładach opieki zdrowotnej.

Ponadto u 40% chorych były wykonywane zabiegi niemedyczne zwłaszcza kolczykowanie, tatuaże, miały miejsce kontakty z osobą zakażoną lub przypadkowe kontakty seksualne.

Zachorowało 7 osób nie szczepionych przeciwko WZW B. Wpływ na sytuację epidemiologiczną WZW B ma przede wszystkim wprowadzenie do Programu Szczepień Ochronnych obowiązkowych szczepień przeciwko WZW typu B.

Ponadto ze względu na wzrost zachorowań nabywanych drogą pozamedyczną uzasadnionym jest również zalecanie szczepień ochronnych osobom nieszczepionym szczególnie narażonym na zakażenie ze względu na styl życia.

'rys.[nr 6]' [Liczba zachorowań na WZW typu B w latach 2014-2018]

Wirusowe zapalenie wątroby typu A

W roku **2018** odnotowano **4** przypadki zachorowań na WZW typu A. W **2017r.** zarejestrowano **14** zachorowań na WZW A.

Na wirusowe zapalenie wątroby typu A zachorowały osoby dorosłe, w tym **3** mężczyźni, i **1** kobieta.

U chorych wystąpiła podwyższona temperatura ciała, zażółcenie powłok skórnych i twardówek oczu, objawy dyspeptyczne, wymioty, ogólne złe samopoczucie oraz wysokie poziomy transaminaz. Po kilkunastodniowej hospitalizacji w stanie dobrym zostali wypisani do domu. W trakcie przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego stwierdzono, że żaden z chorych nie wyjeżdżał poza granice kraju. Chorzy nie byli szczepieni profilaktycznie p/WZW A. We wszystkich przypadkach nie ustalono źródła zakażenia.

Skutecznym sposobem zapobiegania zakażeniom WZW A jest kształtowanie świadomości społeczeństwa w zakresie konieczności utrzymania wysokiego standardu higieny szczególnie podczas przygotowywania posiłków, w tym częste mycie rąk, spożywanie potraw wyłącznie po obróbce termicznej, unikanie spożywania niegotowanego mięsa oraz skorupiaków, nie kupowanie żywności na ulicznych straganach, picie wyłącznie butelkowanej lub przegotowanej wody (zwłaszcza podczas pobytu zagranicą). Najskuteczniejszą formą profilaktyki WZW typu A są szczepienia ochronne, szczepienia są szczególnie zalecane osobom wyjeżdżającym do krajów o wysokiej i pośredniej endemiczności zachorowani na WZW typu A, osobom zatrudnionym przy produkcji i dystrybucji żywności, usuwaniu odpadów komunalnych i płynnych nieczystości oraz przy konserwacji urządzeń służących temu celowi, a także dzieciom w wieku przedszkolnym, szkolnym oraz młodzieży, które nie chorowały na WZW typu A.

NEUROINFEKCJE I CHOROBY INWAZYJNE

Zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią istotny problem współczesnej medycyny. Zapalenia opon i mózgu, szczególnie bakteryjne, są chorobami często zagrażającymi życiu i wiążą się z licznymi powikłaniami i następstwami pochorobowymi. Wczesna diagnostyka i tym samym prawidłowe leczenie farmakologiczne ma kluczowe znaczenie dla dalszych losów chorego.

Zapadalność na neuroinfekcje w 2018 zmalała.

W **2018r** odnotowano **10** zachorowań na zapalenie opon mózgowo rdzeniowych i mózgu o nieokreślonej etiologii.

Ponadto odnotowano 3 przypadki zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową oraz 4 zachorowania na inwazyjną chorobę pneumokokową.

W **2017r** zarejestrowano **14** przypadków zapalenia opon mózgowo rdzeniowych i mózgu, w tym **5** zachorowań o etiologii bakteryjnej, **4** zachorowania o etiologii wirusowej, w pozostałych **5** przypadkach etiologii nie ustalono.

Zachorowało 8 mężczyzn i 2 kobiety. 4 zachorowania wystąpiły u dzieci do lat 14. Pozostałe zachorowania wystąpiły u osób dorosłych. Wszystkie osoby zostały hospitalizowane po kilkunastodniowej hospitalizacji, bez powikłań pochorobowych zostali wypisani do domu.

Etiologii zachorowań nie udało się ustalić, można przypuszczać, iż wdrożone natychmiastowe leczenie nie pozwoliło na prawidłowe ustalenie czynnika chorobotwórczego bądź stan chorego nie pozwalał na wykonanie punkcji lędźwiowej.

W 2018 r nie odnotowano zgonów z powodu neuroinfekcji.

Infekcje bakteryjne

Bakteryjne zakażenia ośrodkowego układu nerwowego stanowią nadal istotny problem współczesnej medycyny. Pomimo postępów farmakoterapii i intensywnej opieki medycznej, bakteryjne, ropne zapalenia opon i mózgu pozostają chorobami o niepewnym rokowaniu.

W wielu przypadkach dochodzi do wystąpienia trwałych, neurologicznych następstw pochorobowych.

Podstawowym badaniem w diagnostyce zakażeń bakteryjnych OUN jest posiew płynu mózgowo-rdzeniowego na podstawie, którego można określić rodzaj bakterii i wdrożyć odpowiednie, celowane leczenie.

'tab. [nr 3]' [Zachorowania na bakteryjne zapalenie opon i mózgu]

	2018		2017	
	Zapalenie opon	Zapalenie mózgu	Zapalenie opon	Zapalenie mózgu
<i>Streptococcus pneumoniae</i>	4	-	1	-
Nieokreślone	-	-	1	-
<i>Neisseria meningitidis</i>	3	-	2	-
<i>Listeria monocytogenes</i>	-	-	1	-

INWAZYJNA CHOROBA WYWOŁANA PRZEZ STREPTOCOCCUS PNEUMONIAE

Do najczęstszych chorób inwazyjnych wywoływanych przez *Streptococcus pneumoniae* należą : zapalenie płuc, sepsa i zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

Odnotowano 4 zachorowania wywołane przez *Streptococcus pneumoniae* w tym:

- 1 zachorowanie na bakteryjne zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych wywołane przez *Streptococcus pneumoniae*. Zachorował 71-letni mężczyzna, który był hospitalizowany w oddziale neurologii. U chorego wystąpiła infekcja górnych dróg oddechowych, podwyższona temperatura, bóle głowy, wymioty, objawy oponowe, stan zamroczenia. Chory, po kilkunastodniowej hospitalizacji, w stanie ogólnym dobrym wypisany do domu.
- 2 przypadki posocznicy pneumokokowej. Zachorował 65-letni mężczyzna oraz 38-letni mężczyzna. Chorych z wysoką gorączką hospitalizowano w oddziałach internistycznych.
- 1 zachorowanie na pneumokokowe zapalenie płuc. Zachorował 38-letni mężczyzna.

INWAZYJNA CHOROBA WYWOŁANA PRZEZ NEISSERIA MENINGITIDIS

Na inwazyjną chorobę meningokokową zachorowały 3 osoby, w tym 1 osoba na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, 1 na posocznicę ponadto u 1 osoby rozpoznano zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i posocznicę wywołaną przez *Neisseria meningitidis*.

Zachorowania wystąpiły u 8-miesięcznego chłopca, 4-letniego chłopca oraz 35-letniej kobiety. Wszystkie osoby hospitalizowano.

U dzieci wystąpiły grypopodobne objawy, wymioty, bóle brzucha oraz objawy oponowe. Zachorowały dzieci nie szczepione p/meningokokom. Po kilkunastodniowej hospitalizacji dzieci w stanie dobrym bez powikłań wypisano do domu.

35-letnią kobietę hospitalizowano w oddziale anestezjologii i intensywnej terapii z gorączką, objawami oponowymi, nieprzytomnością trwająca 7 dni, porażeniem nerwów kończyn dolnych oraz zespołem rozsialego wykrzepiania wewnątrznaczyniowego. Z przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego wynika iż chora była obciążona innymi chorobami przewlekłymi. Po 22-dniach hospitalizacji chorą wypisano do domu z następstwami pochorobowymi w postaci niedowładów kończyn.

Nadzorem epidemiologicznym objęto 32 osoby oraz zlecono chemioprofilaktykę.

CHOROBY WYWOŁANE PRZEZ STREPTOCOCCUS PYOGENES

W **2018r** zarejestrowano **68** zachorowań na różę z czego 12 osób wymagało hospitalizacji.

Wszystkie zachorowania na różę miały przebieg łagodny i zostały rozpoznane jedynie na podstawie objawów klinicznych bez potwierdzenia laboratoryjnego.

W **2017r** odnotowano **54** przypadki choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes*.

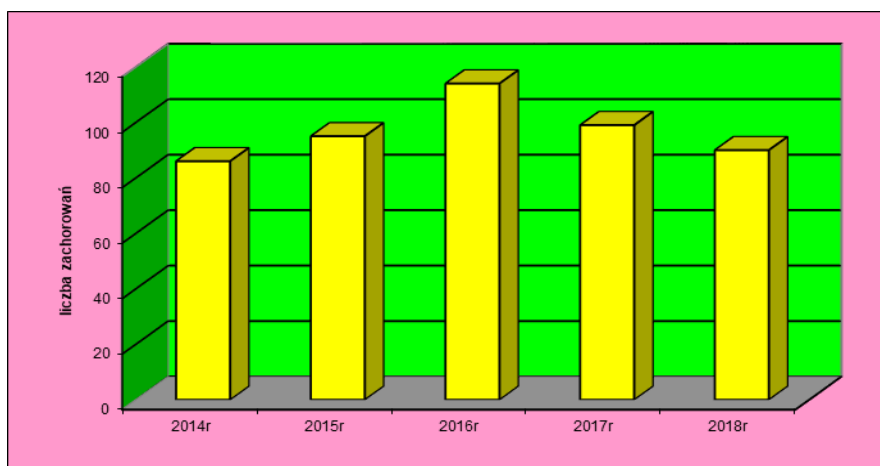
CHOROBA Z LYME

Borelioza stała się chorobą ogólnopolską i jest najczęstszą chorobą odkleszczową, wywoływana przez krętki z rodzaju *Borrelia burgdorferi*. Choroba ta jest przenoszona przez kleszcze. Obszar całej Polski uznawany jest za terytorium endemiczne dla tej choroby, co oznacza że kleszcze są obecne na terenie całego kraju.

Symptomatologia boreliozy jest zróżnicowana dlatego istotnym czynnikiem mającym wpływ na rozpoznawalność boreliozy jest diagnostyka laboratoryjna. Przeciwno boreliozie nie ma szczepionki, co potęguje problem i skutecznie uniemożliwia szybkie jego opanowanie.

W **2018 r** zarejestrowano **90** przypadków boreliozy, a w **2017r** odnotowano **99** zachorowań na boreliozę.

Liczba zachorowań na boreliozę uległa nieznacznie spadkowi w stosunku do roku ubiegłego [rys.nr 7]. Najwięcej przypadków odnotowano jako potwierdzone na podstawie objawów skórnych oraz badań laboratoryjnych.

'ryc. [nr 7]' [Liczba zachorowań na boreliozę w latach 2014-2018]

W oddziałach chorób zakaźnych z powodu boreliozy hospitalizowano 31 osób.

Zapadalność jest porównywalna u kobiet jak i u mężczyzn. Zachorowało 47 kobiet oraz 43 mężczyzn.

Zachorowania wystąpiły głównie u osób dorosłych, jednakże zanotowano również 4 zachorowania u dzieci do 14 roku życia. Nie odnotowano zachorowań wśród leśników i pracowników zieleni miejskiej.

Z przeprowadzonych wywiadów epidemiologicznych wynika, iż częstym terenem ekspozycji są ogródki przydomowe, parki miejskie i alejki spacerowe. Najwięcej zachorowań odnotowano wśród rencistów i emerytów, co jest związane z częstszym przebywaniem na terenach zielonych.

Najwięcej ukąszeń przez kleszcze dochodzi w miesiącach wiosennych i letnich. Wszystkie osoby chore poddane były antybiotykoterapii.

Przyczyny wzrostu zachorowalności należy upatrywać m.in. w stale zmieniającym się zasięgu geograficznym bytowania kleszczy, wydłużaniu okresu ich żerowania, zmianach klimatu, zmianach ekonomicznych i społecznych w otoczeniu ludzi. Istotną rolę odgrywają także migrujące zwierzęta przenoszące zakażone kleszcze.

Ponadto wzrost zachorowań może być wynikiem nie tylko rzeczywistego wzrostu zachorowań, ale również lepszej diagnostyki i wzrostu świadomości społeczeństwa.

Duża wilgotność występująca w miesiącach wiosennych i wysokie temperatury zimą niedostatecznie przetrzebają populację zakażonych kleszczy, co również może przyczynić się do

wzrostu liczby zachorowań na boreliozę. Groźnymi dla ludzi są również nimfy, które również przenoszą krętki wywołujące boreliozę, a które nie są zauważalne gołym okiem.

Wobec braku dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie podstawa jej profilaktyki jest stałe upowszechnianie wiedzy na temat tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia kleszcza.

GRUŻLICA

Gruźlica jest chorobą zakaźną, wielonarządową, atakującą wszystkie narządy i tkanki ze szczególną predyspozycją do układu oddechowego.

Pomimo obowiązywania przepisów prawnych nakładających na osoby chore na gruźlicę obowiązek leczenia gruźlicy oraz obowiązek leczenia szpitalnego osób chorych na gruźlicę prątkującą, istnieje poważny problem, jakim jest przerwanie przez chorego kontynuacji leczenia ambulatoryjnego po leczeniu szpitalnym.

Osoby, które przerwały leczenie stanowią poważne zagrożenie dla otoczenia. Prowadzi to do lekooporności, utrudnia leczenie i może być przyczyną przedwczesnego zgonu.

W latach 2014-2018 zarejestrowano następującą liczbę chorych:

w roku 2014 – 73 osoby

w roku 2015 – 83 osoby

w roku 2016 – 61 osób

w roku 2017– 65 osób

w roku 2018 – 52 osoby

W 2018r zapadalność na gruźlicę nieznacznie spadła w porównaniu z rokiem 2017.

Odnotowano 1 przypadek gruźlicy pozapłucnej była to gruźlica prosówkowa, pozostałe przypadki to gruźlica układu oddechowego.

Mężczyźni chorują 3-krotnie częściej niż kobiety. Zachorowało 14 kobiet i 38 mężczyzn.

Większa zapadalność na gruźlicę mężczyzn może wynikać z częstszego występowania u mężczyzn czynników ryzyka reaktywacji gruźlicy. Takim czynnikiem jest m.in. palenie papierosów, alkohol, niehigieniczny tryb życia. Największą zapadalność odnotowano u osób w wieku 50-69 lat. Odnotowano 2 przypadki zachorowania wśród dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.

Spośród wszystkich zachorowań 11% to wznowy. Wznowy wystąpiły u osób wcześniej leczonych, które przerwały leczenie, nie współpracowały z lekarzami i lekcewały zalecenia lekarskie.

Wszyscy chorzy byli hospitalizowani w oddziałach chorób płuc. Osoby z kontaktu z chorymi obejmowane są nadzorem epidemiologicznym i kierowane pod nadzór lekarski celem wykonania profilaktycznych badań. W 2018 pod nadzór lekarski skierowano 63 osoby.

Zachorowania wystąpiły przeważnie u osób o niskim statusie społecznym. 40% to osoby przebywające na rentach i emeryturach, 31% przypadków zachorowań stanowiły osoby bezrobotne, 25% to osoby pracujące zawodowo, natomiast 4 % stanowiły dzieci i młodzież.

Zrejstrowano 3 zachorowania wśród osób bezdomnych. Część z nich z różnych względów nie współpracuje ze służbą zdrowia, uchylając się od realizacji zaleceń zarówno lekarskich jak i sanitarnych. Inni mają utrudniony dostęp do systemu ze względu na brak ubezpieczenia, zaawansowany wiek i ograniczoną mobilność. Obficie prątkujący chorzy stanowią zagrożenie dla zdrowia publicznego.

Wśród osób czynnych zawodowo odnotowano zachorowania u osób pracujących fizycznie, które lekcewały swój stan zdrowia i objawy chorobowe.

Ponad dwukrotnie wzrosła liczba zgonów z powodu gruźlicy.

W 2018r odnotowano 7 zgonów.

W 2017r zarejestrowano 3 zgony z powodu gruźlicy.

Zgon jest najczęstszą konsekwencją zbyt późnego wykrycia choroby lub przerwania leczenia przez chorego, nie przyjmowanie środków farmakologicznych oraz braku współpracy chorego z lekarzem.

CHOROBY WENERYCZNE

W 2018r odnotowano 5 zachorowań na kiłę.

W 2017r zarejestrowano 7 przypadków kiły oraz 1 zachorowanie na rzeżączkę.

Na choroby weneryczne zachorowało 4 mężczyzn i 1 kobieta.

Zachorowania wystąpiły głównie u młodych osób w przedziale wiekowym 20-45 lat. Liczba zachorowań może nie być adekwatna do rzeczywistej liczby osób chorych. Problemem nadzoru nad chorobami przenoszonymi drogą płciową jest problem niedopełniania przez lekarzy ustawowego obowiązku zgłaszania tych zachorowań, co powoduje że dane epidemiologiczne są niepełne.

Problemem w prowadzeniu skutecznych działań profilaktycznych chorób wenerycznych jest fakt, iż chorzy nie ujawniają personaliów swoich partnerów seksualnych i często nie informują ich o konieczności zgłoszenia się do lekarza. Ze względu na wstydlivy charakter tych chorób chorzy często korzystają z prywatnych porad lekarskich. Niekorzystny wpływ na sytuację epidemiologiczną jest brak środków na prowadzenie badań profilaktycznych i działań edukacyjnych, niski poziom świadomości zdrowotnej oraz łatwy dostęp do usług seksualnych.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

Do najczęściej rejestrowanych na terenie tut. stacji chorób wieku dziecięcego jest: ospa wietrzna, płonica, świnka, różyczka i krztusiec. Najwięcej zachorowań odnotowano na ospę wietrzną, która stanowiła największy odsetek wśród wszystkich zarejestrowanych chorób wieku dziecięcego.

Ospa wietrzna

Ospa wietrzna jest ostrą chorobą zakaźną o bardzo wysokiej zaraźliwości. Z tego względu najbardziej podatną na zachorowanie populacją są dzieci zwłaszcza przebywające w zbiorowiskach np. przedszkolach i szkołach. Najwięcej zachorowań wystąpiło u dzieci i młodzieży do 15 r.ż. Od 2002r obowiązują zalecenia stosowania szczepień przeciw ospie wietrznej. Na terenie miasta Zabrze zaszczepiono 237 dzieci. Niski odsetek dzieci zaszczepionych przemawia za potrzebą większego rozpropagowania szczepień.

Szczepienia te nie są finansowane z budżetu państwa a dość wysoki koszt szczepionki powoduje, że rodzice nie decydują się na szczepienie za wyjątkiem dzieci z grup ryzyka oraz dzieci uczęszczających do żłobków.

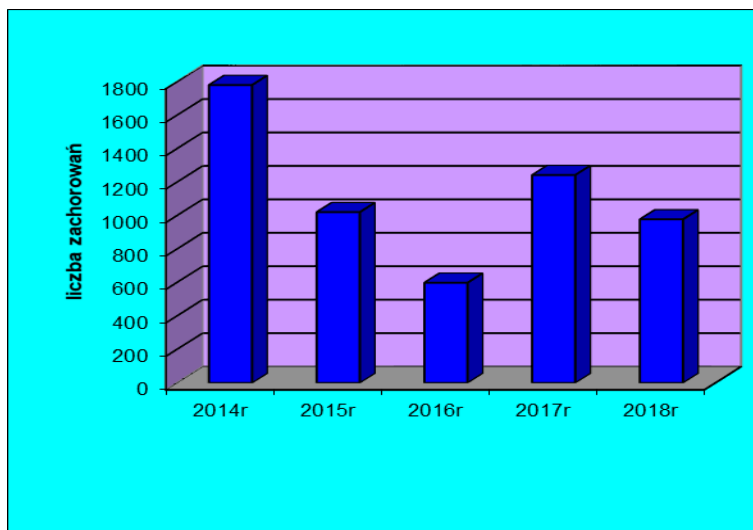
W **2018r** zachorowało **978** osób na ospę wietrzną.

W **2017r** zachorowało **1243** osób. [rys. nr 8].

Zachorowania przebiegały łagodnie nie odnotowano powikłań pochorobowych, a hospitalizowano 2 osoby.

Najwięcej zachorowań wystąpiło u dzieci od 1 do 6 lat. Zapadalność jest identyczna u kobiet jak i u mężczyzn.

Zachorowania wystąpiły u dzieci nie szczepionych przeciwko ospie. Obserwowany spadek zachorowań na ospę potwierdza okresowość epidemiczna choroby.

'ryc. [nr 8]' [Liczba zachorowań na ospę wietrzną w latach 2014-2018r]

Płonica

Płonica jest chorobą bakteryjną przeciwko, której nie ma szczepionki. W **2018r** zarejestrowano **143** przypadków, w **2017** odnotowano **154** przypadków, rys. nr 9].

Zapadalność utrzymuje się na podobnym poziomie.

Zachorowania na płonicę charakteryzują się występowaniem cyklicznych epidemii wyrównawczych.

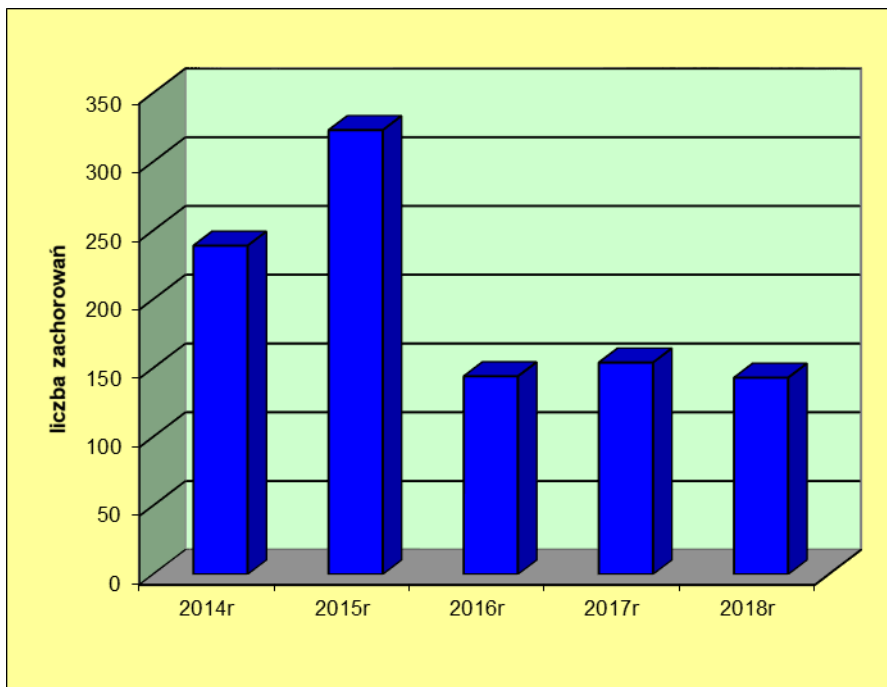
Wszystkie zachorowania miały przebieg łagodny, hospitalizowano 1 osobę.

Zapadalność jest porównywalna u mężczyzn jak i u kobiet.

Zachorowały głównie dzieci i młodzież w przedziale wiekowym 2-7 lat.

Najwięcej zachorowań wystąpiło u osób przebywających w zbiorowiskach społecznych tj. przedszkola, szkoły. Najwięcej zachorowań odnotowano w miesiącach wiosennych i zimowych.

'ryc. [nr 9]' [Liczba zachorowań na płonicę w latach 2014 -2018]

W odniesieniu do chorób zakaźnych, które nie mają rezerwuaru zwierzęcego i dla których dostępne są szczepionki o wysokim stopniu skuteczności, możliwa jest eliminacja choroby na danym obszarze. Programem eliminacyjnym koordynowanym przez WHO jest uczestniczenie Polski w Programie Eliminacji odrzy i różyczki.

Sytuacja epidemiologiczna odrzy świnki i różyczki jest uwarunkowana poprzez prowadzone obowiązkowe szczepienia ochronne przeciw w/w chorobom.

Wprowadzenie od 1975r szczepienia przeciw odrze, od 1988r szczepienia dziewczynek w 13 roku życia przeciw różyczce, od 2004r szczepienia szczepionką skojarzoną MMRII przeciw odrze, śwince i różyczce oraz od 2006r dawki przypominającej wraz z wysokim odsetkiem zaszczepienia dzieci spowodowały znaczny spadek zapadalności dzieci na w/w choroby [rys. nr 10].

Odra

W 2018r i 2017r nie odnotowano zachorowań na odrę.

Świnka

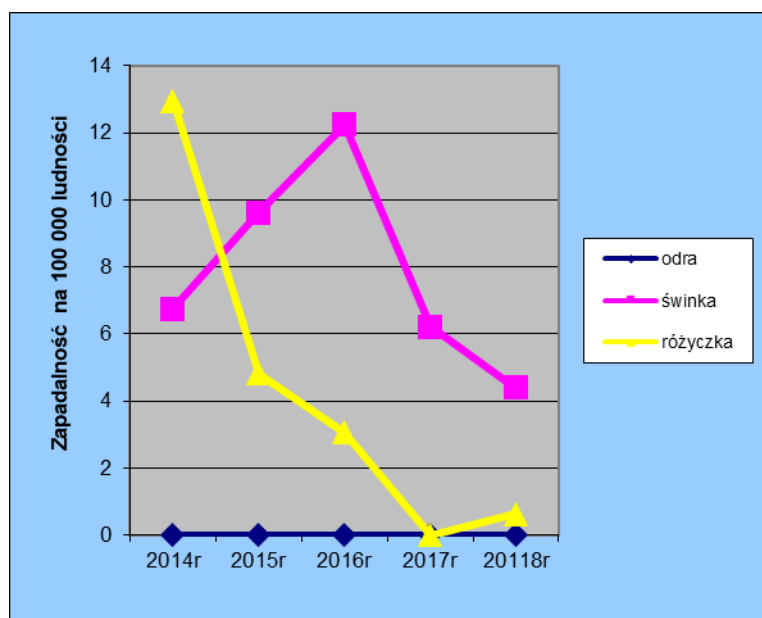
Zapadalność na świnkę pozostaje na stałym niskim poziomie. W **2018r** odnotowano **7** zachorowań. W **2017r** odnotowano **10** przypadków zachorowań na świnkę.

Zapadalność jest nieco wyższa u mężczyzn. Zachorowało 5 mężczyzn i 2 kobiety. Zachorowania wystąpiły u dzieci i młodzieży do 16 roku życia.

Spośród ogółu zachorowań 6 osób zostało zaszczepionych szczepionką skojarzoną p/ śwince zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych, 1 osoba została zaszczepiona niepełnym cyklem szczepień.

Różyczka

W **2018r** odnotowano **1** zachorowanie na różyczkę. W **2017r** nie zarejestrowano zachorowań na różyczkę. Zachorował dorosły mężczyzna, nie szczepiony p/różycze. Zachorowanie zostało rozpoznane na podstawie objawów klinicznych, nie zostało to potwierdzone badaniami laboratoryjnymi. Od 2013r, gdzie miała miejsce epidemia wyrównawcza nastąpił znaczny spadek liczby zachorowań.

'rys. [nr 10]' [Zapadalność na 100 000 mieszkańców na odrę, świnkę i różyczkę w latach 2014-2018]

Sytuację epidemiologiczną błonicy, tężca i krztuśca określają systematycznie od lat prowadzone szczepienia ochronne, których wykonawstwo na terenie miasta Zabrze ocenia się jako dobre.

Podanie wszystkich dawek szczepionki przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi, zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień i utrzymanie wysokiego odsetka zaszczepienia przyczynia się do skutecznego zwalczania tych chorób.

W ostatnich 5 latach nie odnotowuje się zachorowań na błonicę.

W 2018r i 2017r nie odnotowano zachorowań na tężec.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordatella pertusis*. Choroba przenosi się drogą oddechową i jest bardzo zaraźliwa w szczególności dla osób nieuodpornionych. W przypadku krztuśca niezwykle istotnym zjawiskiem jest stopniowa utrata odporności u osób, które wcześniej ją już nabyły.

Sytuacja epidemiologiczna krztuśca na przestrzeni ostatnich lat uległa istotnym zmianom. Najskuteczniejszą strategią zapobiegania zachorowaniom pozostaje realizacja szczepień zgodnie z obowiązującym kalendarzem szczepień.

Zapadalność na krztusiec spadła o ponad 50%.

'tab. [nr 3]' Liczba zachorowań na krztusiec w latach 2014-2018

Lata	Liczba zachorowań
2014	8
2015	23
2016	35
2017	16
2018	2

Zachorowały 2 osoby dorosłe-45-letni mężczyzna oraz 38 –letnia kobieta.

Kobieta jako dziecko została zaszczepiona p/krztuścowi zgodnie z wówczas obowiązującym Programem szczepień Ochronnych. U mężczyzny nie udało się odtworzyć historii szczepień.

Stosunkowo krótki okres ochrony immunologicznej zapewnianej przez szczepienia sprawia, iż zachorowania mogą wystąpić u osób dorosłych, u których krztusiec może mieć słabiej zaznaczone objawy. Dorośli ci mogą stanowić poważne źródło zakażenia dla dzieci, które nie zostały zaszczepione. Zachorowania były potwierdzone badaniami serologicznymi i nie miały powiązania epidemiologicznego.

Choroba legionistów

W 2018r odnotowano 1 przypadek zachorowania wywołanego przez *Legionella pneumophila*. Zachorował 56-letni mężczyzna. Mężczyznę z objawami grypopodobnymi, gorączką 40⁰C, bólami kostno-mięśniowymi, zaburzeniami mowy i ostrą niewydolnością oddechową przyjęto do oddziału intensywnej opieki medycznej. Z przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego ustalono, że chory przed zachorowaniem korzystał różnych basenów termalnych zlokalizowanych w kraju i poza granicami. Badania immunochromatograficzne potwierdziły obecność antygeny *Legionella pneumophila* w moczu.

Grypa

Grypa i jej powikłania w układzie krążenia i oddychania powoduje duże straty ekonomiczne związane z absencją chorobową. Walka z grypą nie jest łatwa z uwagi na rozsianie źródeł zakażenia, występowanie postaci poronnych choroby oraz wysokiej zjadliwości wirusa.

Upowszechnienie szczepień przeciwko grypie umożliwia zmniejszenie szerzenia się zakażeń wirusem grypy, wpływając na obniżenie poziomu kosztów, jakie państwo ponosi w związku z leczeniem grypy, jej powikłań oraz na wynik absencji chorobowej pracowników w sezonie zwiększonej liczby zachorowań. Szczepienia przeciwko grypie nie tylko zmniejszają koszty ponoszone na jej leczenie, ale także korzystnie wpływają na zdrowie całej populacji.

W 2018r przeciwko grypie zaszczepiono 3446 osób.

Zapadalność na grypę wzrosła o ok. 39%, wzrosła również liczba zachorowań wśród dzieci do 14 r.ż. o ok. 24%[rys. nr 11].

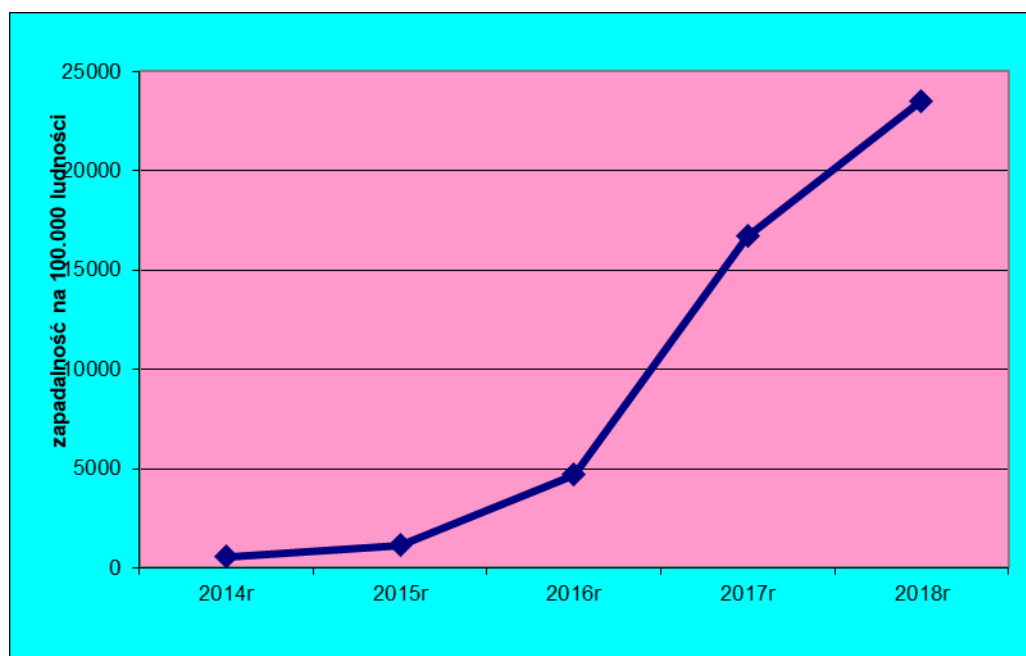
W **2018r** zarejestrowano **37334** przypadków grypy, w tym **14378** dzieci do lat 14.

W **2017r** odnotowano **26844** zachorowań, w tym **11581** dzieci do lat 14.

W 2018r hospitalizowano 5 osób z powodu grypy, w tym 3 dzieci do lat 14. Wszystkie przypadki zostały potwierdzone badaniami laboratoryjnymi. 4 zachorowania zostały wywołane wirusem grypy typu A oraz 1 zachorowanie wywołane wirusem grypy typu B.

Pozostałe zachorowania były rozpoznane jako zachorowania grypopodobne na podstawie objawów klinicznych bez potwierdzenia wirusologicznego.

Szczyt zachorowań na grypę przypada w miesiącach od listopada do marca.

'rys. [nr 11]' [Zapadalność na 100 000 mieszkańców na grypę w latach 2014-2018]

Ocena w zakresie szczepień ochronnych

W 2018 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach na terenie miasta Zabrze prowadził nadzór nad 56 punktami szczepień. Przeprowadzono 41 kontroli w zakresie realizacji szczepień ochronnych.

Kontrole sanitarne nie wykazały nieprawidłowości w przedmiocie kontroli.

Szczepienia wykonywane są przez pielęgniarki posiadające kurs kwalifikacyjny w zakresie szczepień ochronnych. Przed szczepieniem badanie przeprowadza lekarz w punkcie szczepień i odnotowuje ten fakt w stosownej dokumentacji pacjenta. Dokumentacja medyczna prowadzona prawidłowo (karta uodpornienia, książeczka szczepień, historia choroby). Szczepienia wykonywane są wyłącznie sprzętem jednorazowego użytku, który przechowywany jest w sposób prawidłowy i zapewnia potrzeby zakładu opieki zdrowotnej. Wyposażenie punktu szczepień jest zgodne z obowiązującymi przepisami w tym zakresie.

Po zużyciu sprzęt jest zabezpieczany i przekazywany do utylizacji firmie, z którą zakład opieki zdrowotnej zawarł stosowną umowę.

Nadzorowane placówki przestrzegają wymagań dotyczących zachowania warunków łańcucha chłodniczego. Transport szczepionek ze stacji sanitarno-epidemiologicznej odbywa się w termotorbach z wkładami chłodzącymi. Każdy punkt szczepień wyposażony jest w urządzenie chłodnicze służące do przechowywania preparatów szczepionkowych

z termometrem do pomiaru temperatury. Część punktów szczepień posiada całodobowy elektroniczny monitoring temperatury w urządzeniach chłodniczych, co poprawia bezpieczeństwo przechowywania preparatów szczepionkowych. W punktach szczepień wykonuje się również szczepienia zalecane, niefinansowane z budżetu państwa, szczepionkami sprowadzonymi z hurtowni jak również dostarczonymi przez pacjenta. W takim wypadku osoba wykonująca szczepienie przed podaniem preparatu upewnia się, czy szczepionka była transportowana z zachowaniem łańcucha chłodniczego. Fakt ten odnotowuje się w dokumentacji pacjenta.

W placówkach wykonujących szczepienia ochronne opracowane są i stosowane procedury postępowania zapobiegające zakażeniom i chorobom zakaźnym związane z udzielaniem świadczeń zdrowotnych.

Zakłady opieki zdrowotnej prowadzą rejestry dzieci i młodzieży przybyłych i wypisanych z punktu szczepień, na podstawie których sporządzane są kwartalne sprawozdania z posiadanych przez świadczeniodawcę kart uodpornienia.

W PSSE Gliwice od 2012r. funkcjonuje Elektroniczny System Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek, który został w 2013r. zmodyfikowany w celu zapewnienia jednolitego obiegu dokumentacji dotyczącej realizacji szczepień ochronnych, usprawnienia obrotu szczepionkami zakupionymi do realizacji Programu Szczepień Ochronnych w Polsce.

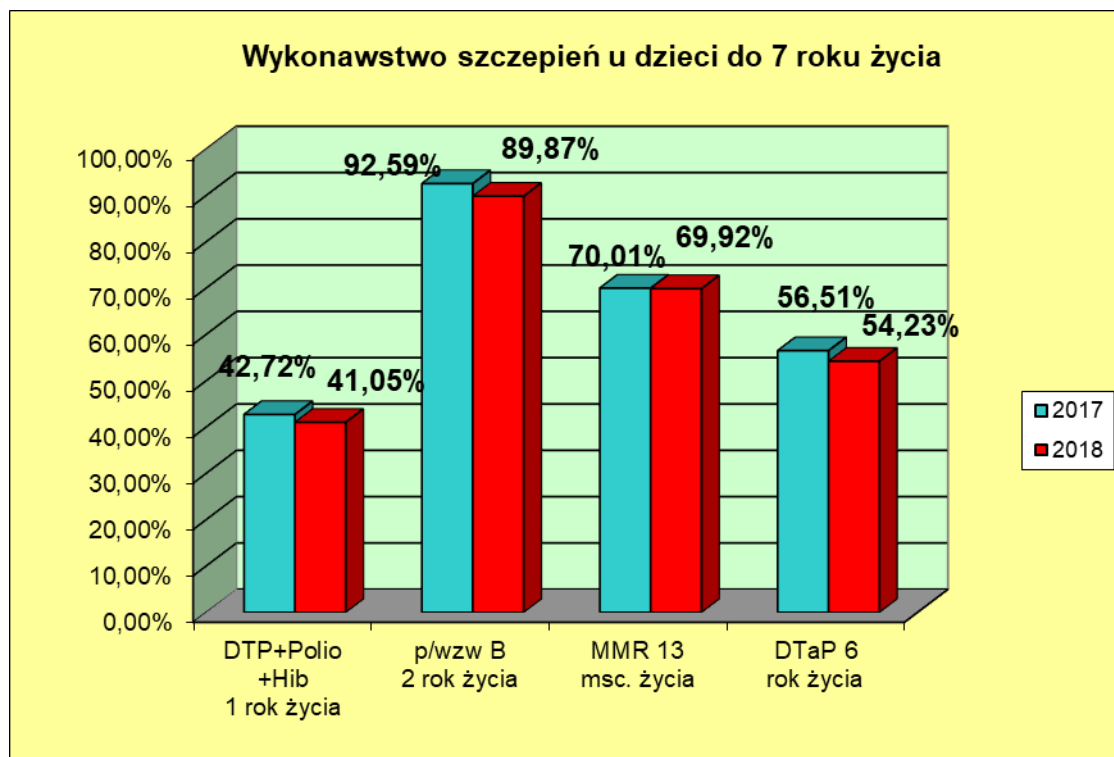
Placówki rozliczają w systemie kwartalnym ilość zużytych szczepionek finansowanych z budżetu państwa, dystrybuowanych przez inspekcję sanitarną, a raz w roku przedkładają sprawozdanie z wykonanych szczepień ochronnych na druku Mz-54. Analiza roczna Mz-54 uwzględnia stan zaszczepienia przeciwko chorobom zakaźnym dzieci i młodzieży w poszczególnych rocznikach oraz szczepienia grup ryzyka i zalecane, nie finansowane z budżetu państwa.

W 2018 roku w ramach ogólnopolskiej kampanii „Wiosna bez pneumokoków” przeprowadzono szczepienia przeciwko pneumokokom u dzieci do ukończenia 5 roku życia z roczników nie objętych szczepieniami obowiązkowymi tj. 2013-2016. Kontynuowano również szczepienie obowiązkowe przeciwko *Streptococcus pneumoniae* u dzieci urodzonych w 2018r. W związku z otrzymaniem nieodpłatnie szczepionki p/meningokokom z Centralnej Bazy Rezerw Sanitarno-Przeciwi epidemicznych zostały również przeprowadzone szczepienia profilaktyczne wśród dzieci i młodzieży z terenu miasta Zabrze.

Wykonawstwo szczepień p/błonicy, tężcowi, krztuścowi i poliomyelitis u dzieci do 2 roku życia objętych opieką poradni dziecięcych w Zabrzu spadło w stosunku do roku poprzedniego. Szczepienie dzieci przeciwko odrze, śwince i różyczce w 13 miesiącu życia utrzymuje się na

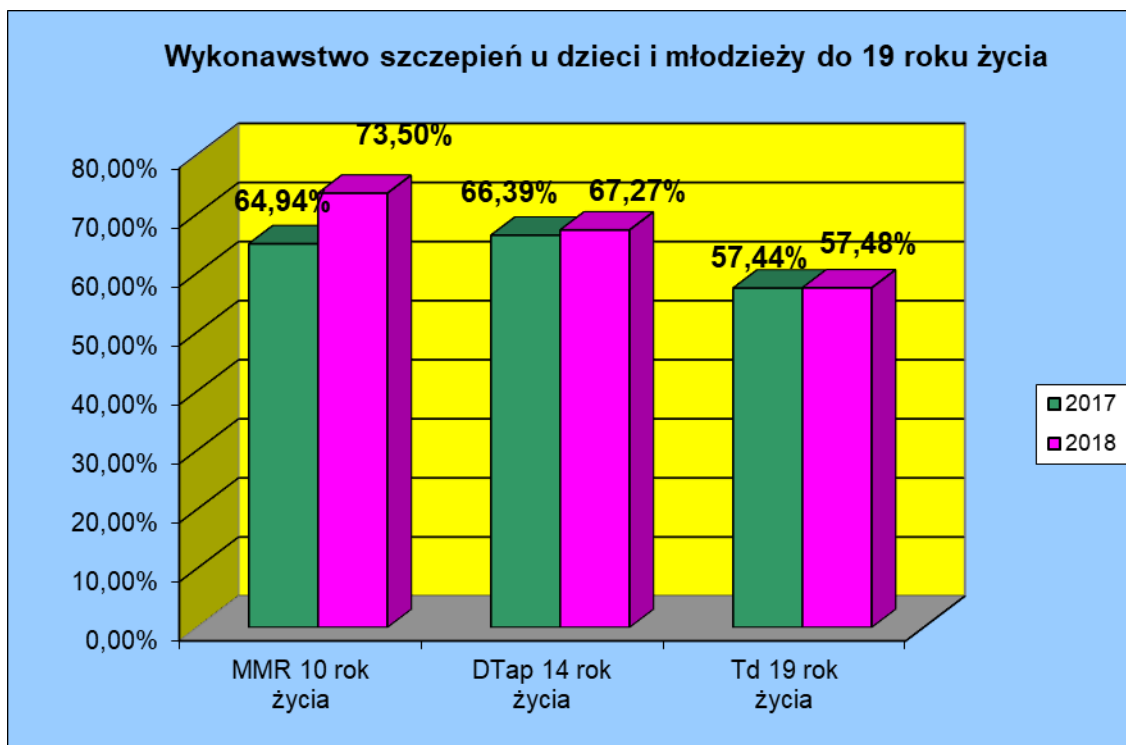
podobnym poziomie w stosunku do roku ubiegłego. Szczepienie przypominające przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi u dzieci w 6 roku życia uległo niewielkiemu spadkowi - o 2,28% w stosunku do roku ubiegłego [rys.1].

W 2018 roku wzrosła ilość rodziców kwestionujących zasadność stosowania szczepień ochronnych u dzieci. Wzrasta również ilość rodziców uchylających się od szczepień ochronnych na skutek dużej aktywności medialnej ruchów antyszczepionkowych. Część z rodziców wyraża obawy odnośnie przeprowadzania dużej ilości szczepień obowiązkowych u dzieci do 2 roku życia. Wśród przyczyn uchylania się od szczepień wymienia się lęk związany z wystąpieniem w przeszłości u osób z rodziny niepożądanego odczynu poszczepiennego. W mniejszym stopniu jako przyczynę uchylania się od szczepień notuje się odrębność kulturową, etniczną czy religijną. Opóźnienia w stosunku do programu szczepień są spowodowane przeważnie czasowymi przeciwwskazaniami lekarskimi, jak również decyzją rodziców o rozdzieleniu poszczególnych szczepień oraz przesuwaniu terminów szczepień, co skutkuje większą ilością wizyt w poradni.

rys. [1] Wykonawstwo szczepień u dzieci do 7 roku życia

Od momentu zmiany organizacji szczepień ochronnych polegającej na przeniesieniu realizacji szczepień ze szkół do zakładów opieki zdrowotnej odnotowuje się stały poziom wykonawstwa szczepień [rys.2].

rys. [2] Wykonawstwo szczepień u dzieci i młodzieży do 19 roku życia

W 2018 roku szczepienie p/błonicy i tężcowi w 19 roku utrzymuje się na takim samym poziomie w stosunku do roku poprzedniego.

Szczepienie dzieci w 10 roku życia przeciwko odrze, śwince i różyczce w porównaniu do roku poprzedniego uległo znacznemu wzrostowi - o 8,56%. Szczepienie skojarzone p/błonicy, tężcowi i krztuścowi w 14 roku życia wzrosło o 0,88%.

W 2018 roku uodporniono p/gruźlicy 98,63 % noworodków.

Kontynuowano szczepienia p /wzw B pracowników służby zdrowia, osób z otoczenia nosicieli HBV, osób z przewlekłym zakażeniem HCV, osób dializowanych.

W 2018 roku uodporniono p/wzw B 65 pracowników służby zdrowia.

Oprócz szczepień obowiązkowych przeprowadzano szczepienia profilaktyczne o charakterze zalecanym, co w znacznym stopniu przyczyniło się do zwiększenia odporności populacji.

Uodporniono ogółem:

- p/grypie 3446 osób
- p/wzw typu A 325 osób
- p/kleszczowemu zapaleniu mózgu 121 osób
- p/*Streptococcus pneumoniae* 893 osoby
- p/*Neisseria meningitidis* 289 osób
- p/rotawirusom 324 dzieci
- p/ospie wietrznej 237 osób

- p/wirusowi brodawczaka ludzkiego 6 osób
- p/durowi brzuszemu 301 osób
- p/żółtej gorączce 98 osób.

Profilaktycznie po zranieniu podano szczepionkę p/tężcowi 1466 osobom.

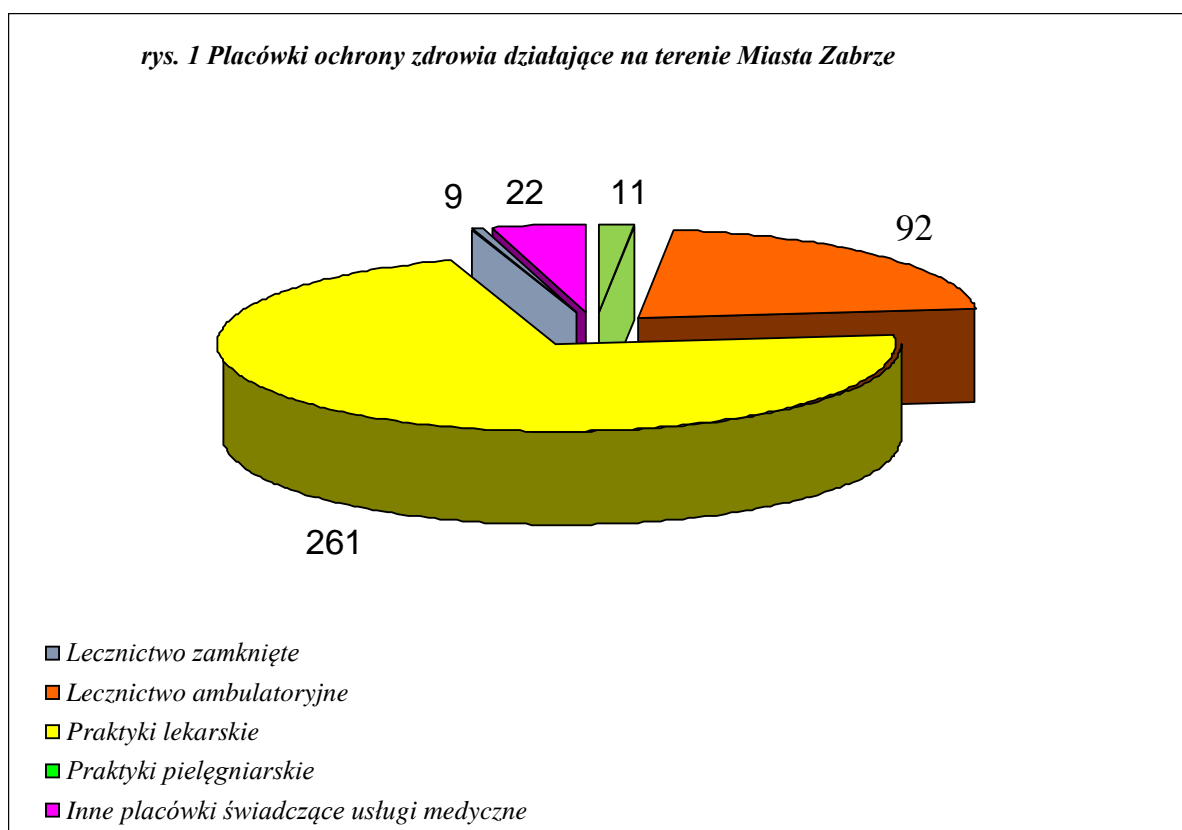
Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Gliwicach prowadzi rejestr zgłoszeń

Niepożądanych Odczynów Poszczepiennych.

W 2018 roku do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Gliwicach z terenu miasta Zabrze zgłoszono 11 przypadków niepożądanych odczynów poszczepiennych - 10 miało charakter łagodny, 1 charakter poważny. 2 dzieci było hospitalizowanych w związku z wystąpieniem odczynu poszczepiennego. U wszystkich dzieci nastąpił pełny powrót do zdrowia. Żaden niepożądany odczyn poszczepienny nie nastąpił w wyniku nieprawidłowego przechowywania lub błędnego podania szczepionki. W porównaniu do roku ubiegłego ilość zgłoszonych niepożądanych odczynów poszczepiennych zmniejszyła się.

Ocena nadzoru sanitarnego nad placówkami ochrony zdrowia

W roku 2018 na terenie miasta Zabrze sprawowano nadzór sanitarny nad (rys.1):

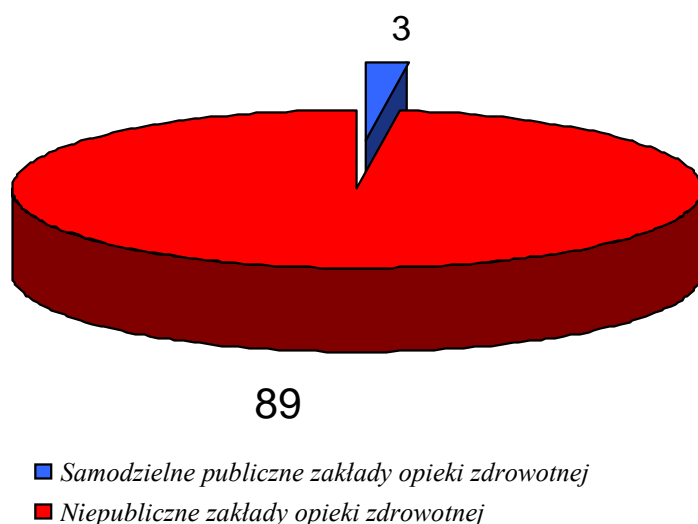

- 8 zakładami leczenia zamkniętego tj. 4 szpitalami z 2 obiektami, 4 szpitalami jednego dnia oraz filią zakładu opiekuńczo - leczniczego , którego dyrekcja mieści się poza terenem

działalności PSSE Gliwice,

- 92 zakładami leczenia ambulatoryjnego z 15 obiektami i 30 filiami, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice, w tym 3 zakłady oraz 1 obiekt i 4 filie posiadają status publicznego zakładu opieki zdrowotnej (rys.2),

rys. 2 Zakłady lecznictwa ambulatoryjnego miasta Zabrze

- 261 praktykami lekarskimi, w tym 52 indywidualnymi praktykami lekarskimi, 201 indywidualnymi specjalistycznymi praktykami lekarskimi, 8 grupowymi praktykami lekarskimi,
- 9 indywidualnymi praktykami pielęgniarek, 2 grupowymi praktykami pielęgniarskimi,
- 22 innymi placówkami świadczącymi usługi medyczne.

Lecznictwo zamknięte

W placówkach lecznictwa zamkniętego przeprowadzono 32 kontrole, w tym skontrolowano 4 szpitale wraz z obiektami, 3 szpitale jednodniowe oraz filię zakładu opiekuńczo -leczniczego.

W 2 szpitalach oraz szpitalu jednego dnia, w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, wydano 3 decyzje administracyjne.

W ramach prowadzonego nadzoru we wszystkich podmiotach stwierdzono naruszenie wymagań higieniczno – sanitarnych i technicznych, wszczęto postępowania administracyjne. Wydano decyzje administracyjne, nakazujące poprawę stanu technicznego pomieszczeń. Nieprawidłowości z terminem realizacji do dnia 30.11.2018r. usunięto, natomiast zarządzenia decyzji z terminem realizacji do dnia: 31.01.2019r, 28.02.2019r., 30.04.2019r. w toku realizacji. Na negatywną ocenę placówek miały wpływ nieprawidłowości m.in. brudne powierzchnie ścienne i sufitowe, uszkodzone powierzchnie drzwi, uszkodzone powierzchnie mebli.

Przyjęto i rozpatrzono trzy interwencje. Pierwsza interwencja dotyczyła nieprzyjemnego zapachu w pomieszczeniach pracowni tomografii komputerowej, przeprowadzona kontrola wykazała jej

niezasadność. Druga skarga dotyczyła prawdopodobnego zakażenia miejsca operowanego u pacjentki szpitala. Dyrekcja szpitala, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego, tj. weryfikacji medycznej dokumentacji pacjentki i konsultacji z zespołem ds. zakażeń szpitalnych, wystosowała pismo, iż u pacjentki nie zaobserwowano cech klinicznych zakażenia miejsca operowanego. Interwencję uznano za niezasadną. Trzecia dotyczyła braku zachowania izolacji pacjentki oddziału dermatologicznego podejrzanej o zachorowanie na świerzb. W trakcie kontroli uzyskano informację, że lekarz prowadzący wykluczył zachorowanie na świerzb. Pacjentka, w trakcie hospitalizacji, przebywała w osobnej sali chorych z wydzielonym węzłem sanitarnym. W związku z powyższym skargę uznano za niezasadną.

W dwóch szpitalach wystąpiło 5 ognisk epidemicznych.

Trzy ogniska epidemiczne wywołane przez bakterię *Clostridium difficile*, jedno ognisko epidemiczne z powodu *Acinetobacter baumannii* oraz jedno ognisko epidemiczne związane z wystąpieniem norowirusa. Na podstawie przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych stwierdzono, iż zakażenia zostały udokumentowane w indywidualnych kartach zakażenia szpitalnego, założono również indywidualne karty alert patogenów. Wdrożono obowiązujące procedury dotyczące postępowania w ognisku epidemicznym, wprowadzono reżim sanitarny oraz kohortację i izolację pacjentów. Dokonano zabiegów dezynfekcji sal chorych. Decyzją Zespołu ds. Zakażeń Szpitalnych wygaszono poszczególne ogniska, brak kolejnych przypadków zachorowań.

W pozostałych skontrolowanych podmiotach leczniczych stwierdzono prawidłowe postępowanie z narzędziami i materiałami sterylnymi, bielizną czystą i brudną oraz odpadami medycznymi zgodne z wdrożonymi i obowiązującymi w zakładzie procedurami. Dokumentacja z prowadzonych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia, indywidualne środki ochrony osobistej, preparaty dezynfekcyjne w ilości i asortymencie pokrywającym bieżące potrzeby zakładu.

W ramach przeprowadzonych kontroli działalności zespołów i komitetów ds. zakażeń szpitalnych stwierdzono, że prowadzone jest aktywne monitorowanie i rejestracja zakażeń zakładowych oraz drobnoustrojów alarmowych.

Personel medyczny wchodzący w skład zespołu podnosi swoje kwalifikacje w ramach specjalistycznych kursów i szkoleń zewnętrznych, prowadzi szkolenia wewnętrzne dla pracowników poszczególnych komórek organizacyjnych zakładu w zakresie zasad, praktyk i metod kontroli zakażeń zakładowych oraz nadzoruje przestrzeganie opracowanych i wdrożonych procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami.

Przeprowadzono kontrolę tematyczną w pomieszczeniach stacji dializ jednego ze szpitali. W trakcie kontroli sprawdzano m.in. stan techniczny pomieszczeń, zaopatrzenie w materiały i sprzęt sterylny oraz urządzenia dializacyjne, liczbę stanowisk dializacyjnych, ilość środków dezynfekcyjnych, dostępność środków ochrony osobistej. Sprawdzono także postępowanie personelu medycznego z obowiązującymi i wdrożonymi procedurami, w tym procedury dekontaminacji stanowisk dializacyjnych oraz postępowania ze sprzętem jednorazowego użycia.

W jednym szpitalu funkcjonuje centralna sterylizatornia, która nie spełnia wymagań określonych rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. poz. 739), natomiast dwa szpitale posiadają certyfikat stwierdzający, iż ich system zarządzania jakością jest zgodny z wymogami ISO w zakresie świadczenia usług sterylizacji wyrobów medycznych. Jeden szpital posiada podpisaną umowę na sterylizację z zakładem posiadającym system zarządzania jakością ISO. Natomiast jeden szpital jednodniowy prowadzi sterylizację we własnym zakresie, dwa zlecają sterylizację jako usługę zewnętrzną, jeden prowadzi sterylizację w systemie mieszanym.

W stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej zainstalowanych jest 18 autoklawów parowych, 2 urządzenia na tlenek etylenu, 1 urządzenie na formaldehyd. Dokumentacja z prowadzonych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco.

W 4 placówkach szpitalach oraz w zakładzie opiekuńczo –leczniczym prowadzone są nadal prace remontowo-modernizacyjne związane z dostosowaniem pomieszczeń do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r. poz. 739).

Lecznictwo ambulatoryjne

W 2018r. objętych nadzorem były 92 przychodnie wraz z 15 obiektami, medyczne laboratorium diagnostyczne wraz z obiektem, 2 zakładami rehabilitacji leczniczej wraz z obiektem oraz 2 inne podmioty lecznicze wraz z 1 obiektem, a także 30 filii, których dyrekcja mieści się poza terenem działalności PSSE Gliwice.

W przedsiębiorstwach podmiotów leczniczych przeprowadzono 122 kontroli. Wydano 8 decyzji administracyjnych. W ramach prowadzonego nadzoru we wszystkich podmiotach stwierdzono naruszenie wymagań higieniczno – sanitarnych i technicznych, wszczęto postępowania administracyjne. Wydano decyzje administracyjne, nakazujące poprawę stanu technicznego pomieszczeń. Nieprawidłowości ujęte w trzech decyzjach zostały wykonane, decyzje

zakończono. Zarządzenia pozostałych pięciu decyzji w toku realizacji. Na negatywną ocenę placówek miały wpływ nieprawidłowości m.in. brudne powierzchnie ścienne i sufitowe, uszkodzone powierzchnie drzwi, uszkodzone powierzchnie mebli, brak wdrożenia procedur zapobiegania zakażeniom wewnątrzzakładowym.

Przeprowadzono 2 kontrole tematyczne wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i pomocniczego pod kątem zastosowanych procedur dekontaminacji. Nie stwierdzono nieprawidłowości w przedmiocie kontroli, placówki zapewniają bezpieczne użytkowanie takiego sprzętu przez kolejnych pacjentów.

W zakładach zainstalowanych jest 69 autoklawów parowych, 1 urządzenie na tlenek etylenu, 5 zakładów posiada podpisaną umowę z jednostką świadczącą usługi w zakresie sterylizacji, natomiast w pozostałych zakładach używany jest sprzęt jednorazowego użycia. W 2018r. w zakładach lecznictwa ambulatoryjnego przeprowadzono kontrole dokumentacji z prowadzonych wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji. Dokumentacja prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zakłady dysponowały wystarczającą ilością środków dezynfekcyjnych stosowanych zgodnie z zaleceniami producenta, sprzętu jednorazowego użycia oraz środków ochrony osobistej.

Wpłynęły dwie interwencje. Pierwsza dotyczyła nieprawidłowego postępowania z narzędziami wielokrotnego użycia oraz nieprawidłowego stosowania rękawic ochronnych. Podczas przeprowadzenia kontroli stwierdzono zasadność wniesionej interwencji oraz wydano decyzję administracyjną nakazującą usunięcie nieprawidłowości. Zarządzenia wykonano, decyzję zakończono.

Drugą interwencję wniesiono w 2018r., dotyczyła niewłaściwych warunków sanitarnych pomieszczeń przychodni, nie przeprowadzania procesów dezynfekcji sprzętu medycznego oraz wykonywania badań USG dzieci bez zabezpieczenia przewijaka prześcieradłem jednorazowym. Interwencja zostanie rozpatrzona w 2019r.

Nalóżono jeden mandat karny w kwocie 500 zł. za przeterminowane środki do dezynfekcji rąk w gabinecie lekarskim.

Praktyki lekarskie, pielęgniarskie oraz inne usługowe obiekty medyczne

W 2018r. nadzorem objętych było 52 indywidualnych praktyk lekarskich, 201 indywidualnych specjalistycznych praktyk lekarskich, 8 grupowych praktyk lekarskich, 9 indywidualnych praktyk pielęgniarskich, 2 grupowe praktyki pielęgniarek oraz 22 inne placówki świadczące usługi medyczne.

Przeprowadzono 60 kontroli. W trakcie kontroli sprawdzano m.in. zaopatrzenie w materiały i sprzęt sterylny, ilość środków dezynfekcyjnych, dostępność środków ochrony osobistej, postępowanie personelu medycznego z obowiązującymi i wdrożonymi procedurami.

Wydano 3 decyzje administracyjne. W ramach prowadzonego nadzoru w praktykach stwierdzono naruszenie wymagań higieniczno – sanitarnych i technicznych, wszczęto postępowania administracyjne. Wydano decyzje administracyjne, nakazujące poprawę stanu technicznego pomieszczeń. Na negatywną ocenę placówek miały wpływ nieprawidłowości m.in. brudne powierzchnie ścienne i sufitowe, uszkodzone powierzchnie drzwi, uszkodzone powierzchnie mebli, brak wdrożenia procedur zapobiegania zakażeniom wewnątrzszkolowym oraz nieprawidłowe postępowanie z narzędziami wielokrotnego użycia.

Nałożono jeden mandat karny w kwocie 500 zł. za przeterminowane środki do dezynfekcji rąk i powierzchni oraz nieprawidłowe procesy sterylizacji narzędzi wielokrotnego użycia w gabinecie lekarskim.

W praktykach lekarskich zabiegowych zainstalowanych jest 57 autoklawów parowych, 32 praktyki mają podpisaną umowę w zakresie sterylizacji z innym podmiotem świadczącym usługi w tym zakresie, a pozostałe praktyki korzystają ze sprzętu jednorazowego użycia. Dokumentacja w zakresie wewnętrznych kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo i na bieżąco. Zaopatrzenie w sprzęt jednorazowego użycia w ilości i asortymencie pokrywającym zapotrzebowanie gabinetów. Stwierdzono dostateczną ilość i rodzaj preparatów dezynfekcyjnych.

W 2018 roku, w związku z wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 5 października 2017 w sprawie szczegółowego sposobu postępowania z odpadami medycznymi, przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach wymorzyli nadzór nad postępowaniem z odpadami medycznymi w miejscach ich powstawania celem minimalizacji ryzyka przeniesienia zakażenia w trakcie udzielania świadczeń zdrowotnych.

OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO
W ZAKŁADACH PRACY NA TERENIE m. ZABRZE
za 2018 rok

Człowiek poddany jest ciąglemu działaniu czynników o różnym charakterze i pochodzeniu, nie zawsze korzystnych dla jego zdrowia. Czynności związane z wykonywaniem określonej pracy mogą wpływać na powstanie zagrożeń w środowisku pracy. Higiena Pracy powstaje i rozwija się w celu ochrony zdrowia i dobrego samopoczucia człowieka podczas wykonywanej pracy.

Podstawowym zadaniem Higieny Pracy jest rozpoznawanie zagrożeń zdrowotnych w środowisku pracy, utrzymanie należytego stanu higienicznego w zakładach pracy oraz zapobieganie chorobom zawodowym.

Pracownicy Sekcji Higieny Pracy sprawują nadzór nad stanem bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy, niebezpiecznymi substancjami i mieszaninami chemicznymi wprowadzanymi do obrotu oraz stosowanymi w działalności zawodowej, środkami biobójczymi, detergentami, czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi, szkodliwymi czynnikami biologicznymi w środowisku pracy oraz środkami zastępczymi.

Na terenie miasta Zabrze, nadzorem objętych jest 256 zakładów pracy różnych branż, w których zatrudnionych jest 20 872 pracowników.

W 2018 r. skontrolowano 51 zakładów pracy, zatrudniających 6 310 pracowników.

Przeprowadzono 68 kontroli.

Na stwierdzone uchybienia wydano 20 decyzji administracyjnych oraz 16 decyzji płatniczych.

Przeprowadzono kontrole m.in. w zakresie:

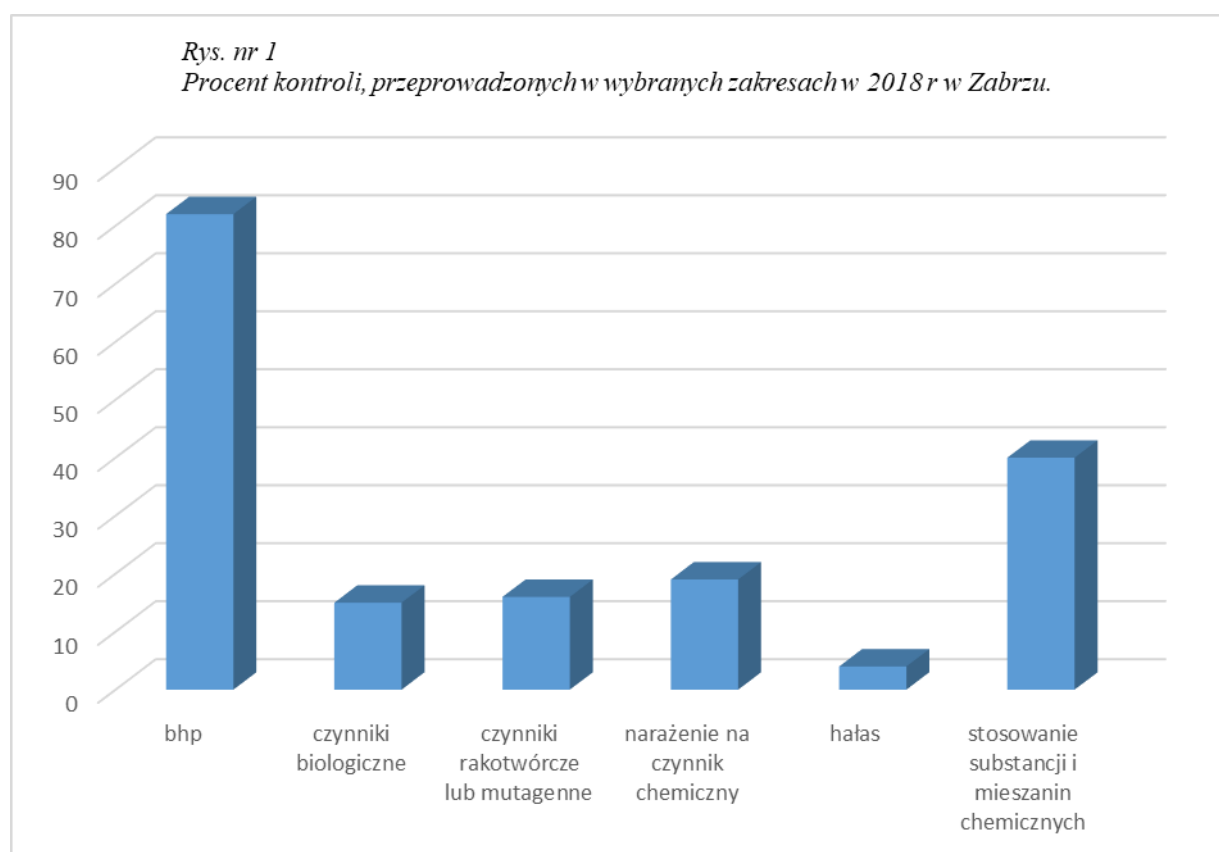
Lp	Zakres kontroli	Liczba kontroli	Decyzje
1.	Narażenie pracowników na czynniki rakotwórcze lub mutagenne	11	1
3.	Stosowanie substancji chemicznych i ich mieszanin.	27	2
4.	Narażenia pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne	10	1
5.	Kontrole w zakresie oceny warunków bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach pracy.	55	17 (w tym 5 decyzji, dot.

			obowiązku wykonania pomiarów środowiskowych)
--	--	--	--

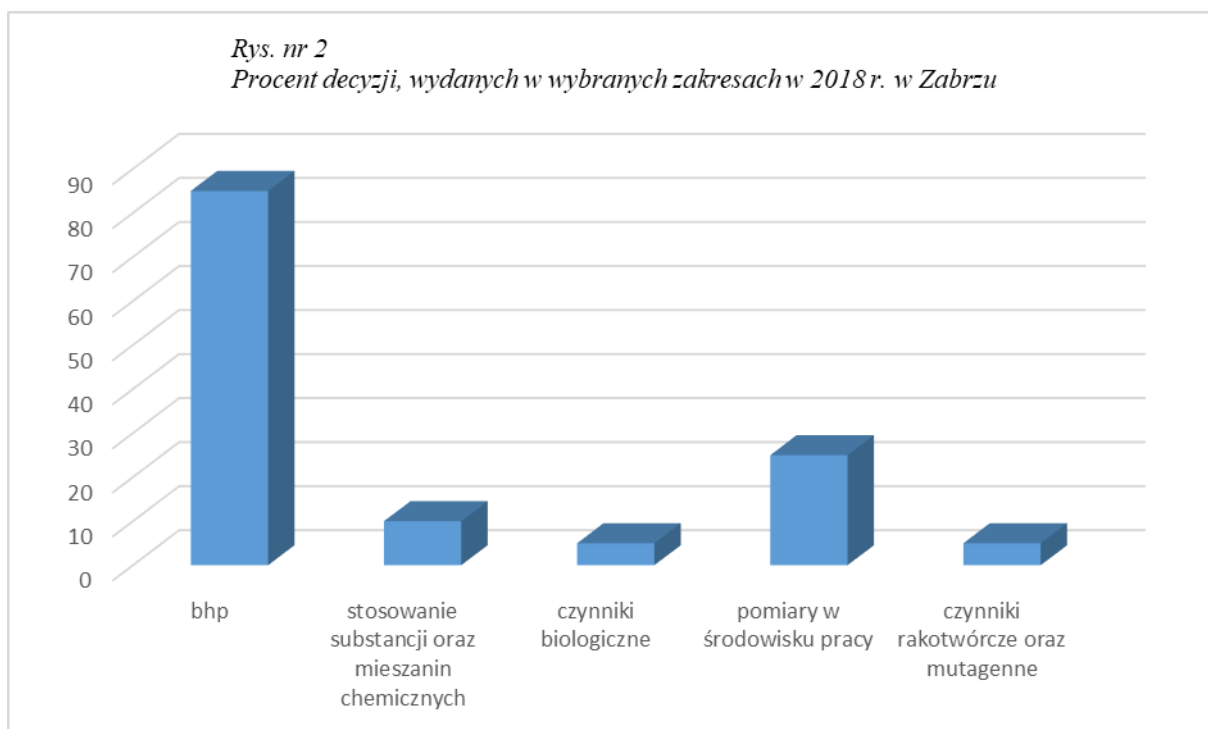
Sekcja Higieny Pracy prowadzi profilaktykę zdrowotną poprzez udzielanie porad i przeprowadzanie szkoleń w zakresie zapobiegania i eliminowania wpływu czynników fizycznych, chemicznych, biologicznych, o działaniu rakotwórczym i mutagennym na zdrowie pracownika.

Największy procent prowadzonych kontroli, prowadzonych przez pracowników Sekcji Higieny Pracy dotyczył zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy na stanowiskach pracy, w tym zakresie wydawana jest też największa liczba decyzji administracyjnych.

Na uwagę zasługuje, że 25% decyzji zawiera zalecenia przeprowadzenia pomiarów czynników szkodliwych – jest to najprawdopodobniej spowodowane faktem, iż zlecenie takich badań akredytowanym laboratoriom stanowi duży koszt, szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw. Inspekcja Sanitarna wychodzi naprzeciw takim potrzebom, mając możliwość zlecenia badań na stanowiskach pracy w ramach prowadzenia bieżącego nadzoru sanitarnego – są one dla przedsiębiorcy bezpłatne pod warunkiem, że na opomiarowanych stanowiskach pracy nie występują przekroczenia wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników

szkodliwych w środowisku pracy. Dzięki temu możliwe jest prowadzenie jeszcze szerszego monitoringu narażenia pracowników.

Wiedza o skutkach zdrowotnych narażenia na czynniki szkodliwe i uciążliwe środowiska pracy stale się rozszerza i pogłębia. Nieustannie zwiększa się świadomość pracodawców odnośnie zagrożeń, występujących na stanowiskach pracy w zakładzie, między innymi poprzez wykonywanie poleceń, nakazów, wystąpień, decyzji i zarządzeń wydawanych przez organy nadzoru nad warunkami pracy.

Sukcesem zakończyły się działania, dążące do wyeliminowania obiektów, w których wprowadzane do obrotu były środki zastępcze, tzw. „dopalacze”. Punkty, w których w latach ubiegłych prowadzono sprzedaż niedozwolonych środków, zostały zamknięte decyzjami Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach, a ich działalność nie została już wznowiona.

W 2018 r. stwierdzono **16** chorób zawodowych, w **8** zakładach pracy mających siedzibę w mieście Zabrze:

- 9 przypadków pylic górników kopalń węgla
- 2 przypadki ubytku słuchu
- 2 przypadki choroby zakaźnej – boreliozy
- 1 przypadek przewlekłego obturacyjnego zapalenia oskrzeli
- 1 przypadek nowotworu płuca
- 1 przypadek choroby układu ruchu: przewlekłe uszkodzenie łąkotki u osób wykonujących

pracę w pozycji klęczącej lub kucznej.

Pylice górników kopalń węgla stwierdzono u pracowników zakładów wydobywania węgla kamiennego PKD 05.10.Z i spółek zewnętrznych świadczących specjalistyczne roboty pod ziemią na terenie kopalni węgla kamiennego sklasyfikowanych pod numerem PKD 43.99.Z: pozostałe specjalistyczne roboty budowlane, gdzie indziej niesklasyfikowane.

2 przypadki ubytku słuchu spowodowanego hałasem stwierdzono u pracownika zakładu wydobywania węgla kamiennego PKD 05.10.Z oraz u pracownika zakładu transportu kolejowego towarów PKD 49.20.Z.

2 przypadki boreliozy stwierdzono u pracownika zakładu prowadzącego roboty związane z budową rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych PKD 42.21.Z oraz u pracownika zakładu prowadzącego wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi PKD 68.20.Z.

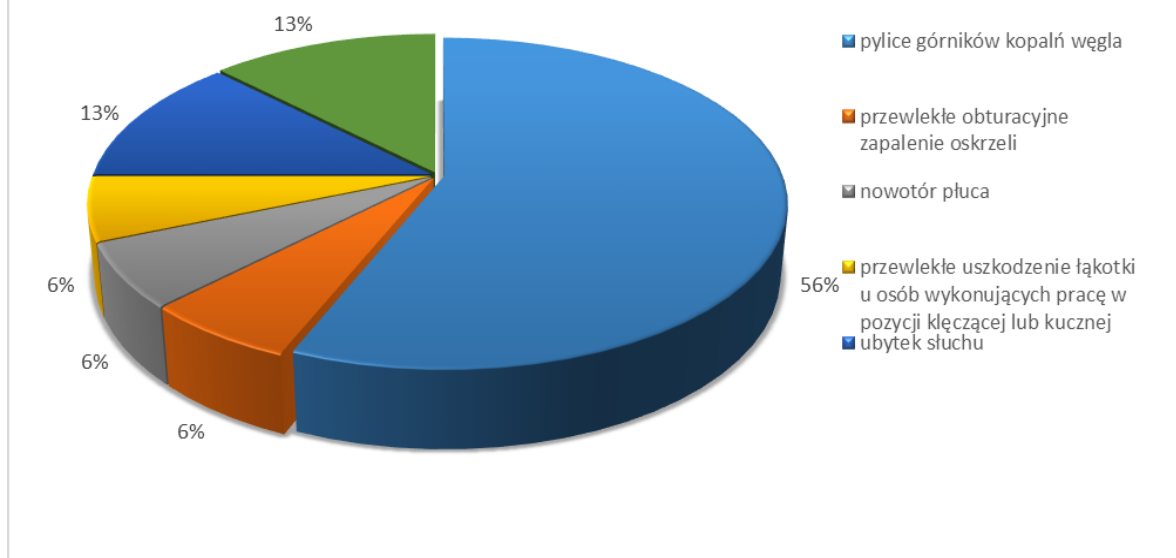
Przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli stwierdzono u pracownika zakładu wydobywania węgla kamiennego PKD 05.10.Z.

Nowotwór płuca stwierdzono u pracownika zakładu napraw i konserwacji maszyn PKD 33.12.Z.

Przewlekłe uszkodzenie łąkotki stwierdzono u pracownika zakładu wydobywania węgla kamiennego PKD 05.10.Z

Branżą, w której stwierdzono najwięcej chorób zawodowych jest górnictwo węgla kamiennego: 75 % stwierdzonych chorób zawodowych (9 pylic płuc, przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli, przewlekłe uszkodzenie łąkotki i ubytek słuchu) dotyczy pracowników zakładów wydobywania węgla kamiennego i spółek zewnętrznych świadczących specjalistyczne roboty pod ziemią na terenie kopalni węgla kamiennego.

Rys. nr 3
Choroby zawodowe stwierdzone w 2018 roku w zakładach na terenie miasta Zabrze

Zdrowie – zdefiniowane przez Światową Organizację Zdrowia jako stan pełnego dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego niewątpliwie jest dla człowieka najwyższą wartością. Dlatego też nasza przyszłość zależy od troski, jaką będziemy otaczać człowieka i jego prawo do bezpieczeństwa i zachowania zdrowia zarówno w życiu prywatnym jak i zawodowym.

OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO MIASTA ZABRZE W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ ZA ROK 2018

Ocena obrazuje stan sanitarny miasta Zabrze w zakresie stanu higienicznego nieruchomości, obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wód wykorzystywanych do kąpieli. Ponadto wskazuje na problemy mieszkańców dotyczące higieny nieruchomości i pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi na podstawie analizy wnoszonych interwencji.

Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej

Sekcja Higieny Komunalnej Oddziału Nadzoru Sanitarnego tut. Stacji w 2018 r. obejmuje stałym nadzorem **441 obiektów** komunalnych.

DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNO-REPRESYJNA W OBIEKTACH NA TERENIE MIASTA ZABRZE W ROKU 2018

l.p.	GRUPA STATYSTYCZNA	ilość obiektów wg ewidencji stan na 31.12.2015r.	ilość skontrolowanych urządzeń i obiektów ogółem / środków transportu	ilość wykonanych kontroli	Ilość decyzji wydanych w poszczególnych grupach (bez decyzji dot. jakości wody)		mandaty nałożone w trakcie kontroli	
					nakazujących usunięcie uchybień	prolongujących termin wykonania decyzji	ilość	na łączną kwotę
1.	ustępy	16	12	12	0	0	0	0 zł
2.	plywalnie	4	4	11	4	1	0	0 zł
3.	domy pomocy społecznej	2	2	3	0	0	0	0 zł
4.	inne jednostki organizacyjne pomocy społecznej	3	1	1	0	0	0	0 zł
5.	Noclegownie i domy dla bezdomnych	4	4	5	1	0	0	0 zł
6.	hotele	4	4	5	0	0	0	0 zł
7.	inne obiekty świadczące usługi noclegowe	11	7	12	1	0	0	0 zł
8.	zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu	237	83	91	3	2	3	900zł
9.	dworce kolejowe	1	1	3	1	0	0	0 zł
10.	tereny rekreacyjne	8	5	6	0	0	0	0 zł
11.	cmentarze	18	15	15	0	0	0	0 zł
12.	zakłady pogrzebowe i domy przedpogrzebowe	11	4	4	0	0	0	0 zł
13.	zakład karny	1	1	3	1	1	0	0 zł
14.	apteki	50	10	10	1	0	0	0 zł
15.	obiekty sportowe	16	5	6	0	0	0	0 zł
16.	obiekty kulturalno-widowiskowe	19	11	12	1	2	0	0 zł
17.	inne obiekty	36	7	7	1	0	0	0 zł
RAZEM		441	176	206	14	6	3	900 zł

W roku sprawozdawczym **skontrolowano 176 obiektów**, (w tym 10 obiektów skontrolowanych w ramach interwencji) przeprowadzając w nich **206 kontroli sanitarnych**. W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami sanitarno-technicznymi **wydano 14 decyzji administracyjnych nakazujących**. Ponadto wydano **6 decyzji prolongujących**

terminy wykonania nałożonych obowiązków, oraz **1 decyzję umarzającą** postępowanie administracyjne ze względu na usunięcie uchybień przed upływem wydania decyzji nakazującej oraz **1 decyzję wygaszającą** postępowanie administracyjne. **Wydano 4 upomnienia.**

W obiektach, w których stwierdzano nieprawidłowości sanitarno-higieniczne nałożono **3 mandaty karne na sumę 900 zł.**

Jak co roku prowadzono nadzór między innymi nad ustępami publicznymi, pływalniami, domami pomocy społecznej, noclegowniami, hotelami i innymi obiektami świadczącymi usługi hotelarskie, zakładami fryzjerskimi, kosmetycznymi. Szczególnym nadzorem zostały objęte gabinety odnowy biologicznej – solarium, w których oceniano przestrzeganie przepisów ustawy z dnia 15 września 2017r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017r. poz. 2111). Prowadzone były kwartalne sprawozdania dot. funkcjonowania w/w obiektów podczas świadczenia usług.

W ramach bieżącego nadzoru kontrolami objęte były również: dworzec PKP, tereny rekreacyjne, cmentarze, zakłady pogrzebowe, zakład karny, apteki, obiekty sportowe, obiekty kulturalno-widowiskowo-rozrywkowe oraz inne obiekty użyteczności publicznej.

USTĘPY PUBLICZNE I OGÓLNODOSTĘPNE

Na terenie Zabrze funkcjonuje **16 obiektów.**

Do tej grupy obiektów zalicza się obiekty funkcjonujące samodzielnie (7 ustępów publicznych), lub wchodzące w skład dużych obiektów użyteczności publicznej tj. centrów handlowych i Dworca PKP (9 ustępów ogólnodostępnych). Wszystkie ustępy publiczne w Zabrzu są w należyтым stanie technicznym. Dwa z nich tj.: przy ul. Goethego oraz przy Placu Warszawskim to szalety samoobsługowe, przystosowane dla osób niepełnosprawnych.

Skontrolowane obiekty podłączone są do sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. Zapewniony jest dostęp do środków higieny tj.: mydła w płynie, papieru toaletowego, ręczników jednorazowego użytku lub suszarek do rąk. Ponadto ustępy ogólnodostępne zlokalizowane w centrach handlowych posiadają pomieszczenia przystosowane dla osób niepełnosprawnych, jak również pomieszczenia dla matki z dzieckiem.

Pływalnie

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach prowadzi stały nadzór sanitarny wraz z monitoringiem jakości wody w 4 pływalniach (2 z nich to baseny szkolne, pozostałe 2 to baseny całoroczne). Wydano 4 decyzje dot. zbiorczej rocznej oceny o jakości wody na pływalni, 3 decyzje nakazujące usunięcie uchybień w związku ze skażeniem bakteriami *Legionella* sp. instalacji ciepłej wody użytkowej, 1 upomnienie oraz 1 decyzję prolongującą dot. usunięcia uchybień technicznych.

Tabela 1. Pływalnie na terenie miasta Zabrze

	Adres	Liczba niecek/cyrkulacji	Liczba pobranych próbek (niecka + cyrkulacja) (natryski)	Liczba próbek złych w niecce/cyrkulacji (natryski)	Przekroczone parametry (ilość przekroczeń)
PLYWALNIE SZKOLNE	Szkoła Podstawowa Nr 16 ul. Lompy 78, Zabrze	1 / 1	26 (2)	0 / 0 (0)	-
	Szkoła Podstawowa Nr 1 ul. Sportowa 5, Zabrze	1 / 1	35 (5)	1 / 3 (2)	NIECKA: ogólna l. mikroorg. po 48h (1) CYRKULACJA: <i>Legionella</i> sp. (1) chlor związany (1), chloroform (2) NATRYSKI: <i>Legionella</i> sp. (2)
PLYWALNIE KRYTE	AQUARIUS Plac Krakowski, Zabrze	1 / 1	38 (10)	0 / 0 (4)	NATRYSKI: <i>Legionella</i> sp. (4)
	AQUARIUS KOPERNIK Al. Korfantego 18, Zabrze	5 / 3	186 (3)	31 / 5 (0)	NIECKI: redox (17), chlor związany (14) utlenialność (3) pH (1) CYRKULACJA: chlor związany (5) ogólna l. mikroorg. po 48h (3)

Wszystkie Pływalnie na terenie nadzorowanym ustaliły harmonogram pobierania próbek wody do badań z częstotliwością nie mniejszą niż określona w załączniku nr 3 oraz w zakresie obejmującym parametry ujęte w załącznikach nr 1 i 2 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016).

Przeprowadzone kontrole sanitarne pozostałych pływalni, w trakcie której dokonano oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego obiektów nie wykazały uchybień. Mandatów nie nałożono.

Ogółem do badań mikrobiologicznych i fizykochemicznych w ramach kontroli wewnętrznej i urzędowej pobrano 305 próbek wody z pływalni. Nieprawidłowości stwierdzono w 45 próbkach wody.

W 6 próbkach wody pobranych pod natryskami badania wykazały skażenie wysokie bakteriami *Legionella sp.* Wśród najczęściej przekraczanych parametrów w próbkach wody pobieranych z pływalni krytych należy wymienić: ogólną liczbę mikroorganizmów po 48 h (niecki - 1 próbka, cyrkulacje- 3 próbki), chlor związany (niecki - 16 próbek, cyrkulacje- 6 próbek), utlenialność (niecki - 3 próbki), redox (niecki - 17 próbek), chloroform (niecki - 7 próbek, cyrkulacje- 9 próbek). Standardowy system uzdatniania wody basenowej przewiduje w ogólnej technologii fazę oczyszczania wody poprzez filtrację, a następnie fazę chlorowania (dezynfekcji). Chlor, którego celem jest eliminacja drobnoustrojów wiąże się również z zanieczyszczeniami organicznymi wody na bazie amoniaku (pot, mocz) - tworząc chloroaminy oraz na bazie metanu - trichlorometan (THM), w tym chloroform. Są to składowe tzw. chloru związanego. Powstałe mono-, di-, tri-chloroaminy powodują zmianę jakości organoleptycznej wody basenowej - wyczuwalny charakterystyczny nieprzyjemny zapach „wody chlorowanej”, a także mogą być przyczyną podrażnienia błony śluzowej oczu i dróg oddechowych oraz zmian skórnych i astmy.

Ogólna liczba mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48h jest wskaźnikiem skuteczności procesów uzdatniania, w tym dezynfekcji wody basenowej, których celem jest utrzymanie możliwie najniższej liczebności populacji tych drobnoustrojów. Są to drobnoustroje pochodzące z różnego rodzaju zanieczyszczeń, które mogą się namnażać w wodzie oraz na powierzchni materiałów mających kontakt z wodą powodując tworzenie się błony biologicznej (biofilmu). Wartość tego parametru może świadczyć o czystości instalacji basenowej. Ponadnormatywna liczba mikroorganizmów w większości przypadków pojawiała się w systemach cyrkulacji i była spowodowana prawdopodobnie stagnacją wody w kurkach czerpalnych służących do poboru wody. Utlenialność jest wskaźnikiem stopnia zużycia wody basenowej i jej zanieczyszczenia przez kąpiących. Parametry takie jak chlor wolny, chlor związany, redox i pH zależą w dużej mierze od obciążenia pływalni, a ich wartość zmienia się wielokrotnie w ciągu doby. Nie mają znaczenia dla zdrowia ludzi, są jednak pomocne w ocenie funkcjonowania systemu uzdatniania wody basenowej.

Bakterie *Legionella sp.* są czynnikiem etiologicznym chorób układu oddechowego tzw. choroby legionistów i gorączki Pontiac. Do zakażenia może dojść na skutek wdychania skażonego aerozolu

powietrzno-wodnego. Bakterie te występują powszechnie w środowisku naturalnym człowieka, jednak w sprzyjających warunkach (temperatura 25°C - 45°C) bardzo szybko się namnażają. Czynnikiem zwiększającym ryzyko zakażenia jest ich wysoka koncentracja w instalacji ciepłej wody, możliwość przeniesienia drogą wziewną, czemu sprzyja obniżona odporność osób narażonych na infekcję. Z uwagi na powyższe badania wody pod kątem obecności bakterii *Legionella* sp. wykonuje się w nieckach wytwarzających aerozol wodno-powietrzny oraz pod natryskami na pływalniach.

Pływalnia szkolna – Szkoła Podstawowa nr 16 ul. Lompy 78, Zabrze posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji.

W 2018 r. z pływalni szkolnej pobrano ogółem:

- 25 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 3 próbki w ramach kontroli urzędowej.

Podczas przerwy wakacyjnej wymieniono wodę w niecce basenowej.

W obiekcie pracuje instalacja do dezynfekcji ciepłej wody użytkowej w celu zabezpieczenia wody przed skażeniem bakteriami *Legionella* sp.

Wszystkie badane parametry mikrobiologiczne oraz fizykochemiczne spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016).

Pływalnia szkolna – Szkoła Podstawowa nr 1 ul. Sportowa 5, Zabrze posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji.

W 2018 r. z pływalni szkolnej pobrano ogółem:

- 33 próbki wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 7 próbek w ramach kontroli urzędowej.

W okresie przerwy wakacyjnej pływalnia była zamknięta.

Pojedyncze przekroczenia parametrów mikrobiologicznych pojawiły się w próbce wody pobranej z niecki basenowej (ogólna liczba mikroorganizmów w 36±2°C po 48h > 300jtk/1ml, przy najwyższej dopuszczalnej liczbie 100 jtk/1ml) oraz systemu cyrkulacji (*Legionella* sp. – 40 jtk/100ml, przy najwyższej dopuszczalnej liczbie 0 jtk/ml). W związku z podwyższoną ogólną liczbą mikroorganizmów dolano świeżej wody, przepłukano filtry oraz zwiększono częstotliwość czyszczenia basenu za pomocą odkurzacza. Badanie kontrolne parametru *Legionella* sp. wykazało doprowadzenie jakości wody do obowiązujących norm.

Analiza laboratoryjna próbek wody pobranych z systemu cyrkulacji wykazała niewielkie przekroczenie dopuszczalnych norm dla chloru związanego w jednej próbce (0,28 mg/l,

przy maksymalnej zalecanej wartości 0,2 mg/l) oraz chloroformu w dwóch próbkach (0,041; 0,042 mg/l, przy najwyższej zalecanej wartości 0,03 mg/l).

Badanie próbki wody ciepłej pobranej z natrysku na pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej wykazało obecność bakterii *Legionella* sp. w ilości świadczącej o wysokim skażeniu instalacji (7200 jtk/100 ml). W związku z powyższym wydano decyzję nr NS/HK-432-D-42/18 z dnia 22.02.2018 r. nakazującą w trybie natychmiastowym wyłączyć z eksploatacji urządzenie instalacji ciepłej wody użytkowej wytwarzające aerozol na terenie pływalni, bezzwłocznie podjąć działania naprawcze mające na celu redukcję liczby bakterii *Legionella* sp. i doprowadzić jakość wody do obowiązujących przepisów oraz poinformować Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach o planowanym terminie zakończenia czyszczenia i dezynfekcji instalacji ciepłej wody użytkowej. Zarządca wyłączył z eksploatacji urządzenia prysznicowe, zdezynfekowano wylewki oraz przeprowadzono dezynfekcję termiczną instalacji. Badania kontrolne nie wykazały nieprawidłowości. Po upływie 3 miesięcy przeprowadzono badania w ramach wzmożonego nadzoru, które wykazało skażenie wysokie w 1 próbce (8600 jtk/100ml). Z uwagi na powyższe wydano kolejną decyzję nr NS/HK-432-D-94/18 z dn. 25.06.2018 r. z zaleceniami takimi jak ujęte w poprzedniej decyzji. Zarządca pływalni ponownie przeprowadził dezynfekcję termiczną instalacji. Kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie zarządzeń ujętych w ww. decyzji administracyjnej.

Pływalnia Aquarius, Pl. Krakowski 10, Zabrze posiada 1 nieckę basenową z systemem cyrkulacji. Przeprowadzona kontrola sprawdzająca dn. 05.04.2018 r. wykazała niewykonanie zarządzeń decyzji z dnia 20.12.2016 r. nr NS/HK-432-D-116/16 prolongowanej do dnia 31.03.2018 r. dotyczącej wymiany zniszczonych, spękanych (wyeksploatowanych) płytek ceramicznych na posadzce wokół niecki basenowej. W związku z powyższym wydano 1 upomnienie nr NS/HK-432/D-116/16/RP/U-4/0413/2018 z dn. 12.04.2018 r.. Dyrektor Zabrzeńskiego Kompleksu Rekreacji, Al. Wojciecha Korfanteo 18, Zabrze po otrzymaniu upomnienia zwrócił się z prośbą o kolejną prolongatę terminu wykonania zarządzeń ww. decyzji do końca sierpnia 2018 roku, w związku z koniecznością wyłączenia basenu z eksploatacji na czas prac remontowych. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach przychylił się do prośby strony i przedłużył do dnia 31.08.2018 r. termin wykonania zarządzeń wynikających z ww. decyzji (Decyzja nr NS/HK-432/D-116/16/RP/U-4/0412/2018 z dn. 17.04.2018 r.). Kontrola sprawdzająca przeprowadzona dnia 07.09.2018 wykazała wykonanie zarządzeń.

W 2018 r. z Pływalni Aquarius pobrano ogółem:

- 38 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę

- 10 próbek w ramach kontroli urzędowej.

W okresie od 16.08-31.08.2018 r. trwała przerwa technologiczna w obiekcie.

Wszystkie badane parametry mikrobiologiczne oraz fizykochemiczne w niecce basenowej oraz systemie cyrkulacji spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015r. w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015r., poz. 2016).

Analiza laboratoryjna próbek wody ciepłej pobranych z natrysków na pływalni przez upoważnionych przedstawicieli PPIS w Gliwicach przed wydaniem zbiorczej oceny rocznej wykazało obecność bakterii *Legionella* sp. w ilości świadczącej o wysokim skażeniu instalacji (5400; 3300 jtk/100 ml). W związku z powyższym wydano decyzję nr NS/HK-432-D-13/18 z dn. 08.02.2018 r. nakazującą w trybie natychmiastowym wyłączyć z eksploatacji urządzenia instalacji ciepłej wody użytkowej wytwarzające aerozol na terenie pływalni, bezzwłocznie podjąć działania naprawcze mające na celu redukcję liczby bakterii *Legionella* sp. i doprowadzenie jakości wody do obowiązujących przepisów oraz poinformować Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach o planowanym terminie zakończenia czyszczenia i dezynfekcji instalacji ciepłej wody użytkowej. Zarządca wyłączył obiekt z użytkowania na czas prowadzonych działań korygujących polegających m.in. na demontażu urządzeń wytwarzających aerozol wodnopowietrzny oraz dezynfekcji chemicznej instalacji przez firmę zewnętrzną. Badania kontrolne nie wykazały nieprawidłowości (protokół kontroli 89/1207/NS/HK/18 z dn. 06.03.2018 r.). Po upływie 3 miesięcy przeprowadzono badania w ramach wzmożonego nadzoru, które wykazało skażenie wysokie w 2 próbkach (1600; 1400 jtk/100ml). Z uwagi na powyższe wydano kolejną decyzję nr NS/HK-432-D-95/18 z dn. 25.06.2018 r. z zaleceniami takimi jak ujęte w poprzedniej decyzji. Zarządca pływalni ponownie zlecił przeprowadzenie czyszczenia i dezynfekcji chemicznej instalacji firmie zewnętrznej. Kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie zarządzeń ujętych w ww. decyzji administracyjnej (protokół kontroli nr 510/1207/NS/HK/18 z dn. 17.07.2018 r.).

Kryta Pływalnia Aquarius Kopernik al. Korfantego 18, Zabrze posiada 1 nieckę basenową, 4 niecki wyposażone w urządzenia wytwarzające aerozol wodno-powietrzny oraz 3 cyrkulacje.

W 2018r. z Krytej Pływalni Aquarius Kopernik pobrano ogółem:

- 157 próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej prowadzonej przez zarządcę
- 32 próbki w ramach kontroli urzędowej.

W okresie od 01.08 - 14.08.2018 r. trwała przerwa technologiczna w obiekcie. W sierpniu 2018 r. zainstalowano lampy UV w obiegu niecki rekreacyjnej oraz jacuzzi w celu wspomaganie uzdatniania wody. Pozwoliło to na znaczne obniżenie stężenia chloru związanego w wodzie basenowej w stosunku do lat ubiegłych.

Analiza laboratoryjna próbek wody wykazała problem związany z przekroczeniami dopuszczalnych norm dla chloru związanego (19 próbek) zwłaszcza w I półroczu 2018 r. Wartości przekroczeń tego parametru wahały się w granicach 0,4 - 1,6 mg/l dla niecek basenowych (dopuszczalna wartość 0,3 mg/l) oraz 0,5 – 0,85 mg/l dla systemów cyrkulacji (dopuszczalna wartość 0,2 mg/l). Wzrost utlenialności (5,3 – 5,7 mg/l) stwierdzono w trzech próbkach pobranych w miesiącu styczniu z niecki rekreacyjnej, jacuzzi lewego oraz prawego, przy dopuszczalnej wartości 4 mg/l. W dwóch próbkach pobranych z systemu cyrkulacji niecki rekreacyjnej oraz w jednej próbce z systemu cyrkulacji niecki sportowej badania wykazały ponadnormatywną ogólna liczbę mikroorganizmów po 48h, przy braku nieprawidłowości w niecce basenowej.

Badania wykazały również obniżoną wartość parametru redox w 17 próbkach pobranych z niecek basenowych. Zarządca podejmował na bieżąco działania korygujące w celu poprawy jakości wody polegające m.in. kalibracji urządzeń dozujących odczynniki do uzdatniania wody, dopuszczaniu zwiększonej ilości świeżej wody oraz stosowaniu dwutlenku chloru i ozonu, celem redukcji chloru związanego.

W związku z zgłoszeniem dot. stanu sanitarnego obiektu oraz jakości mikrobiologicznej wody na pływalni przeprowadzono kontrolę, która nie wykazała nieprawidłowości. W ramach kontroli pobrano próbki wody ze wszystkich niecek basenowych w obiekcie do badań w zakresie oznaczenia parametrów mikrobiologicznych (*Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, ogólna liczba mikroorganizmów w $36\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 48h). Wyniki badań ww. próbek wody wykazały, że wartości wszystkich badanych parametrów mikrobiologicznych określonych w zał. nr 1 spełniają wymogi zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r., poz. 2016).

Zarządca prowadzi systematyczny i udokumentowany nadzór pracy urządzeń oraz rejestruje wyniki pomiarów jakości wody na pływalni dla wszystkich niecek basenowych i cyrkulacji.

W obiekcie prowadzona jest akcja informacyjna pod nazwą „Kliencie! Myj się przed wejściem do basenu!” mająca na celu podniesienie świadomości użytkowników i wskazanie, jak ważne jest dbanie o prawidłową higienę osobistą podczas korzystania z basenu.

Do utrzymania czystości stosuje się środki myjące oraz środki dezynfekcyjne o szerokim spektrum działania. Pod prysznicami zainstalowane są dozowniki z mydłem antybakteryjnym. Cały obiekt utrzymany w dobrym stanie sanitarno-higienicznym i technicznym.

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ ORAZ INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE POMOCY SPOŁECZNEJ.

W ewidencji figuruje **5 obiektów** z czego **3 skontrolowano**. Przeprowadzono **4 kontrole**.

Obiekty te świadczą szeroki wachlarz usług na rzecz mieszkańców, w tym opiekuńczych, terapeutycznych, socjalnych, pielęgnacyjnych, rehabilitacyjnych i edukacyjnych. Mieszkańcy na co dzień korzystają z rehabilitacji, a usługi pielęgnacyjne i zdrowotne świadczone są przez całą dobę. Domy Pomocy dysponują pokojami wyposażonymi w łazienki, które są dostosowane do potrzeb niepełnosprawnych lub łazienki ogólnodostępne zlokalizowane w korytarzach. Łazienki i toalety są wyposażone w krzesła kąpielowe i prysznice. Mieszkańcy mają do dyspozycji umeblowane pokoje. W obiektach bielizna prana jest we własnej pralni lub w pralniach zewnętrznych. Wszystkie obiekty mają podpisane umowy z firmami specjalistycznym na odbiór i utylizację odpadów niebezpiecznych oraz umowy na odbiór odpadów komunalnych, co ma potwierdzenie w dokumentacji.

W związku z wykonaniem zarządzeń decyzji wydanych w 2017r. po przeprowadzonych kontrolach w ramach wniesionych interwencji, zakończono postępowanie administracyjne po przeprowadzonych w 2018r. kontrolach sprawdzających w następujących obiektach:

- *Dom Pomocy Społecznej przy ul. Knurowskiej 17;*
- *Warsztaty Terapii Zajęciowej :TECZA” przy ul. Hagera 4.*

NOCLEGOWNIE I DOMY DLA BEZDOMNYCH

W ewidencji figurują **4 obiekty**, z których wszystkie zostały skontrolowane. Przeprowadzono **5 kontroli** oraz **wydano 1 decyzję administracyjną** nakazującą.

Dom Noclegowy w Zabrze przy ul. Trocera 63 – w obiekcie tym została wydana **decyzja administracyjna z terminem realizacji do dnia 31.05.2019r.**, która obejmowała m.in. wydzielenia pomieszczenia lub miejsca do przechowywania zapasu czystej bielizny pościelowej, odnowienia powierzchni ściennych i sufitowych w pomieszczeniach magazynowych, szatni dla podopiecznych oraz korytarzu komunikacji wewnętrznej.

HOTELE I INNE OBIEKTY ŚWIADCZĄCE USŁUGI NOCLEGOWE

W ewidencji figuruje **15** obiektów noclegowych, tj.: **4** hotele skategoryzowane oraz **11** innych obiektów świadczących usługi noclegowe (w tym **5** obiektów hotelarskich bez kategoryzacji i **6** pokoi gościnnych). W 2018r. **skontrolowano 11 obiektów**, w których przeprowadzono **17 kontroli**. Wydano **1 decyzję administracyjną** nakazującą stronie usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości sanitarno-technicznych, **1 decyzję umarzającą** postępowanie oraz **1 upomnienie**. Mandatów nie nakładano.

Obiekty w tej grupie są zróżnicowane pod względem wyposażenia i stanu sanitarno-technicznego oraz charakteru świadczonych usług. Wysoki standard świadczonych usług zapewniają hotele skategoryzowane. Obiekty te przystosowane są dla potrzeb osób niepełnosprawnych. Pokoje posiadają pełne węzły sanitarne. Budynki są zadbane, a ich otoczenie uporządkowane i zagospodarowane (parkingi dla samochodów z wydzielonymi miejscami dla osób niepełnosprawnych). Prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Część obiektów (bez kategoryzacji, pokoje gościnne) posiada pełne węzły sanitarne przy pokojach, a część posiada węzły sanitarne ogólnodostępne zlokalizowane w korytarzach komunikacji wewnętrznej, które częściowo są również przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

Wszystkie obiekty posiadają umowy z firmami pralniczymi świadczącymi usługi w zakresie prania bielizny. W obiektach zapewnione są magazyny do przechowywania bielizny czystej i brudnej, a także składziki porządkowe na środki dezynfekcyjne i higieniczno-czystościowe. W obiektach wywieszono informacje o zakazie palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych.

Hotele bez kategoryzacji

Podczas kontroli sanitarnej kompleksowej w *Obiekcie świadczącym usługi noclegowe „Willa Ambasador” przy ul. 3-go Maja 78 w Zabrze* stwierdzono nieprawidłowości dotyczące brudnych powłok malarskich ścian i sufitów pomieszczeń sanitarnych w kilku pokojach i pomieszczeniu gospodarczym. Wobec powyższego zostało wszczęte postępowanie administracyjne. Strona zwróciła się z pismem informującym o usunięciu nieprawidłowości, co potwierdziła kontrola sprawdzająca, w związku z czym wydano **decyzję umarzającą** postępowanie.

Pokoje gościnne

Jeden obiekt oceniono jako zły w zakresie higieniczno-sanitarnym tj.: *Valdi Classic, ul. Wyciska 1 Zabrze.*

Badania próbek pobranych z instalacji wody ciepłej w obiekcie wykazały skażenie średnie bakteriami *Legionella sp.* w 4 punktach poboru, co skutkowało wydaniem **decyzji administracyjnej** nakazującej doprowadzenie parametru mikrobiologicznego wody ciepłej w zakresie obecności bakterii *Legionella sp.* do wartości określonych w przepisach prawa **w terminie do 09.11.2018r.** Kontrola sprawdzająca na podstawie sprawozdania z badań próbek wody ciepłej wykazała niewykonanie zarządzeń ww. decyzji. W związku z powyższym **wydano upomnienie** Obecnie trwają prace związane z instalowaniem urządzenia do dezynfekcji chemicznej wody ciepłej. W dalszym ciągu prowadzone jest postępowanie administracyjne.

ZAKŁADY FRYZJERSKIE, KOSMETYCZNE, ZAKŁADY ODNOWY BIOLOGICZNEJ, TATUAŻU I SOLARIA, ORAZ ZAKŁADY W KTÓRYCH ŚWIADCZONE SĄ ŁĄCZNIE WIĘCEJ NIŻ JEDNA Z WW. USŁUG

Liczną grupą nadzorowanych obiektów w 2018r. były zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, zakłady odnowy biologicznej i solaria oraz zakłady, w których świadczone są łącznie więcej niż jedna z ww. usług. Ogółem w tej grupie obiektów wydano **3 decyzje nakazujące, 2 decyzje przedłużające** termin wykonania zarządzeń, **1 decyzję wygaszającą** postępowanie nałożono **3 mandaty karne** na sumę **900 zł.** oraz w związku z niewykonaniem zarządzeń decyzji wydano **2 upomnienia.**

Większość zakładów zaliczanych do tej grupy (zwłaszcza zakłady nowopowstałe) posiada w zakresie wszystkich świadczonych usług opinie sanitarne dopuszczające do użytkowania w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych.

Większość zakładów zaliczanych do tej grupy (zwłaszcza zakłady nowopowstałe) posiada w zakresie wszystkich świadczonych usług opinie sanitarne dopuszczające do użytkowania w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych.

Obiekty zlokalizowane są w budynkach murowanych, jedno lub wielokondygnacyjnych, domkach jednorodzinnych oraz w Centrach Handlowych. Właściciele obiektów posiadają podpisane umowy na odbiór odpadów komunalnych, złożone deklaracje do Urzędu Miejskiego lub koszty dotyczące wywozu odpadów ujęte są w czynszu za lokal. Odpady niebezpieczne powstające przy wykonywaniu usług mogących powodować naruszenie tkanek ludzkich gromadzone są zgodnie z opracowanymi procedurami i przekazywane do utylizacji.

Wyposażenie zakładów dostosowane jest do rodzaju wykonywanych usług.

W 2018r. zaobserwowano duże zmiany dotyczące standardu wyposażenia oraz estetyki ogólnej zakładów ze względu na prowadzoną w latach ubiegłych kampanię „Mam świadomość jak być zdrowym” oraz to, że następuje duża rotacja właścicieli. Nowi właściciele przejmując dany obiekt dokonują remontów, wyposażając je w nowe meble i urządzenia przed ich uruchomieniem.

W kontrolowanych obiektach w ramach kampanii „Mam świadomość jak być zdrowym” pozostawiano materiały edukacyjne w postaci poradnika „Jak bezpiecznie i higienicznie pracować oraz świadczyć usługi” oraz plakat informacyjny, opracowane specjalnie na potrzeby tejże kampanii.

W związku ze stwierdzonymi podczas kontroli nieprawidłowościami sanitarno-porządkowymi wydawano zalecenia doraźne, a na nieprawidłowości sanitarno-techniczne wydawane były decyzje administracyjne.

Najczęściej powtarzające się uchybienia sanitarno-techniczne to m.in.:

- brudne powłoki malarskie ścian i sufitów w pomieszczeniach;
- zniszczone powierzchnie podłóg z ubytkami w pomieszczeniu wykonywania usług;
- ubytki płytek ceramicznych ściennych i podłogowych;
- zagrzybione ściany z ubytkami tynku;
- zniszczona powierzchnia mebli;
- brak przy umywalkach dozowników na mydło w płynie oraz podajników na ręczniki jednorazowego użytku,
- brak wydzielonych miejsc lub szaf do przechowywania preparatów kosmetycznych i higienicznych,
- brak stanowisk do mycia i dezynfekcji narzędzi,
- brak opracowanych procedur w zakładzie zapewniających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi.

Stwierdzone najczęściej nieprawidłowości sanitarno-porządkowe dotyczyły m. in.:

- brak bieżącej dezynfekcji narzędzi wielokrotnego użycia;
- nieprawidłowe stosowanie preparatów do dezynfekcji narzędzi;
- brudne pomieszczenia i stanowiska pracy;
- wielokrotne używanie narzędzi jednorazowych przy świadczeniu usług;
- brudne narzędzia fryzjerskie.

Wydane 3 decyzje administracyjne:

W 2 Zakładach Fryzjerskich w Zabrze przy ul. Wajdy 5 i ul. Sikorskiego 68 prowadzone jest postępowanie administracyjne z terminem **realizacji do dnia 31.05.2019r.** natomiast w **Zakładzie kosmetycznym w Zabrze przy ul. Niedziałkowskiego 49** zakończono postępowanie administracyjne w związku z wykonaniem zarządzeń decyzji.

Zakończono również postępowanie administracyjne dotyczące:

- **Solarium przy ul. Budowlanej 30a w Zabrze** – po wystosowaniu **upomnienia** strona poinformowała o zakończeniu działalności w zakresie prowadzonych usług. W związku z powyższym wydano **decyzję wygaszającą** postępowanie;
- **Solarium przy ul. Niepokulczyckiego 30 w Zabrze** - po wystosowaniu **upomnienia**, wydaniu **decyzji prolongującej** i przeprowadzonej kontroli sprawdzającej wykonanie zarządzeń decyzji, zakończono postępowanie administracyjne.

W toku realizacji jest decyzja dotycząca **Zakładu Fryzjerskiego w Zabrze przy ul. Kardynała Stefana Wyszyńskiego 4**, która była **prolongowana** z terminem realizacji **do dnia 30.04.2019r.**

Zarządzenia decyzji dotyczyły m.in.: wymiany zniszczonej wykładziny podłogowej w pomieszczeniu socjalno-szatniowym, zapewnieniu gładkiej powierzchni mebli w pomieszczeniach zakładu oraz odnowienia powierzchni ścian we wszystkich pomieszczeniach zakładu.

Mandaty karne nałożono w obiektach:

- **Zakład Kosmetyczny przy ul. Niedziałkowskiego 49 w Zabrze** – za brak sterylizacji narzędzi nałożono **mandat karny w wysokości 300 zł**,
- **Zakład Kosmetyczny przy ul. Piastowskiej 10 w Zabrze** – za brak sterylizacji narzędzi nałożono **mandat karny w wysokości 300 zł**,
- **Zakład fryzjerski przy ul. Brysza 6 w Zabrze** – za brak dezynfekcji narzędzi fryzjerskich i przeterminowanych kosmetyków **nałożono mandat karny w wysokości 300 zł**.

Brak uregulowań prawnych i zwiększające się bezpodstawne roszczenia podmiotów gospodarczych przysparza dużo trudności w egzekwowaniu zarządzeń decyzji lub zaleceń.

DWORZEC KOLEJOWY

Dworzec PKP przy pl. Dworcowym 7 w Zabrze.

W ewidencji figuruje 1 obiekt, który skontrolowano i **przeprowadzono w nim 3 kontrole**. Po przeprowadzonej kontroli sanitarnej, w czasie której stwierdzono nieprawidłowości sanitarno-techniczne, wydano **decyzję administracyjną nakazującą** stronie **w terminie do dnia 30.09.2019r.** doprowadzenie do należytego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń węzłów sanitarnych zlokalizowanych w przejściu (tunelu) na peron dworca.

Budynek obsługi pasażerów jest administrowany przez Jednostkę Gospodarki Nieruchomościami w Zabrze pl. Warszawski 10 41-800 Zabrze (gmina Zabrze). Przy wejściu głównym do holu, wzdłuż schodów zamontowany jest podnośnik dla osób niepełnosprawnych. Hol dworca jest wyposażony w kasy biletowe, ławki dla podróżnych, punkt informacyjny oraz punkt sprzedaży biletów. Obiekt posiada całodobowy monitoring wraz z ochroną. W przejściu podziemnym na peron funkcjonuje toaleta ogólnodostępna wraz z toaletą dla niepełnosprawnych oraz pokój dla matki z dzieckiem.

Perony i tunele są przystosowane dla osób niepełnosprawnych. Na peronie ustawione są ławki, pojemniki na odpady komunalne oraz gabloty z rozkładami jazdy. Utrzymaniem porządku i czystości tej części infrastruktury dworca zajmuje się firma Konsumpcjom Przedsiębiorstwo „BACA” Sp. z o.o. (Lider) z siedzibą przy ul. Dworcowej 3 w Katowicach. Pracownicy firmy sprzątajacej posiadają wydzielone pomieszczenie z dostępem do bieżącej wody przy pomieszczeniach toalety ogólnodostępnej.

TERENY REKREACJI I WYPOCZYNKU

W roku sprawozdawczym w tej grupie obiektów nadzorowano piaskownice ogólnodostępne, Ogród Botaniczny oraz inne obiekty dysponujące nieckami basenowymi nie będące pływalniami.

W tej grupie znajduje się **8 obiektów**, z których **5 skontrolowano** i przeprowadzono **6 kontroli**.

Na terenie nadzorowanym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach funkcjonują 2 obiekty sezonowe, które ze względu na brak cyrkulacji (przepływu) wody nie spełniają kryteriów pływalni określonych Ustawą z dnia 18 sierpnia 2011r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych (Dz. U. z 2018 r, poz. 1482):

- Kąpielisko Leśne, ul. Srebrna, Zabrze
- Kąpielisko WALKA ul. Jaskółcza 40, Zabrze

Obiekty te nie posiadają systemu uzdatniania (filtracji) wody, a dezynfekcja wody odbywa się poprzez ręczne dozowanie środków chemicznych – podchlorynu sodu. W 2018 r. w ww. obiektach przeprowadzono 2 kontrole kompleksowe stanu sanitarno – technicznego, które nie wykazały uchybień higieniczno-sanitarnych oraz 1 kontrolę sprawdzającą w obiekcie:

- *Kąpielisko WALKA ul. Jaskółcza 40, Zabrze* - Przeprowadzona kontrola sprawdzająca dn. 08.06.2018 r. wykazała wykonanie zarządzeń decyzji z dnia 12.09.2014r. nr NS/HK-432-D-105/14 prolongowanej do dnia 31.05.2018 dot. wymiany zniszczonych i wyeksploatowanych płytek ceramicznych wokół niecki. W pasie wokół niecki małej oraz średniej została wymieniona nawierzchnia (płytki). Teren kąpieliska jest oznaczony informacją o konieczności noszenia obuwia ochronnego, w celu ochrony stóp przed czynnikami zewnętrznymi.

W trakcie trwania sezonu kąpielowego z Kąpieliska Leśnego przy ul. Srebrnej w Zabrzu pobrano do badań laboratoryjnych 4 próbki w ramach kontroli urzędowej oraz 4 próbki w ramach kontroli wewnętrznej, które nie wykazały obecności wskaźników kałowych.

Z Kąpieliska Walka przy ul. Jaskółczej 40 w Zabrzu pobrano do badań laboratoryjnych 4 próbki w ramach kontroli urzędowej oraz 9 próbek w ramach kontroli wewnętrznej. W 3 próbkach stwierdzono obecność bakterii *Escherichia coli*. Zarządca obiektu każdorazowo podejmował działania naprawcze polegające na szokowej dezynfekcji podchlorynem sodu. Badania kontrolne potwierdzały skuteczność podejmowanych działań naprawczych.

Piaskownice ogólnodostępne

W sezonie letnim przeprowadzono kontrole sanitarne piaskownic należących do:

- *Urzędu Miejskiego w Zabrzu przy ul. Powstańców Śląskich 5-7 (17 piaskownic),*
- *Spółdzielni Mieszkaniowej „Makoszowianka” w Zabrzu przy ul. Grunwaldzkiej 8 (7 piaskownic),*

Wszystkie skontrolowane piaskownice posiadały wymieniony piasek przed i w trakcie sezonu. Podczas kontroli nie stwierdzono zanieczyszczeń piasku. Obudowy piaskownic oraz urządzenia zabawowe były w dobrym stanie technicznym. Teren wokół piaskownic utrzymany był w należyтым porządku.

W tej grupie obiektów skontrolowano również *Ogród Botaniczny przy ul. Piłsudskiego 60.*

Na terenie obiektu znajduje się toaleta ogólnodostępna dla zwiedzających, oddzielna dla kobiet i mężczyzn, w której zapewniony jest dostęp bieżącej ciepłej i zimnej wody. Prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. Przy alejkach spacerowych znajdują się ławki drewniane, przy których ustawione są kosze na odpady komunalne. Na terenie ogrodu znajduje się piaskownica oraz

plac zabaw dla dzieci, przy którym ustawiona jest tablica z regulaminem korzystania z placu zabaw oraz znaki zakazujące wprowadzania psów, picia alkoholu, palenia tytoniu. Piaskownica posiadała wymieniony piasek przed i w trakcie sezonu. Obudowy piaskownic oraz urządzenia zabawowe były w dobrym stanie technicznym.

CMENTARZE

W roku sprawozdawczym skontrolowano **15 cmentarzy** i przeprowadzono **15 kontroli**.

Wszystkie skontrolowane cmentarze posiadają ogrodzenia, utwardzone alejki, punkty wodne, ustawione kontenery lub pojemniki na odpady komunalne i zapewniony ich odbiór.

Decyzji nie wydawano i nie nakładano mandatów.

ZAKŁADY POGRZEBOWE I DOMY PRZEDPOGRZEBOWE

W ewidencji figuruje **11 obiektów** (*7 zakładów pogrzebowych oraz 4 domy przedpogrzebowe*). Skontrolowano **4 zakłady pogrzebowe** oraz należące do tych zakładów środki transportu pogrzebowego. **Przeprowadzono 4 kontrole**.

W skontrolowanych obiektach, jak również samochodach do transportu zwłok i szczątków ludzkich nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości sanitarno-technicznych oraz porządkowych.

W 2018r. nie planowano kontroli domów przedpogrzebowych

ZAKŁAD KARNY

W ewidencji tut. Stacji znajduje się jeden *Zakład Karny w Zabrze przy ul. Janika 12*, w którym przeprowadzono **3 kontrole** (*w tym 2 w ramach wniesionych interwencji*). Wydano **1 decyzję administracyjną nakazującą** stronie usunięcie nieprawidłowości sanitarno-technicznych oraz **1 decyzję przedłużającą** termin wykonania zarządzeń.

W ramach wniesionej interwencji dotyczącej nieodpowiedniego stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego w pomieszczeniach łaźni, WC i pomieszczeniach mieszkalnych, przeprowadzono kontrolę sanitarną doraźną, która wykazała nieprawidłowości takie jak: ubytki płytek ceramicznych przy stanowiskach natryskowych, zawilgocona ściana w korytarzu komunikacji wewnętrznej, zniszczone drzwi wejściowe do jednej z kabin ustępowych. W związku z powyższym w dniu **29.03.2018r.** wydano **decyzję administracyjną** z terminem realizacji do **30.11.2018r.** Strona zwróciła się z prośbą o przedłużenie terminu, w związku z czym wydano w dniu

04.12.2018r. decyzję prolongującą termin realizacji zarządzeń do dnia **15.12.2019r.**

Jednocześnie do tutejszej Stacji wpłynęły kolejne wnioski osadzonych dotyczące m.in.: braku wentylacji w pomieszczeniach łaźni i toalet w pawilonach mieszkalnych, zagrzybienia tych pomieszczeń, odoru w toalecie ogólnodostępnej, nieprawidłowego stanu sanitarnego sedesów oraz poplamionych materacy i poduszek. W związku z powyższym przeprowadzono kontrolę doraźną, która potwierdziła część wniesionych zarzutów. Zostało **wszczęte postępowanie administracyjne** – decyzja zostanie wydana w **2019r.**

APTEKI

W ewidencji figuruje **50 obiektów**, z których **10 skontrolowano**. Przeprowadzono **10 kontroli**, wydano **1 decyzję administracyjną** nakazującą usunięcie nieprawidłowości tj..

- *Apteka FERRUM w Zabrze, pl. Krocza 9* – przeprowadzona kontrola sanitarna planowana w pomieszczeniach apteki wykazała nieprawidłowości, które dotyczyły: brudnych powierzchni ścian i sufitów w części pomieszczeń zakładu, zniszczonej podłogi w pomieszczeniu składzika porządkowego oraz zniszczonych powierzchni mebli w pomieszczeniu receptury. W związku z powyższym **wydano decyzję administracyjną** z terminem realizacji **do dnia 31.05.2019 r.**

Poprawę stanu sanitarno-technicznego uzyskano w *Aptece „Dr MAX” w Zabrze przy ul. Bytomskiej 46-48*, w związku z wykonaniem zarządzeń decyzji wydanej w 2017r. dotyczącej odnowienia powłok malarskich we wszystkich pomieszczeniach obiektu.

OBIEKTY SPORTOWE

W ewidencji figuruje **16 obiektów**. Skontrolowano **5 obiektów**, w których przeprowadzono **6 kontroli**. Decyzji administracyjnych nie wydawano oraz nie nakładano mandatów karnych.

W czasie przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono uchybień sanitarno-technicznych i porządkowych.

OBIEKTY KULTURALNO – WIDOWISKOWE

W ewidencji figuruje **19 obiektów**. W skontrolowanych **11 obiektach** przeprowadzono **12 kontroli**. Wydano **1 decyzję nakazującą** oraz **2 decyzje przedłużające**.

Kino ROMA w Zabrze przy ul. Padlewskiego 4 w toku realizacji jest decyzja administracyjna z terminem realizacji do dnia 31.05.2019r., która dotyczy: odnowienia powierzchni ściennych

i sufitowych, w pomieszczeniach węzłów sanitarnych oraz korytarzu komunikacji wewnętrznej
Od kilku lat toczy się postępowanie administracyjne w 2 obiektach. Są to:

Teatr Nowy Plac Teatralny 1 w Zabrze - w obiekcie tym wydano 1 decyzję przedłużającą z terminem realizacji do dnia 31.08.2021r.

Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze przy ul. 3 Maja 19 w obiekcie tym wydano 1 decyzję przedłużającą z terminem realizacji do dnia 31.12.2019r.

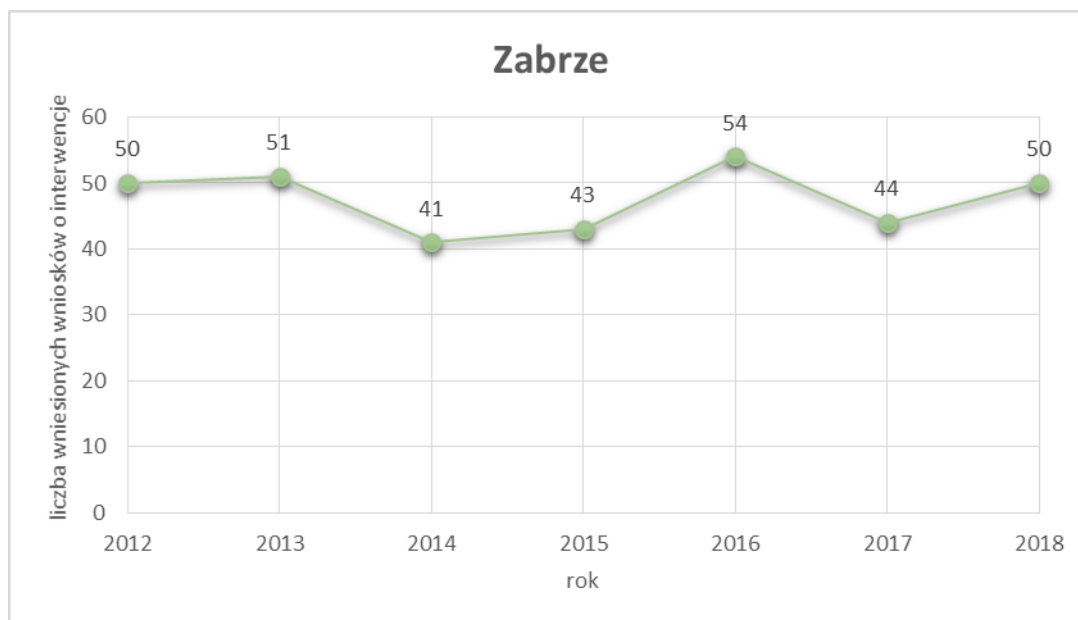
W obiektach tych decyzje obejmowały m.in. zlikwidowanie śladów zawilgocenia oraz odnowienia powłok malarskich w salach wystawowych na 1 i 2 piętrze oraz odnowienia powłok malarskich ścian i sufitu w szatni na odzież wierzchnią dla publiczności.

INNE OBIEKTY

W tej grupie figuruje 36 obiektów, z których **skontrolowano 4 stacje paliw, pralnię, sklep zielarsko-medyczny oraz przystanek autobusowy**. W obiektach tych przeprowadzono ogółem **7 kontroli** oraz wydano **1 decyzję administracyjną** dotyczącą *Sklepu Zielarsko-Medycznego w Zabrze przy ul. Szczęść Boże 12*, która nakazywała stronie odnowienie powłok malarskich ścian i sufitów w pomieszczeniach zaplecza oraz zabezpieczenia wlotu do pionu wentylacyjnego z terminem realizacji **do dnia 15.06.2018 r.** Przeprowadzona kontrola sprawdzająca wykazała wykonanie zarządzeń decyzji w całości, w związku z czym zakończono postępowanie administracyjne.

STAN SANITARNO-PORZĄDKOWY NIERUCHOMOŚCI, HIGIENY POMIESZCZEŃ PRZEZNACZONYCH NA POBYT LUDZI NA PODSTAWIE WNIESIONYCH INTERWENCJI

W roku 2018 wpłynęło **50** interwencji zgłaszanych przez mieszkańców miasta, z których rozpatrzono **38**. W ramach interwencji przeprowadzono **43 kontrole** (w tym 5 poborów prób wody), natomiast pozostałe, których załatwienie nie należało do kompetencji inspekcji sanitarnej, przekazano zgodnie z kompetencjami innym organom lub informowano strony o innym sposobie rozpatrzenia sprawy. Liczba wniesionych wniosków o interwencję zwiększyła się w stosunku do roku ubiegłego, co przedstawia poniższy wykres.

Rycina – Liczba wniesionych interwencji w latach 2012-2018 przez mieszkańców miasta Zabrze

Wnioski o interwencję z roku 2018r dotyczyły między innymi:

Uciążliwości powodowane przez hałas

W roku 2018 wpłynęły **3 wnioski**, które wszystkie rozpatrzono. Przeprowadzono **2 kontrole**, a w jednym przypadku oględziny terenu.

- ***Hałas dochodzący do mieszkania nr 4 przy ul. Franciszkańskiej 28 w Zabrzu*** powodowany przez stację transformatorową TRAF0 usytuowaną w budynku mieszkalnym.
Po przeprowadzonej kontroli zlecono do Oddziału Laboratoryjnego tutaj. Stacji przeprowadzenie pomiarów natężenia dźwięku w godzinach nocnych. Przeprowadzone pomiary wykazały przekroczenie dopuszczalnego poziomu dźwięku A w porze nocnej (28dB). W związku z czym zarządca podjął stosowne działania..
- ***Hałas przenikający do budynku nr 23 przy ul. Topolowej w Zabrzu*** spowodowany zakłócaniem ciszy nocnej przez dwa psy oraz hodowlą gołębi na terenie działki należącej do Gminy Zabrze.
Po przeprowadzonych oględzinach terenu posesji stwierdzono brak podstaw do podjęcia dalszych działań przez organ Inspekcji Sanitarnej, a poruszane w piśmie kwestie mogą być rozpatrzone na drodze cywilno-prawnej.
- ***Hałas dochodzący do mieszkania nr 1 przy ul. Klonowej 15e w Zabrzu*** pochodzący z pomieszczenia wymiennikowni. W trakcie przeprowadzonej kontroli, strona poinformowała przeprowadzone zostały na zlecenie PEC pomiary hałasu. Ponad to w dniu 17.12.2018 r. zostały

przeprowadzone ponowne pomiary, które wykazały nieznaczne przekroczenie poziomu hałasu. W związku z czym zarządca budynku podjął działania mające na celu zmniejszenie uciążliwości hałasowej, po których strona zwróci się o przeprowadzenie pomiarów sprawdzających skuteczność podjętych działań.

Pozostałe interwencje dotyczyły:

- awarii kanalizacyjnych: przy ul. Św. Wojciecha 5, ul. Św. Urbana 6, – zarządcy podejmowali działania mające na celu usunięcie przyczyny awarii oraz zlecali specjalistycznym firmom DDD przeprowadzanie dezynfekcji piwnic;
- zagrzybionych i zawilgoconych ścian i sufitów w mieszkaniach przy ul. Żółkiewskiego 15, ul. Św. Wawrzyńca 44a, ul. Reform Rolnych 5, ul. de Gaulle'a 26a – po przeprowadzonych kontrolach sprawy przekazywano do Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Zabrzu;
- zaniedbanych lokali mieszkalnych, pomieszczeń piwnicznych i strychowych w budynkach: przy ul. Kochanowskiego 6, ul. Franciszkańskiej 28, ul. Bytomskiej 51, ul. Strzelców Bytomskich 39a, ul. Budowlana 111, ul. Dubiela 5, ul. Gogolińskiej 41, ul. Wojska Polskiego 11, ul. Cieszyńskiej 15, ul. Lompy 23, ul. Wolności 123 – zarządcy podejmowali działania mające na celu poprawę istniejącego stanu polegające na obligowaniu lokatorów do uporządkowania lokali mieszkalnych, pomieszczeń piwnicznych oraz organizowali wizje lokalne mieszkań z udziałem przedstawicieli tut. Stacji, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Policji lub Straży Miejskiej;
- występowania gryzoni i insektów w budynkach przy ul. Wolności 225, ul. 3 Maja 14, ul. Gotheho 18, ul. Krakusa 21, ul. Damrota 32 - zarządcy budynków zlecali specjalistycznym firmom DDD przeprowadzanie zabiegów deratyzacyjnych i dezynsekcyjnych, co potwierdzali protokołami z wykonanych prac;
- prowadzonych hodowli: przy ul. Bytomskiej 101, ul. Osiedleńcza 23 – po przeprowadzonej kontroli i oględzinach terenu sprawy uznano za nieuzasadnione.
- lokalizacji i przepelnionych kontenerów na odpady komunalne: przy ul. Karola Miarki 7, ul. Tuwima 20, ul. Gdańskiej 27, ul. 3 Maja 9, ul. Pawliczka 22 – w uzasadnionych przypadkach kierowano pisma do zarządców terenów posesji lub w przypadku np. ul. Pawliczka 22 przekazywano sprawę do Prezydenta Miasta Zabrze o podjęcie działań zgodnie z posiadanymi kompetencjami.
- inne – zaśmiecony staw oraz przyległy do niego teren przy ul. Matejki, Czołgistów, Lubelska; zaorane odpady komunalne na polu uprawnym w okolicy ul. Kościelnej – w obu przypadkach wystosowano pisma do Prezydenta Miasta Zabrze o podjęcie działań zgodnie z posiadanymi kompetencjami.

W związku z wniesionymi interwencjami dotyczącymi obiektów użyteczności publicznej przeprowadzano kontrolę tych obiektów i w uzasadnionych przypadkach wszczęto postępowanie administracyjne. Wydano **1 decyzję nakazującą** usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i nałożono **1 mandat na kwotę 300 zł**.

- **Zakład Karny przy ul. Janika** - w dalszym ciągu toczy się postępowanie administracyjne w związku z wydaniem decyzji nakazującej stronie usunięcie nieprawidłowości sanitarno-technicznych oraz na prośbę strony wydaniem decyzji przedłużającej termin wykonania tych zarządzeń do dnia 15.12.2019r. W związku z kolejnymi interwencjami i przeprowadzonej kontroli, która potwierdziła część wniesionych zarzutów, wszczęto postępowanie administracyjne. Decyzja zostanie wydana w 2019r. (*opis jak wyżej*).

- **Zakład Fryzjerski przy ul. Brysza** - za stwierdzone nieprawidłowości wydano zalecenia doraźne i nałożono mandat karny w wysokości 300 zł. (*opis jak wyżej*)

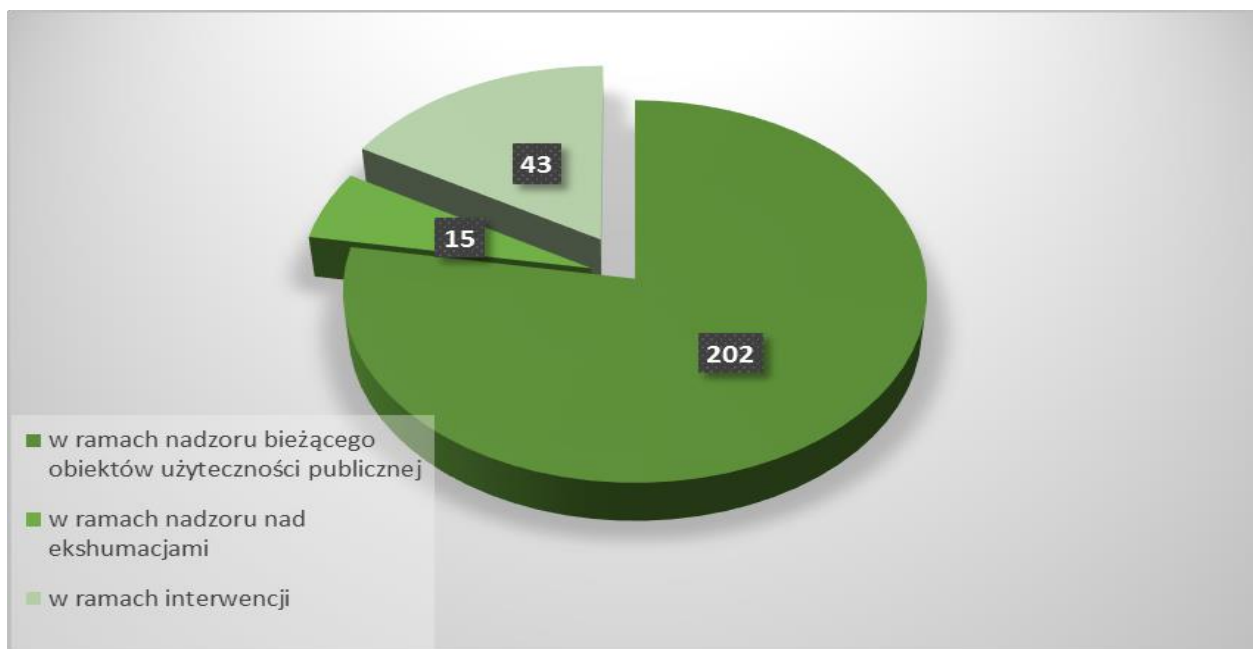
- **Zakład fryzjerski przy ul. Wyszyńskiego** - w dalszym ciągu toczy się postępowanie administracyjne w związku z niewykonaniem zarządzeń decyzji wydanej w 2017r. (*opis jak wyżej*).

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ

Oprócz sprawowanego stałego nadzoru nad obiektami użyteczności publicznej, w 2018r. i załatwiania wniosków o interwencję, pracownicy sekcji higieny komunalnej nadzorowali przeprowadzane **ekshumacje (15)**.

W 2018r. wydano:

- 17 decyzji ekshumacyjnych;
- 26 opinii w formie postanowienia na sprowadzenie zwłok z zagranicy;
- 14 opinii na organizowanie imprez masowych sezonowych i okolicznościowych.

Rycina – Działalność kontrolna z zakresu Higieny komunalnej prowadzona w roku 2018 na terenie miasta Zabrze

JAKOŚĆ WODY DO SPOŻYCIA

Liczba ludności zaopatrywanej w wodę - ok. 180 047 osób

- Zaopatrzenie w wodę - ilość rozprowadzanej wody – 20 332,4 m³/d
- Za dystrybucję wody odpowiada Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. przy ul. Wolności 215,
- Producentami wody są: Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. przy ul. Wolności 215 oraz Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągowe S.A. z siedzibą przy ul. Wojewódzkiej 19 w Katowicach.

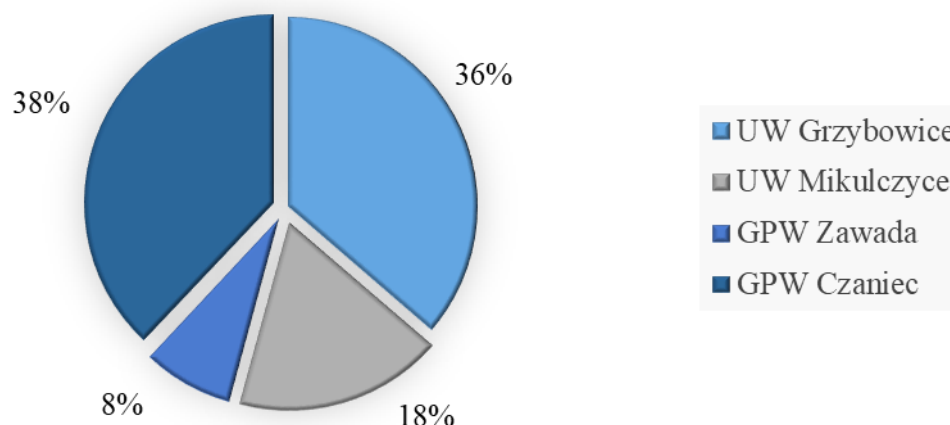
Mieszkańcy Miasta Zabrze zaopatrywani są w wodę przeznaczoną do spożycia przez Zabrzeńskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o. przy ul. Wolności 215. Dostarczana woda pochodzi z ujęć własnych wód podziemnych tj. ujęcia Grzybowice i ujęcia Mikulczyce oraz z zakupu od Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach. Woda z zakupu napływa do Zabrza z dwóch kierunków: Zawady (ujęcie głębinowe) i Goczałkowice (ujęcie powierzchniowe).

Tabela 2. Charakterystyka zaopatrzenia w wodę na terenie Miasta Zabrze

Lp.	Ujęcie wody/ Zakup	[m ³ /dobę]	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę	Zaopatrywane strefy
1	UW Grzybowice	7385,92	65 892	Grzybowice, Rokitnica, Helenka, Mikulczyce, częściowo Śródmieście
2	SUW Mikulczyce	3645,17	30 010	Centrum Północ, os. Kopernika, os. Kotarbińskiego, Maciejów
3	Zakup z GPW Zawada	1580,18	12 529	Rokitnica, Helenka, Biskupice
4	Zakup z GPW Goczałkowice	7721,14	71 616	Zaborze, Pawłów, Kończyce, Makoszowy, os. Janek, częściowo Śródmieście

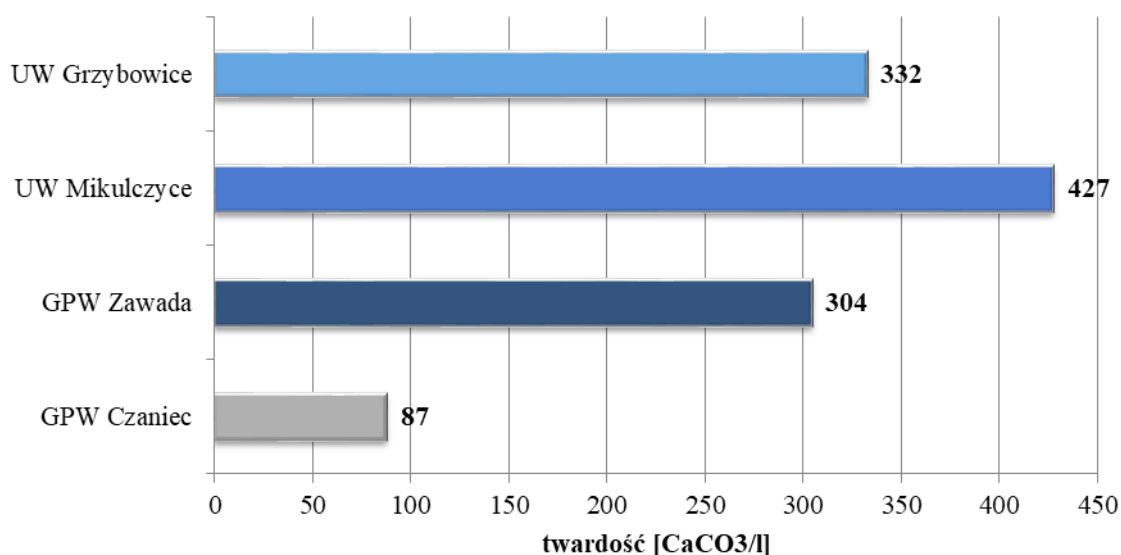
Woda pochodząca z ujęcia w Grzybowicach zasila sieć wodociagową dzielnic: Grzybowice, Rokitnica, Helenka, Mikulczyce i częściowo Śródmieście. Eksploatowane są 4 studnie głębinowe: S-1, S-2, S-3, S-4 z utworów węglanowych triasu, o głębokości odwiertów 128-156m. Ujmowana woda jest dobrej jakości i nie wymaga uzdatniania, przez co może być włączana bezpośrednio do

sieci. Jedynym procesem, jakiemu jest poddawana to dezynfekcja, mająca na celu wyeliminowanie wtórnego skażenia mikrobiologicznego. Dezynfekcja odbywa się w sposób ciągły przy pomocy podchlorynu sodu.

Rycina 1. Procentowy udział wody produkowanej oraz z zakupu na terenie Miasta Zabrze

Stacja Uzdatniania Wody Mikulczyce zaopatruje w wodę dzielnice: Centrum Północ, Maciejów, os. Kopernika, os. Kotarbińskiego. Ujęcie zasilane jest w wodę ze studni głębinowej OPH-1 (utwory triasowe) o głębokości 150 m, a studnia P-1 pełni funkcję studni rezerwowej. Ujmowana woda uzdatniana jest poprzez aerację (napowietrzanie), utlenianie podchlorynem sodu oraz filtrację (odmanganianie i odżelazianie) prowadzoną na 5 filtrach o wypełnieniu: żwir filtracyjny-3 gramatury, złożo G-1 oraz piasek filtracyjny. Dezynfekcja końcowa odbywa się za pomocą podchlorynu sodu i prowadzona jest w sposób ciągły.

Rycina 2. Średnia twardość wody [CaCO₃/l] na terenie Miasta Zabrze

Mieszkańcy dzielnicy Biskupice oraz częściowo Helenka i Rokitnica zaopatrywani są w wodę pochodzącą z ujęcia głębinowego Zabytkowej Stacji Wodociągowej "Zawada" w Karchowicach (4 studnie). Woda z ujęć powierzchniowych dopływa z kierunku „Goczałkowice”, zaopatrując mieszkańców dzielnicy Pawłów, Kończyce, Makoszowy, Zaborze, os. Janek oraz częściowo Śródmieście.

Prowadzony jest stały nadzór nad ujęciami wody. Kontrole sanitarne, w trakcie których dokonano oceny urządzeń wodociągowych, nie wykazały uchybień sanitarno-technicznych, a jakość wody podawanej bezpośrednio do sieci spełniała wymagania obowiązujących norm.

Badania wody były prowadzone w 26 wyznaczonych punktach zgodności.

W ramach kontroli urzędowej w 2018 r. prowadzono stały nadzór nad jakością wody dostarczanej mieszkańcom Zabrze. Upoważnieni Przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach zgodnie z ustalonym planem działań w ramach kontroli urzędowej pobrali z punktów zgodności

- 47 próbek wody do badań mikrobiologicznych
- 47 próbek do badań fizykochemicznych.

Ponadto w ramach dodatkowego nadzoru pobrano 7 próbek wody do badań mikrobiologicznych oraz 5 do badań fizykochemicznych.

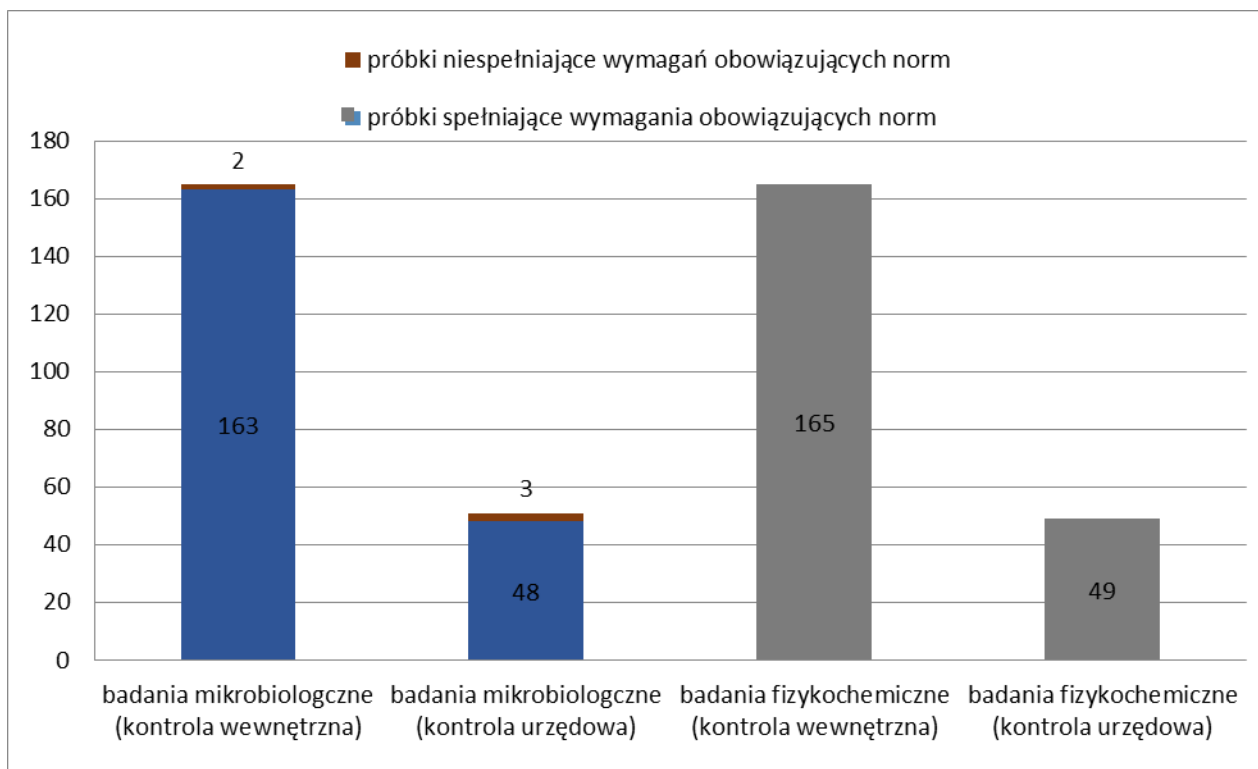
Zabrzańskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. prowadziło monitoring jakości wody w ramach kontroli wewnętrznej zgodnie z ustalonym harmonogramem oraz w ramach bieżącego nadzoru pobierając

- 141 próbek wody do badań mikrobiologicznych
- 141 próbek do badań fizykochemicznych.

W celu określenia rozmiaru i charakteru prawdopodobnego narażenia na substancje promieniotwórcze w wodzie przeznaczonej do spożycia przez ludzi zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294) wykonało wstępny monitoring substancji promieniotwórczych w wodzie ujmowanej z 5 studni głębinowych.

GPW S.A. w 2018 r. pobrało 24 próbki wody do badań mikrobiologicznych oraz 24 do badań fizykochemicznych ze studzienek wodomierzowych zlokalizowanych przy ul. Korczoka oraz Kasprowicza w Zabrze.

Wszystkie badane parametry fizykochemiczne i organoleptyczne wody spełniały wymagania rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294)

Rycina 3. Porównanie ilości przebadanych próbek wody pod względem parametrów mikrobiologicznych i fizykochemicznych do ilości próbek niespełniających obowiązujących norm na terenie Miasta Zabrze

Nieprawidłowe wartości wskaźnika mikrobiologicznego - ogólna liczba mikroorganizmów w $22\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 72h stwierdzono w 3 próbkach pobranych w ramach kontroli urzędowej oraz w 2 próbkach wody pobranych w ramach kontroli wewnętrznej.

Wzrost ogólnej liczby mikroorganizmów świadczący o nieprawidłowych zmianach w 3 próbkach wody pobranych z przy ul. Magazynowej 2 w okresie od sierpnia do października spowodowany był prawdopodobnie likwidacją Firmy Mostostal, w której zlokalizowany był punkt zgodności. Jest to budynek o dużej kubaturze i w przypadku braku rozbiorów wody dochodzi do jej stagnacji w sieci, co sprzyja namnażaniu się mikroorganizmów. ZPWIK Sp. z o.o. przeprowadziło działania korygujące polegające na intensywnym płukaniu sieci w obszarze zasilania. W związku z powyższym przystąpiono do typowania nowego punktu zgodności. Badania wody pobranej z hydrantu wykazały, iż spełnia normy mikrobiologiczne określone w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Podwyższoną ogólną liczbę mikroorganizmów w $22\pm 2^{\circ}\text{C}$ po 72h stwierdzono również we wrześniu w wodzie pochodzącej z zakupu od GPW S.A. w punktach monitoringowych przy ul. Sikorskiego i ul. Jałowcowej. Powtórne badania nie wykazały nieprawidłowości.

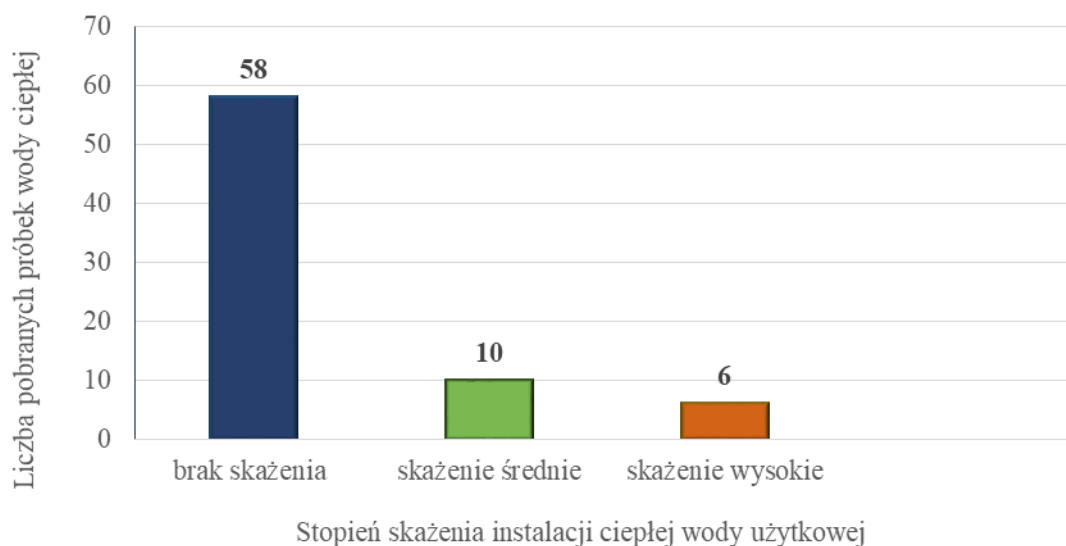
W 2018 r. wniesiono 5 interwencji dotyczących złej jakości wody przeznaczonej do spożycia w lokalach mieszkalnych w Zabrze. Ogółem pobrano 23 próbki wody do badań. Zgłoszenia przy ul. Moniuszki (dolegliwości skórne i żołądkowe), ul. Buchenwaldczyków (kolor wody brązowo-czarny, przykry zapach) oraz przy ul. Bytomskiej (problemy skórne) okazały się niezasadne. Upoważnieni przedstawiciele Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach każdorazowo po zgłoszeniu pogorszenia jakości wody pobierali próbki do badań mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych. Wszystkie badane parametry spełniały wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Dwa zgłoszenia dot. jakości ciepłej wody użytkowej były zasadne z uwagi na pogorszenie się jakości wody w budynkach mieszkalnych (barwa), z wykluczeniem złej jakości wody zimnej przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Analiza laboratoryjna próbki wody ciepłej pobranej „bez odpuszczenia” w lokalu mieszkalnym przy ul. Tatarkiewicza wykazała przekroczenia żelaza (1690 µg/l, przy zalecanej wartości - 200 µg/l), manganu (213 µg/l, przy zalecanej wartości - 50 µg/l), mętności (7,5 NTU, przy zalecanej wartości - 1 NTU) oraz barwy (50 mg/l, przy zalecanej wartości - akceptowalna przez konsumenta i bez nieprawidłowych zmian). Badania próbki wody pobranej z tego samego punktu „po odpuszczeniu” nie wykazały ponadnormatywnej wartości żadnego z badanych parametrów. Przekroczenia powyższych parametrów stwierdzono natomiast w próbce wody ciepłej pobranej w piwnicy. Powyższe wyniki, mogą świadczyć o zaleganiu osadów w instalacji wewnętrznej budynku. Z uwagi na to, iż zgodnie z art. 61. ust 1 Prawa Budowlanego (Dz. U. 2018 r., poz. 1202 ze zm.) właściciel lub zarządca obiektu budowlanego jest obowiązany utrzymywać i użytkować obiekt zgodnie z zasadami, o których mowa w art. 5 ust. 2, m.in utrzymywać obiekt w należytych stanie technicznym, o powyższym poinformowano przedstawiciela Spółdzielni Mieszkaniowej „Makoszowianka” przy ul. Grunwaldzkiej 8 w Zabrze, celem podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę istniejącego stanu.

W związku ze zgłoszeniem złej jakości ciepłej wody użytkowej (brudna woda) w lokalu mieszkalnym przy ul. Sobieskiego w Zabrze pobrano próbki wody do badań laboratoryjnych organoleptycznych i fizykochemicznych. Punkty monitoringowe zostały wyznaczone tak, aby określić zmiany w składzie ciepłej wody użytkowej w stosunku do wody zimnej zasilającej wymiennikownię. Próbki wody zimnej oraz wody ciepłej na „wyjściu” z wymiennikowni pod względem badanych parametrów spełniały wymagania obowiązującego rozporządzenia. Znaczenie przekroczenia żelaza, manganu, mętności oraz barwy (widoczny osad) stwierdzono w punkcie „powrotu” wody ciepłej z bloku. Należy zaznaczyć, iż nie jest to woda dostarczana w takiej formie

ponownie mieszkańcom, jednakże jej skład świadczy o złym stanie instalacji wewnętrznej budynku. O powyższym poinformowano Kierownika Zabrzeńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej „ADS Centrum”. W celu poprawy jakości wody przeprowadzono wymianę rury stalowej „poziomu” w bloku na rury z PP. W związku z kolejnymi zgłoszeniami lokatora o złą jakość wody pomimo przeprowadzonych prac naprawczych ponownie pobrano próbki wody do badań w lokalu mieszkalnym – bez odpuszczenia i po odpuszczeniu. Analiza wykazała przekroczenia wartości parametrycznych mętności – 8,2 - 4,6 NTU (zalecana wartość- akceptowalna przez konsumenta i bez nieprawidłowych zmian 1NTU), barwy – 25 mg/l PT, (dopuszcza wartość- akceptowalna przez konsumenta i bez nieprawidłowych zmian), żelaza – 1044 - 934 µg/l (zalecana wartość - 200µg/l), mangan – 158 - 105 µg/l (zalecana wartość - 50µg/l). Z uwagi na powracający problem spółdzielnia zadeklarowała wymianę pionów wodnych w budynku.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach prowadzi nadzór nad jakością ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego i przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne. Ogółem pobrano 74 próbki wody do badań mikrobiologicznych pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* z czego nieprawidłowości stwierdzono w 16 próbkach.

Rycina 4. Zestawienie liczby przebadanych próbek wody ciepłej na terenie Miasta Zabrze pod względem parametru mikrobiologicznego *Legionella sp.* w zależności od oceny skażenia.

W 2018 r. przeprowadzono badania wody ciepłej pod kątem obecności bakterii *Legionella sp.* w 13 obiektach. Analiza wyników badań wody ciepłej w 10 obiektach: DPS, ul. Knurowska 17; DPS, ul. Brysza 3; SP Szpital Kliniczny nr 1 ŚUM Oddział Pulmonologiczny z Pododdziałem Rehabilitacji Pulmonologicznej, ul. Koziołka 1; SP Szpital Kliniczny nr 1 ŚUM, ul. 3-Maja; Szpital

Specjalistyczny, ul. M.C. Skłodowskiej 10; Szpital Miejski n 4 w Gliwicach Sp. z o.o., ul. Zygmunta Starego 20; ZOL, ul. Janika 18; Elektomix, ul. Bytomska 120; Willa Ambasador, ul. 3-Maja 78; Gościniec Staropolski, ul. Staropolska 3 nie wykazała nieprawidłowości.

Ponadnormatywną obecność bakterii *Legionella sp.* stwierdzono w instalacji ciepłej wody użytkowej 3 obiektów (1 obiekt noclegowy, 2 szpitale).

Badania próbek pobranych z instalacji wody ciepłej w obiekcie Valdi Classic wykazały skażenie średnie bakteriami *Legionella sp.* w 4 punktach poboru, co skutkowało wydaniem decyzji nr NS/HK-4563L-28/D-179/18 z dnia 10.10.2018 r. zarządzającej doprowadzenie parametru mikrobiologicznego wody ciepłej w zakresie obecności bakterii *Legionella sp.* do wartości określonych w przepisach prawa w terminie do 09.11.2018 r.. Kontrola sprawdzająca wykazała utrzymujące się skażenie mikrobiologiczne wody. W związku z powyższym dnia 30.11.2018 r. wydano upomnienie nr NS/HK-4563L-28/D-179/18/RP/U-36/0413/18. Obecnie trwają prace związane z instalacją urządzenia do dezynfekcji chemicznej instalacji wody ciepłej. W dalszym ciągu prowadzone jest postępowanie administracyjne.

Analiza wyników badań wody ciepłej pobranych dnia 08.03.2018 r. w budynku „A” Śląskiego Centrum Chorób Serca, ul. M.C. Skłodowskiej 9, Zabrze wykazała skażenie średnie w 1 z 4 pobranych próbek wody, świadczące o punktowym zanieczyszczeniu instalacji wody ciepłej. W związku z powyższym wydano decyzję administracyjną nr NS/HK-4563L-10/D-64/18 z dnia 03.04.2018 r. zarządzającą w terminie do dnia 30.04.2018 r. doprowadzić parametr mikrobiologiczny wody ciepłej w zakresie obecności bakterii *Legionella sp.* do wartości określonych w przepisach prawa. Strona poinformowała, iż dokonano przeglądu instalacji, podczas którego stwierdzono problem z cyrkulacją wody ciepłej w obiekcie. Kolejne badania wykazały wysokie skażenie całej instalacji wody ciepłej w budynku „A”, co skutkowało wydaniem decyzji administracyjnej nr NS/HK-4563L-10/D-82/18 z dnia 18.05.2018 r. z terminem natychmiastowego wykonania nakazującą stronie wyłączenie z eksploatacji urządzeń prysznicowych w łazienkach i perlatorów przy armaturze umywalkowej, zapewniając przy tym odpowiednie warunki osobom korzystającym w zakresie utrzymania higieny, bezzwłoczne podjęcie działań naprawczych mających na celu redukcję liczby bakterii *Legionella sp.* do wartości określonych w przepisach prawa oraz poinformowanie PPIS w Gliwicach o planowanym terminie zakończenia czyszczenia i dezynfekcji instalacji ciepłej wody użytkowej. Kolejne badania nie wykazały poprawy jakości wody. W związku z powyższym wydano upomnienie nr NS/HK-4563L-10/D-82/18/RP/U-15/0413/2018r. z dnia 12.06.2018 r. Strona podjęła działania naprawcze polegające na wymianie pompy w generatorze dwutlenku chloru na urządzenie o większej wydajności, wyregulowaniu układu cyrkulacji i przeprowadzeniu intensywnego płukania instalacji. Przedłożone wyniki badań

wody wykazały skuteczność przeprowadzonych działań naprawczych w związku z czym zakończono prowadzone postępowanie administracyjne.

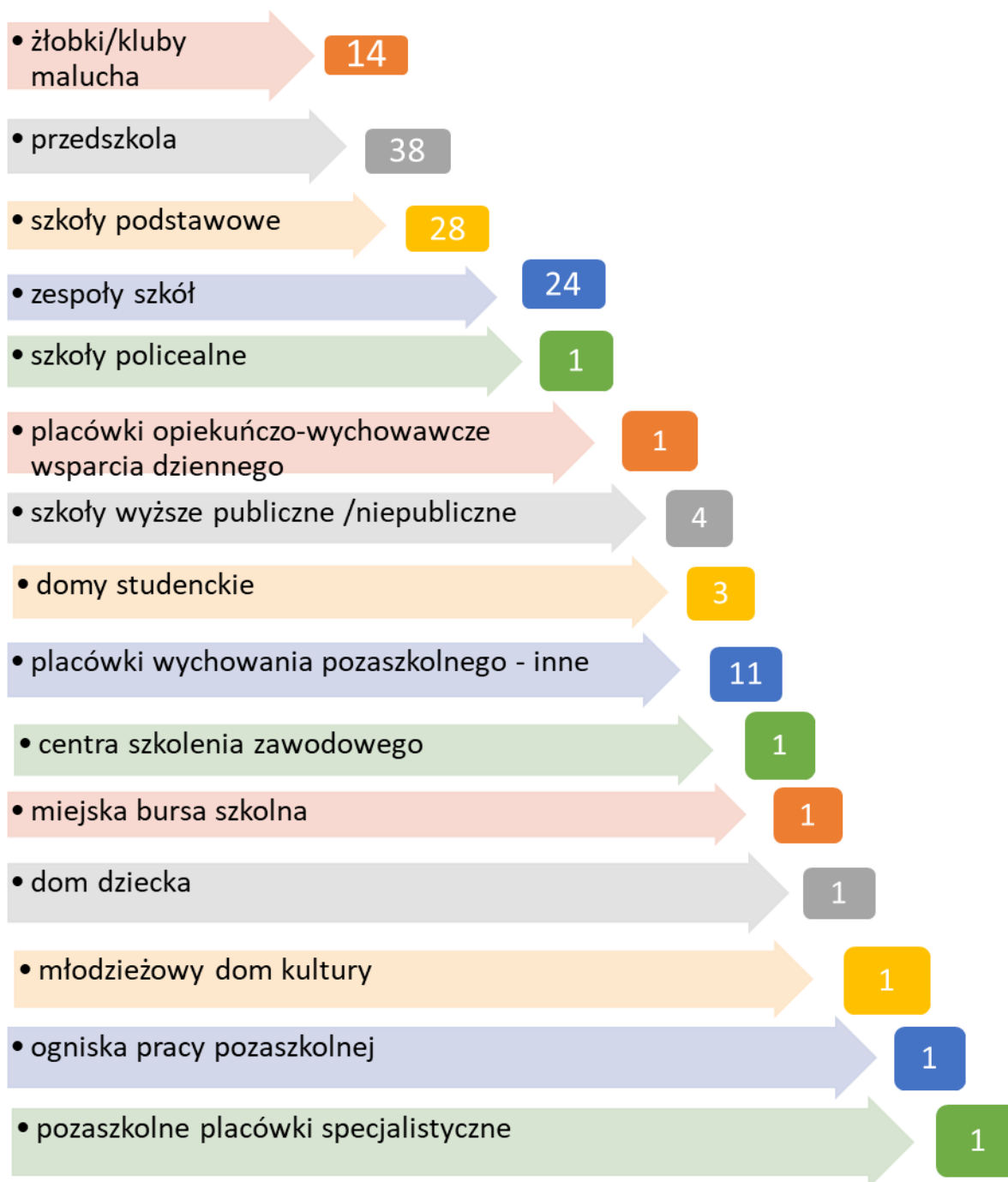
W budynku Centrum Zdrowia Kobiety i Dziecka im. prof. Wojciecha Starzewskiego Szpitala Miejskiego w Zabrze Sp. z o. o. przy ul. Zamkowej 4 badania wody ciepłej wykazały średnie skażenie instalacji wody ciepłej bakteriami *Legionella sp.* co skutkowało wydaniem decyzji administracyjnej nr NS/HK-4563L-30/D-180/18 z dnia 10.10.2018 r. zarządzającej w terminie do dnia 09.11.2018 r. doprowadzenie parametru mikrobiologicznego wody ciepłej w zakresie obecności bakterii *Legionella sp.* do wartości określonych w przepisach prawa. Badania kontrolne wykazały brak skuteczności działań naprawczych (utrzymujące się skażenie średnie), w związku z czym wydano upomnienie nr NS/HK-4563L-30/D-180/18/RP/U-37/18/0413/2018r. z dnia 30.11.2018 r.. Dalsze postępowanie prowadzone będzie w 2019 r.

Po przeanalizowaniu sprawozdań z badań próbek wody pobranych z terenu Miasta Zabrze oraz podejmowanych działań naprawczych stwierdza się przydatność wody do spożycia w badanym zakresie w 2018 r.

OCENA STANU SANITARNEGO w zakładach nauczania i wychowania miasta Zabrze za rok 2018

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach, Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży nadzoruje warunki higieniczno – sanitarne w 130 zakładach nauczania i wychowania.

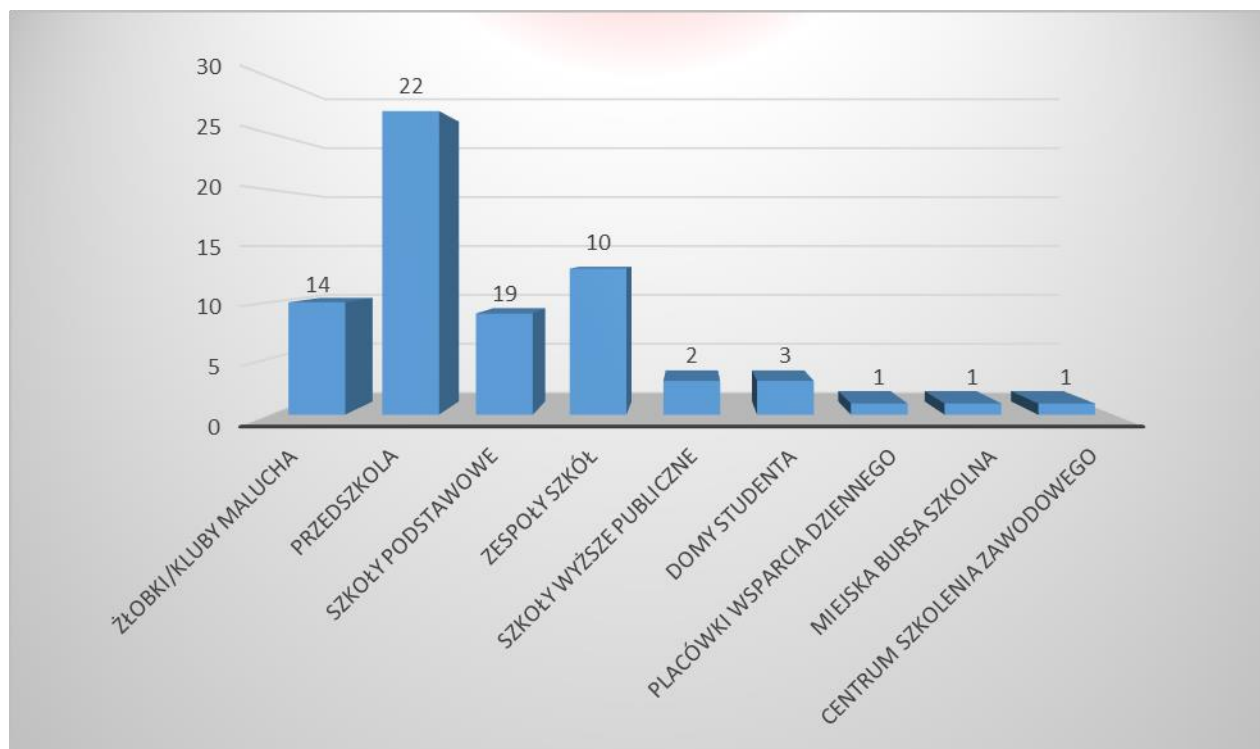
Liczba placówek objętych nadzorem na terenie miasta Zabrze w 2018 roku.

Rys. 1 Placówki oświatowo-wychowawcze pod nadzorem na terenie miasta Zabrze.

Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży w okresie sprawozdawczym przeprowadziła 100 kontroli w 73 zakładach nauczania i wychowania na terenie miasta Zabrze.

Liczbowe dane przedstawione są poniżej:

Rys. 2 Placówki skontrolowane na terenie miasta Zabrze.

Wzorem lat ubiegłych przedmiotem kontroli w placówkach było:

1. egzekwowanie bieżącej czystości i warunków do utrzymania higieny,
2. nadzór nad stanem technicznym sal gimnastycznych wraz z ich zapleczem, sal zajęć, boisk szkolnych,
3. nadzorowanie placów zabaw oraz piaskownic w przedszkolach,
4. nadzorowanie warunków w pracowniach chemicznych nad niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami,
5. higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych,
6. ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii,
7. ocena warunków realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami,
8. ocena prowadzenia dożywiania dzieci i młodzieży,
9. ocena zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych,
10. ocena obciążenia uczniów ciężarem tornistrów,

11. nadzór nad przestrzeganiem ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych.

OCENA STANU SANITARNO – TECHNICZNEGO W PLACÓWKACH OŚWIATOWO – WYCHOWAWCZYCH

W bieżącym roku sprawozdawczym odnotowano karanie mandatowe na kwotę 500 złotych w dwóch obiektach:

1. Przedszkole Nr 47 Zabrze, ul. Kalinowa 9 a – mandat na kwotę 200 zł za nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli tj:
  - zły stan sanitarny pomieszczeń w dniu kontroli, w wyniku prowadzonego remontu sali zajęć w trakcie trwania roku szkolnego.
2. Agnieszka Włoka „Bąbelkowa Niania” Zabrze, ul. Majnusza 2/3 – 1 mandat na kwotę 100 zł i 1 na kwotę 200 zł za nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli tj:
  - niewłaściwie przechowywane leżaki i pościel.

W 2018 roku wyegzekwowano jedynie 1 decyzję administracyjną z lat poprzednich:

- Przedszkole Nr 47, Zabrze, ul. Kalinowa 9 A (z 2012 roku).

W związku z niewykonaniem zaleceń z lat ubiegłych w 2018 r. wydano 6 decyzji administracyjnych zmieniający termin:

1. Przedszkole Nr 12 Zabrze, ul. Św. Urbana 2B (2015 r.),
2. Przedszkole Nr 6 Zabrze, ul. Jordana 59 (2014 r.),
3. Przedszkole Nr 39 Zabrze ul. Pobożnego 5 (2016 r.),
4. Przedszkole Nr 46 Zabrze, ul. Pokoju 37 (2016 r.),
5. Szkoła Podstawowa Nr 20 (dawniej Gimnazjum Nr 20) Zabrze, ul. Kasprowicza 7(2016 r.),
6. Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 5 Zabrze, ul. M. J Piłsudskiego 29 (2007 r.).

Ponadto w niżej wymienionych obiektach w dalszym ciągu toczy się postępowanie administracyjne z lat ubiegłych:

1. Przedszkole Nr 11, Zabrze, ul. Fredry 21 (2015 r.),
2. Zespół Szkolno – Przedszkolny Nr 16 Zabrze, ul. Cmentarna 7 (2016 r.),
3. Zespół Szkół Spożywczych Zabrze, ul. Franciszkańska 13 (2016 r.),
4. Zespół Szkół Ogólnokształcących Zabrze, ul. Wolności 323 (2009 r.),
5. Zespół Szkół Ogólnokształcących Nr 12 Zabrze, ul. Andersa 64 (2009 r.).

ZAPEWNIENIE UCZNIOM MIEJSCA NA POZOSTAWIENIE W SZKOLE CZĘŚCI PODRĘCZNIKÓW I PRZYBORÓW SZKOLNYCH

W roku sprawozdawczym na terenie Zabrze w związku z obowiązującym Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu (Dz. U Nr 6 z 2003 r. poz. 69 ze zm.) dotyczącym zapewnienia uczniom miejsca na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych, przeprowadzone kontrole w szkołach podstawowych, szkołach ponadgimnazjalnych funkcjonujących samodzielnie i w zespołach szkół wykazały, że na 29 szkół skontrolowanych:

- 26 szkół zapewniło warunki zgodnie z rozporządzeniem MEN,
- 3 szkoły zapewniły uczniom warunki na pozostawienie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych wyłącznie dla klas I-III tj.:
  - Szkoła Podstawowa Nr 24 Zabrze, ul. Tarnopolska 85-87,
  - Szkoła Podstawowa Nr 36 Zabrze, Pl. Warszawski 6,
  - Zespół Szkół Sportowych im. Janusza Kusocińskiego, Zabrze, ul. Płaskowickiej 2 (klasy I-IV).

W związku z powyższym zobligowano dyrekcje szkół do zapewnienia prawidłowych warunków do pozostawiania podręczników i przyborów szkolnych .

WARUNKI DO UTRZYMANIA HIGIENY OSOBISTEJ

W 2018 roku w placówkach dokonano oceny warunków do utrzymania higieny osobistej. Podczas kontroli szczególną uwagę zwracano na zapewnienie: bieżącej ciepłej wody, suszarek automatycznych lub ręczników papierowych oraz na dostępność mydła w dozownikach i papieru toaletowego w kabinach.

W porównaniu do lat ubiegłych odnotowuje się poprawę warunków do utrzymania higieny osobistej uczniów.

WARUNKI REALIZACJI PROFILAKTYCZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI W SZKOŁACH

Podczas kontroli przeprowadzonych w 29 szkołach stwierdzono, że 28 placówek posiadało gabinety profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami do własnej dyspozycji. Natomiast 1 szkoła korzysta ze świadczeń profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w pobliskiej poradni lekarskiej tj.:

- Zespół Szkolno – Przedszkolny Nr 7 Zabrze, ul. Daleka 2.

OCENA DOSTOSOWANIA MEBLI EDUKACYJNYCH DO ZASAD ERGONOMII

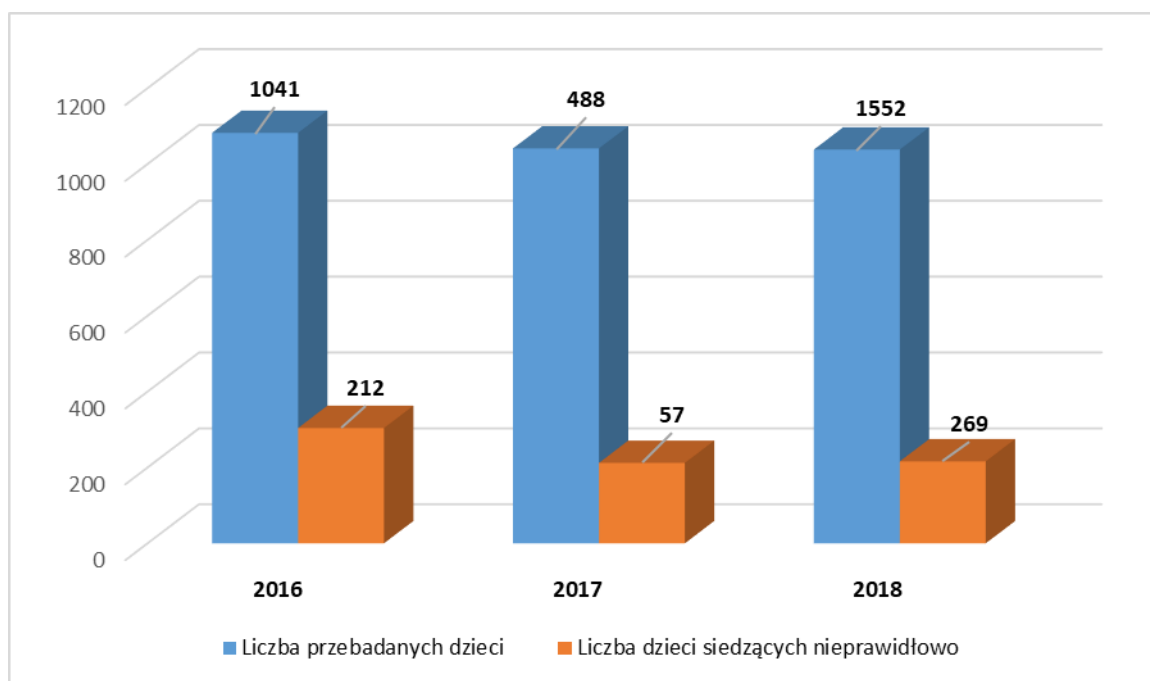
W 2018 roku przeprowadzono ocenę dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii w 15 placówkach:

- Przedszkole Nr 9 Zabrze, ul. Matejki 63,
- Przedszkole Nr 26 Zabrze, ul. Paderewskiego 53,
- Zespół Przedszkoli Nr 1 Zabrze, ul. Św. Wawrzyńca 49,
- Szkoła Podstawowa Nr 36 Zabrze, Pl. Warszawski 16,
- Szkoła Podstawowa Nr 17 Zabrze, ul. Korczoka 98,
- Szkoła Podstawowa Nr 23 Zabrze, ul. Klonowa 23,
- Szkoła Podstawowa Nr 1 Zabrze, ul. Sportowa 5,
- Szkoła Podstawowa Nr 30 Zabrze, ul. Wawrzyńskiej 11,
- Szkoła Podstawowa nr 28 Zabrze, ul. Kosmowskiej 43,
- Szkoła Podstawowa Nr 24 Zabrze, ul. Tarnopolska 85-87,
- Zespół Szkolno - Przedszkolny Nr7 Zabrze, ul. Daleka 2,
- Zespół Szkolno - Przedszkolny Nr 8 Zabrze, ul. Badestinusa 30,
- Zespół Szkolno - Przedszkolny Nr 8 Zabrze, ul. Badestinusa 30,
- Zespół Szkolno - Przedszkolny Nr 9, Zabrze, ul. Gwarecka 15,
- Zespół Szkół Nr 18 Zabrze, ul. Sitki 55.

Na ogólną liczbę 1552 przebadanych dzieci i uczniów stwierdzono, że 269 korzysta z mebli niedostosowanych do wzrostu, co stanowi 17,33 %.

Analizę porównawczą za lata 2016 - 2018 obrazuje poniższy wykres.

OCENA DOSTOSOWANIA MEBLI EDUKACYJNYCH DO ZASAD ERGONOMII

Rys. 3 Ocena dostosowania mebli edukacyjnych do zasad ergonomii.

HIGIENICZNA OCENA ROZKŁADÓW ZAJĘĆ LEKCYJNYCH

Higieniczną ocenę rozkładów zajęć oceniono w:

- 19 szkołach podstawowych w 344 oddziałach,
- 10 zespołach szkół w 155 oddziałach.

Nieprawidłowości stwierdzone podczas analizy rozkładów zajęć dotyczyły:

- nie rozpoczynania się zajęć lekcyjnych o stałej porze.

NADZÓR NAD NIEBEZPIECZNYMI SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad pracowniami chemicznymi stwierdzono, że w skontrolowanych w 2018 r. placówkach znajduje się 121,835 kg

niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin. Nie stwierdzono substancji przeterminowanych.

Ponadto w 2018 r. przeprowadzono również kontrole uczelni wyższych. Podczas kontroli stwierdzono posiadanie niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w jednej uczelni tj. Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach (1221kg).

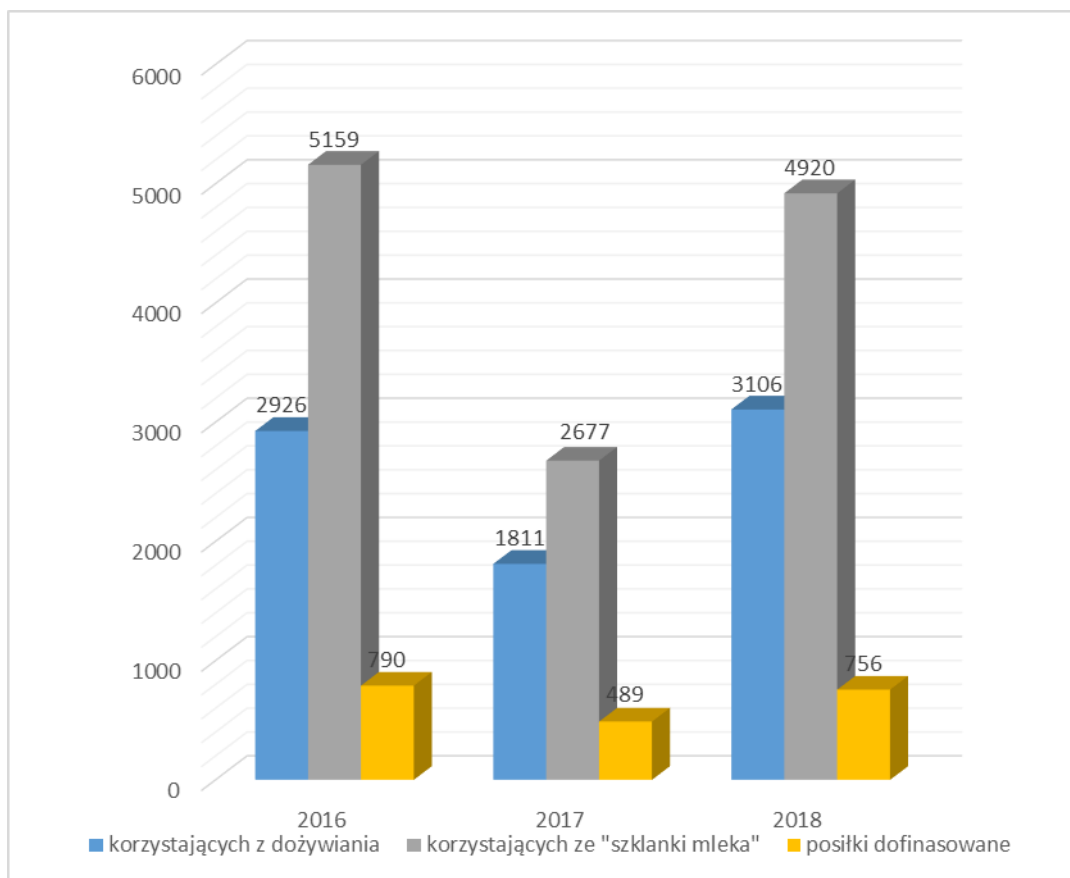
W porównaniu do lat poprzednich również nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie stosowania niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin.

DOŻYWIANIE DZIECI I MŁODZIEŻY

W roku sprawozdawczym na terenie miasta Zabrze 28 szkół, prowadziło dożywianie w formie obiadów dwudaniowych, z którego skorzystało 3106 uczniów. Ponadto z posiłków dofinansowanych skorzystało 756.

Akcję „Szlanka mleka” w roku 2018 prowadziło 25 zabrzańskich placówek i skorzystało z niej 4920 dzieci. Część szkół podstawowych przystąpiła także do programu „Owoce w szkole” dofinansowywanego przez Agencję Rynku Rolnego ze środków Unii Europejskiej, skorzystało z niego 4446 dzieci.

Podane dane obrazuje poniższy wykres.

Rys. 4 Higieniczna ocena rozkładów zajęć lekcyjnych.

INTERWENCJE

W 2018 roku na terenie Zabrze przeprowadzono dwie kontrole doraźne w związku ze zgłoszonymi petycjami w sprawie:

1. Szkoła Podstawowa Nr 25 Zabrze, ul. Kotarbińskiego 18

W nawiązaniu do pisma dotyczącego prac malarskich prowadzonych w trakcie toczących się lekcji w Szkole Podstawowej Nr 25 Zabrze, ul. Kotarbińskiego 18. W przedmiotowym obiekcie została przeprowadzona kontrola doraźna, podczas której nie stwierdzono nieprawidłowości.

Wg oświadczenia dyrekcji malowanie dotyczyło wyłącznie pokoju pedagoga i pokoju nauczycielskiego i miało miejsce w okresie ferii zimowych.

Równocześnie dyrekcja oświadczyła, iż pierwszy dzień po feriach zimowych w pokoju nauczycielskim dokonywane były jedynie ostateczne poprawki na ścianach, a meble z pokoju nauczycielskiego były wystawione w tym dniu na korytarz na I piętrze, tuż przy w/w pomieszczeniu, ogrodzone taśmą, nie zagrażające dzieciom.

Wg oświadczenia dyrekcji dzieci oddzielone były od frontu robót, a na korytarzu przy pokoju nauczycielskim w czasie przerw dyżurowali dwaj nauczyciele. W dniu kontroli nie stwierdzono prac malarskich w szkole.

W związku z powyższym interwencję należy uznać za bezzasadną.

2. Żłobek „Misiowa Kraina” Dom Dziennego Pobytu „Rodzina” Caritas Diecezji Gliwickiej Filia 1 Zabrze, Al. Szczęście Ludwika 2

W związku z skargą dot. nieprawidłowości w Żłobku „Misiowa Kraina” Zabrze, Al. Szczęście Ludwika 2.

W dniu kontroli na terenie obiektu nie prowadzono prac remontowych, a stan sanitarny pomieszczeń był prawidłowy.

Wg oświadczenia kierownika żłobka:

- prace konserwatorsko – porządkowe były prowadzone w związku ze zwiększeniem limitu miejsc w żłobku w salach zajęć dla dzieci. Prace prowadzono z zachowaniem zasad bezpieczeństwa, były krótkotrwałe i nie powodowały żadnych uciążliwości i zostały zakończone do dnia 29.03.2018 r. - zachorowania spowodowane były gripą żołądkową.

W związku z powyższym interwencję należy uznać za bezzasadną.

W BIEŻĄCYM ROKU SPRAWOZDAWCZYM PRZEPROWADZONO NASTĘPUJĄCE ZAMIERZENIA:

W roku 2018 w placówkach oświatowo - wychowawczych prowadzone były zamierzenia zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego:

– *Przygotowanie szkół do rozpoczęcia nowego roku szkolnego:*

Sekcja NS/HDM dokonała oceny stanu przygotowania szkół do nowego roku szkolnego.

Na terenie miasta Zabrze skontrolowanych zostało pod tym kątem 5 placówek w tym:

- 2 szkoły podstawowe,
- 3 zespoły szkół.

W czasie kontroli zwrócono szczególną uwagę na zakres i przebieg prac prowadzonych w placówkach przed rozpoczęciem roku szkolnego.

Przeprowadzone kontrole wykazały, że placówki oświatowe na terenie Zabrze zostały w większości prawidłowo przygotowane do rozpoczęcia nowego roku szkolnego. Prace remontowo - porządkowe zostały zakończone do 31.08.2018 r.

Jedynie w przypadku jednej szkoły tj.:

- Centrum Edukacji Zabrze, ul. 1-ego Maja 12 (wymiana instalacji elektrycznej oraz wymiana oświetlenia – termin zakończenia prac ustalony był na 10.09.2018 r.).

- Wypoczynek zimowy i letni dzieci i młodzieży:

W 2018 roku na terenie miasta Zabrze zorganizowano wypoczynek zimowy i letni:

- 11 organizatorów zorganizowało wypoczynek zimowy, w którym wzięło udział 484 uczestników,
- 12 organizatorów zorganizowało wypoczynek letni, w którym uczestniczyło 543 dzieci.

Przeprowadzone na terenie Zabrze kontrole zarówno wypoczynku zimowego jak i letniego nie wykazały nieprawidłowości.

OCENA OBCIĄŻENIA UCZNIÓW CIĘŻAREM TORNISTRÓW

W październiku 2018 roku pracownicy PSSE Gliwice Sekcji Higieny Dzieci i Młodzieży, zgodnie z ogólnopolską akcją obciążenia uczniów ciężarem tornistrów w szkołach podstawowych, przeprowadzili badania w 2 niżej wymienionych szkołach na terenie miasta Zabrze:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 Zabrze, ul. Sportowa 5,
- Szkoła Podstawowa Nr 8 z Oddziałami Integrycyjnymi im. Janusza Korczaka, Zabrze, ul. Ks. J. Wajdy 7.

Badaniami zostały objęte wszystkie klasy od pierwszej do ósmej (po dwie w każdym roczniku). Wyniki zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Nazwa szkoły	Liczba przebadanych uczniów	Liczba uczniów mieszczących się w normie do 10%	Liczba uczniów mieszczących się w normie do 15%
Szkoła Podstawowa Nr 1, Zabrze	300	72	186
Szkoła Podstawowa Nr 8, Zabrze	246	94	192

Rys. 6 Liczba uczniów nieprzekraczających normy 10% oraz 15% masy ciała

Po zsumowaniu danych wynika, iż w każdej ze szkół jedynie nieznaczna liczba uczniów posiadała tornistry, które mieszczą się w dopuszczalnej normie 10% bądź 15% swojej masy ciała.

DODATKOWE INFORMACJE

W 2018 roku w obiektach na terenie miasta Zabrze Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny uruchomił na prośbę stron, na okres jednego roku bądź dwóch lat dodatkowe oddziały przedszkolne, ze względu na duże zapotrzebowanie społeczne występujące na naszym terenie tj.:

- Przedszkole Nr 36 (trzy oddziały) usytuowane w Szkole Podstawowej Nr 42 Zabrze ul. Gagarina 2,
- Przedszkole Nr 48 (trzy oddziały) usytuowane w Szkole Podstawowej Nr 25 Zabrze, ul. Kotarbińskiego 18,
- Przedszkole Nr 47 Zabrze, ul. Kalinowa 9A (jeden oddział),
- Przedszkole Nr 48 Zabrze, ul. Kotarbińskiego 16 (jeden oddział),
- Przedszkole Nr 24 Zabrze, ul. Strażacka 1, wchodzące w skład Zespołu Przedszkoli Nr 1 Zabrze, ul. Św. Wawrzyńca 49 (jeden oddział),
- Przedszkole Nr 33 Zabrze, ul. Sobieskiego 3b (jeden oddział),
- Przedszkole Nr 18 Zabrze, ul. Rolnika 33 (jeden oddział),
- Przedszkole Nr 3 Zabrze, ul. Św. Jana 8 (jeden oddział),
- Przedszkole Nr 14 Zabrze, ul. ks. P. Ściegiennego 1 (jeden oddział) usytuowany w Szkole Podstawowej Nr 23 Zabrze ul. Pestalozziego 16.

Z dniem 1 stycznia 2018 r., w związku z nowelizacją ustawy o żłobkach, polegającą na usunięciu wymogu posiadania w żłobku co najmniej dwóch pomieszczeń przeznaczonych na pobyt dzieci, w bieżącym roku na terenie miasta Zabrze zostały zwiększone limity miejsc w nw. obiektach:

- Niepubliczny Żłobek Zabrze, ul. Wandy 7,
- Żłobek Bożego Miłosierdzia Dom Dziennego Pobytu „Rodzina” Caritas Diecezji Gliwickiej Zabrze, ul. Majnusza 7,
- Niepubliczny Ulubiony Żłobek Zabrze, ul. Pośpiecha 20,
- Filia Żłobka Miejskiego Zabrze, ul. Andersa 34.

OBIEKTY NOWOURUCHOMIONE

W 2018 r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Gliwicach dopuścił do użytkowania niżej wymienione nowe obiekty:

1. Żłobek Bożego Miłosierdzia Zabrze, ul. Majnusza 7,
2. Żłobek Niepubliczny Nr 1 Zabrze, ul. Wolności 121 c,
3. Żłobek Niepubliczny „Akademia Rozwoju” Zabrze, ul. Wolności 338 b,
4. Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Pod Skrzydłami” Zabrze, ul. Lipowa 11.

Należy też odnotować rozbudowę trzech istniejących obiektów tj.:

- Przedszkole Nr 43 Zabrze, ul. Klonowa 2,
- Przedszkole Nr 47 Zabrze, ul. Kalinowa 9,
- Przedszkole Nr 49 Zabrze, ul. Sportowa 42.

PODSUMOWANIE

Stan techniczny placówek oświatowych na terenie Zabrze, mimo trudności, ulega sukcesywnej poprawie, między innymi w związku z realizacją decyzji wydanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Gliwicach, kolejnymi etapami termomodernizacji budynków, remontami kapitalnymi bloków sportowych, pomieszczeń sanitarnych, sal lekcyjnych oraz korytarzy.

Trudności, jakie odnotowano w roku 2018 podczas sprawowania bieżącego nadzoru nad placówkami oświatowymi, to przede wszystkim:

1. Opieszałość w realizacji postępowań administracyjnych dotyczące m.in. braku wentylacji grawitacyjnej i mechanicznej w budynkach, a także remontów pomieszczeń sanitarnych oraz sal gimnastycznych.
2. Ze względu na duże zapotrzebowanie społeczne, w istniejących już placówkach powstające dodatkowe oddziały przedszkolne, które jednak nie mogą wpływać na pogorszenie warunków bytowych dzieci przebywających w przedszkolu i być przyczyną zwiększonej zachorowalności i wypadkowości wśród dzieci.
3. Ponadto w dalszym ciągu istniejąca konieczność szerzenia profilaktyki zdrowotnej w placówkach w zakresie przeciwdziałania wszawicy, z uwagi na częste zgłaszanie problemu w tym zakresie.
4. Brak zapewnienia dzieciom właściwych zgodnych z Polską Normą mebli edukacyjnych (krzesel, stolików) do zasad ergonomii. W części placówek meble pozostają niedostosowane do wzrostu dzieci, co niekorzystnie wpływa na ich rozwój.

OCENA STANU SANITARNEGO
TERENU DZIAŁANIA PAŃSTWOWEGO POWIATOWEGO INSPEKTORA
SANITARNEGO W GLIWICACH Z ZAKRESU ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU
SANITARNEGO – OBSZAR MIASTA ZABRZE

I. Zagadnienia dotyczące opiniowania planów zagospodarowania przestrzennego wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.

Miasto Zabrze (pow. 8040,00ha) na podstawie informacji z Wydziału Planowania Urzędu Miasta w Zabrzu miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego objęte jest **2565,63ha** terenu co stanowi **31,91%** powierzchni miasta. Wydane **3** opinie dotyczyły łącznej powierzchni **45,25 ha** co stanowi **0,53%** ogólnej powierzchni miasta.

Powyższe opinie dotyczyły następujących zagadnień:

- Dla obszaru osiedla Borsig- Etap I.
- Dla obszaru położonego w północnej części miasta Zabrze- Etap II.
- Dla obszaru części południowej i wschodniej Osiedla Słoneczna Dolina w Zabrzu- Etap I.

II. Zagadnienia dotyczące uzgadniania przedsięwzięć na etapie decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych – postępowania dla zakresu raportu.

Dla miasta Zabrze wydano **47** opinii w tym; dotyczących uzgodnień obiektów przemysłowych tj. budynków przemysłowych i hal magazynowo produkcyjnych-**5**, dla laboratorium badawczo przemysłowego- **1** opinię, dla stacji obsługi pojazdów- **1** opinię, dla stacji paliw- **1** opinię, dla oczyszczalni ścieków- **1** opinię, dla ścieków kanalizacji -**2** opinie, dla inwestycji drogowych- **33** opinie, dla rozbudowy osiedla mieszkaniowego -**1** opinię oraz **1** opinie inną.

Jedną z ciekawszych ww. inwestycji jest „Utworzenie centrum badawczo-rozwojowego technologii konwersji energii ciepła odpadowego i ciekłego LNG na energię elektryczną” w Zabrzu przy ul. Szybowej na działkach nr 117/15 i 369/12.

We wszystkich opracowaniach gwarantuje się że zakres oddziaływania realizacji pozostaje w granicach terenu, do którego Inwestor ma prawo. W trakcie uzgodnienia inwestycji brano pod uwagę następujące zagadnienia: emisja zanieczyszczeń, ochronę powietrza, usytuowanie terenów mieszkaniowych i kierunków oddziaływania transgranicznego a także poziom emisji hałasu i zanieczyszczeń pyłowych. Dla ww. opinii nie odnotowano protestów.

III. Zagadnienia związane z uzgadnianiem dokumentacji projektowej

W roku 2018 dla miasta Zabrze uzgodniono **8** projektów przedłożonych przez wnioskodawców. Dokumentacja dotyczyła głównie:

- zmiany sposobu użytkowania lokali mieszkalnych na lokale usługowo-handlowe,
- obiektów zamkniętej służby zdrowia i przychodni (modernizacje, realizacja planów dostosowawczych itp.)
- utworzenia filii w środowiskowym domu samopomocy typu B dla osób niepełnosprawnych,
- indywidualnej praktyki lekarskiej,
- żłobków.

Projekty obiektów nowych przedkładane były wraz projektami branżowymi instalacji wentylacji, wodnej i kanalizacyjnej. Niektóre z przedłożonych projektów wymagały uzupełnień i wyjaśnień. Wydawanie opinii sanitarnych do projektów odbywało się na podstawie wniosków Inwestorów.

IV. Zagadnienia dotyczące uczestnictwa w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych.

W roku 2017 wydano **112** opinii dopuszczeniowych. Wszystkie obiekty odebrane były za pierwszym razem. Większość Inwestorów przystosowała obiekty zgodnie z projektem uzgodnionym w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, choć w niektórych przypadkach przekazano Inwestorowi zalecenia do wykonania. Wskazówki nie miały wpływu na procedurę odbiorową związaną z koniecznością wydania decyzji sprzeciwu.

Sprawy te dotyczyły nieprawidłowego wykonawstwa i przygotowania pomieszczeń oraz innych drobnych usterek. Zdarzały się także sytuacje samowolnych zmian dokonywanych przez Inwestorów, które można było uznać, jeżeli nie miały większego wpływu na zachowanie wymagań higienicznych i zdrowotnych.

V. Zagadnienia odnośnie współpracy z innymi organami

Współpraca przebiegała bez zarzutów, polegała na kontaktach telefonicznych oraz spotkaniach. W roku 2018 odnotowano **5** spotkań dotyczących funkcjonowania żłobków

i klubów dziecięcych na terenie miasta a także zgód na funkcjonowanie dodatkowych oddziałów wychowania przedszkolnego w budynkach Szkół Podstawowych.

VI. Współpraca z nadzorem bieżącym

Współpraca między działami polegała głównie na udziale sekcji Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego w zakresie doradztwa merytorycznego dla poszczególnych spraw. W mieście Zabrze nie odnotowano interwencji.

VII. Wnioski w formie opisowej

Procentowa powierzchnia miasta Zabrze objętego miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego zwiększyła się w stosunku do roku 2017. Aktualnie teren miasta Zabrze objęty jest w 31,91% obowiązującym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Wnioski Prezydenta Miasta Zabrze przygotowywane są prawidłowo i zawierają niezbędne załączniki.

Przy uzgodnieniach dokumentacji projektowej lokali gastronomicznych z konsumpcją na miejscu oraz obiektów usługowo-handlowych o powierzchni przekraczającej 100m² żąda się wydzielenia ubikacji ogólnodostępnej dla klientów dostępnej z dróg komunikacji wewnętrznej. Zauważalny jest wzrost standardu wykończenia obiektów zgłaszanych do oględzin odbiorowych wśród których przeważającą mierze są zakłady fryzjersko-kosmetyczne, sklepy usługowo-handlowe oraz lokale gastronomiczne. Ponadto wiele lokali usługowych modernizuje się oraz rozszerza zakres dotychczasowej działalności dostosowując nieruchomości do aktualnych przepisów. Podczas odbiorów przedkładane są protokoły skuteczności wentylacji lub opinie kominiarskie. Zwraca się uwagę na prawidłowe rozwiązania wentylacji tak, aby wyeliminować uciążliwość dla otoczenia.